

Mit liv som adopteret

Et kvalitativt studie omhandlende adoptivbørns identitetsdannelse

10. Semester speciale 2023

Gruppenummer: 18

Vejleder: Hanne Louise Jensen

Antal anslag: 189.428

Peter Augustinus Bach: 20183402

Malene Sørensen: 20176685

**AALBORG
UNIVERSITY**

Abstract

The purpose of this study is to achieve a deeper insight into the experience's adoptees are going through, and how these affect the creation of their identity. Through a phenomenological approach we have examined the field, by performing eight biographical narrative interviews. Regarding the adoptees there were some criteria they had to fulfill. The adoptees should be in the age range of 18-45 years old, adopted from a non - western country, both be men and women, adoptees who both had and did not already had sought out their biological origins and adoptees who were under the age of 2 when they were adopted. In continuation of the phenomenological and biographic narrative approach, this study is based on an inductive approach, where the empirical findings will form the basis of our analysis. The structure of the analysis consists of a descriptive and theoretical analysis. The first chapter will summarize and reflect the stories of the adoptees from their own perspective, while the next chapter will analyze how the findings can be understood in a new perspective. Through their stories it was revealed that the self-identity of the adoptees arose from a continuous process. It was never static but always changing. Based on this finding we found it relevant to include the theoretical concepts by Anthony Giddens about; "the self as a reflexive project" and "ontological security". These theoretical points were able to contribute with a greater understanding of the identity processes they were going through, but also the role their adoptive parents played in the creation of their ontological security. The empirical gathering also showed us that the adoptees would identify themselves differently based on their surroundings. In this regard we chose to apply the theoretical view on "social identities", by Richard Jenkins. His points helped us analyze how the adoptees had several social identities, and how they were created, based on the arena they were situated in. Another empirical finding involved their sense of belonging, where they felt different in Denmark based on their physical appearance, while they stood out in their country of birth, regarding their behavior and cultural understanding. In the understanding of this paradox, we found it relevant to include Peter L. Berger and Thomas Luckmann theoretical perspective on socialization. Seen from this theoretical view, the adopted sense of belonging can be analyzed from a structural perspective, where the norms and values of the society are affecting their individual feelings. The last theoretical perspective we chose to include was Erving Goffmann's view on stigma. This would help us in the analysis of the informant's physical appearance, and how standing out from the majority in Denmark can affect their self-image.

The conclusions we reached based on the empirical findings showed us that the openness shown from the adoptive parents, in talking about their children's adoption, and being willing to visit the country, played a key role in the creation of the adoptee's identity. The more open minded they were, the bigger tendency the adoptees had in seeking out their biological origins. Furthermore, it was concluded that they all had experienced a feeling of being different, based on their physical appearance. It had affected them in varying degrees, but despite this feeling none of them had ever doubted that their adoptive family was their real family, and that they saw themselves as Danes. From their stories it came to light that having children had a great impact on their identity process, but also their need of knowing more about their own biological background. A need to know more about their past had suddenly arisen, where they had to see it not only from their own but also their children's perspective. Another finding was about the aftereffects of their adoption. Some of the adoptees had experienced an identity crisis because of the adoption or in the meeting with their biological families, which entailed a feeling of depression and anxiety.

Overall, we will argue that our analytical findings can be generalized to other areas in society. The identity process the adoptees are going through, is not limited to adoptees only. The question of biology versus socialization is reflected in a long range of family forms, where a lot of families today consist of family members not being biologically related. Our results can therefore contribute with a greater understanding of a societal shift in how we view family.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
1.1 Familie og slægtskab.....	2
1.2 Tilhørsfølelse og forbundethed.....	3
1.3 Hvor hører jeg til?.....	5
1.4 Vores fokus.....	7
2. Videnskabsteori	7
2.1 Fænomenologi.....	7
2.2 Vores forforståelser.....	9
3. Metode	11
3.1 Litteratursøgning	11
3.2 Afgrænsning	12
3.3 Adgang til informanter.....	13
3.4 Den biografisk narrative tilgang.....	14
3.5 Operationalisering.....	16
3.6 Interviewsituation	19
3.7 Transskribering	20
3.8 Etiske overvejelser	21
3.9 Analysestrategi	22
4. Analyse	24
4.1 Præsentation af informanter	24
4.2 Beskrivende Analyse	25
4.2.1 Tilknytning til landet og biologiske ophav.....	25
4.2.2 Forhold til adoptivfamilien.....	28
4.2.3 Betydningen af det fysiske udseende	31
4.2.4 Nuværende familiesituation	36
4.2.5 Adoptionens eftervirkninger	37
4.3 Teori.....	39
4.3.1 Anthony Giddens	40
4.3.2 Richard Jenkins.....	43
4.3.3 Peter L. Berger og Thomas Luckmann	44
4.3.4 Erving Goffman.....	46
4.4 Teoretisk analyse	49
4.4.1 Forhold til adoptivfamilien.....	49
4.4.2 Betydningen af det fysiske udseende	54
4.4.3 Nuværende familiesituation	59
4.4.4 Adoptionens eftervirkninger	60
5. Kvalitetskriterier	64

5.1 Interne validitet.....	64
5.2 Reliabilitet.....	66
5.3 Eksterne validitet.....	66
6. Diskuterende konklusion.....	67
6.1 Vores fund.....	67
6.2 Udfaldet for vores valg.....	70
6.3 Ikke kun gældende hos adoptivbørn.....	71
Litteraturliste.....	74

Bilagsoversigt

Bilag 1: Interviewguide

Bilag 2: Samtykkeerklæring

Bilag 3: Transskribering af Marie

Bilag 4: Transskribering af Sofie

Bilag 5: Transskribering af Lærke

Bilag 6: Transskribering af Katrine

Bilag 7: Transskribering af Kasper

Bilag 8: Transskribering af Lasse

Bilag 9: Transskribering af Pernille

Bilag 10: Transskribering af Simon

1. Indledning

”Det er vigtigt for et menneske at føle ejerskab over sin egen livshistorie, for ellers er det svært at stå ved, hvem man selv er” (Bridgwater, 2018a:20). Sådan skriver Marianne Vestergaard Nielsen, som er journalist, forfatter og foredragsholder, i forbindelse med spørgsmål om, hvem hun selv er. Hun er adopteret og kender ikke selv sin livshistorie, og det har givet hende udfordringer med identiteten (ibid.). Det at forstå sit biologiske ophav kan have en betydning for ens selvforståelse og der er gennem årene kommet en stigende interesse for at forstå, hvor man kommer fra. Denne interesse ses f.eks. ved *DNA-test*, hvor man har mulighed for at finde ud af, hvor man kommer fra og se, hvorvidt man har en anden etnisk oprindelse. Lignende gør sig gældende i TV-programmet *Sporløs*, som hjælper individer med at opsøge forsvundne slægtninge. Behovet for denne viden er ofte forbundet med en længsel efter at ’høre til’ og at lære sig selv bedre at kende. En tendens kommer her til syne i at opsøge sine rødder, hvilket især gør sig gældende for adoptivbørn, som ofte ikke kender deres biologiske ophav. Mange adopterede i dag har hermed et ønske om at få en større forståelse af sig selv ved at kende til denne fortid.

Den stigende fokus på slægtskab er med til at illustrere relevansen i at undersøge dette felt nærmere. For hvorfor det for nogle så vigtigt at opsøge deres biologiske ophav, og hvordan er det med til at påvirke, hvem de er i dag? Spørgsmål som disse fylder for os, for der ligger noget interessant i, hvorfor dette behov opstår, hvis man er opvokset i en adoptivfamilie, som har været der for en hele livet, og som i stor udstrækning har været med til at forme, hvem man er? Ens forståelse af sig selv har gennem tiden været bestemt af blandt andet ens familie, men efterhånden kan familie og slægtskab i højere grad ses som noget socialt (Bridgwater, 2018b:5). Begrebet om kernefamilien er i praksis på mange områder udvandet, hvor sammenbragte – og regnbuefamilier er nye familieformer, der har gjort sit indtog. Familie er noget der løbende skabes gennem de hverdagslige interaktioner og praksisser. Hvis familie ikke er biologisk bestemt, men i højere grad handler om det sociale, hvorfor har individer så dette behov for at opsøge personer, som de ikke nødvendigvis identificerer som deres familie? Og hvordan kan viden, om ens biologisk ophav være med til at ændre individets opfattelse af sig selv? Dette har vakt vores sociologiske interesse for at undersøge, hvordan adopterede ser sig selv, og hvordan deres behov for at opsøge deres biologiske ophav påvirker deres identitet. Vi finder

det hermed relevant at se nærmere på, hvordan forståelsen af familie og slægtskab kan være med til at påvirke deres selvforståelse.

1.1 Familie og slægtskab

Slægtskab defineres i ordets egentlige forstand ud fra personer, der tilhører samme slægt eller har fælles afstamning. Ordet henviser til personer, der er blodsbeslægtede, og biologisk set er i familie. Selvom den bogstavelige betydning af ordet defineres på baggrund af biologiske og genetiske kriterier, så er den symbolske og praktiske betydning af ordet langt mere nuanceret. Synet herpå har igennem tiderne været yderst foranderlig, hvor forståelsen af familie og slægtskab har været et omdiskuteret genstandsfelt i sociologien og antropologien. I forlængelse af dette har sociolog David Morgan gennem mange år studeret det, han kalder familiepraksisser, som omhandler relationelle praksisser. Morgans begreb om familiepraksis bevæger sig væk fra at se familien som 'noget man er' til at forstå familien som noget, der 'gøres' (Morgan, 1996:192). Forældreskab bliver på den måde noget, der gøres gennem praksis, og kan ses som en vedvarende proces. Begrebet giver mulighed for en mere flydende og mere nuanceret forståelse af familien, som ikke blot knytter sig til biologi. Det handler i højere grad om praksisser indenfor familien, som sætter rammerne for, hvem de adopterede betragter som familie. Denne forståelse af familien kan dog blive udfordret, når det kommer til internationalt adopterede. Her tyder det på, at fremmede sætter spørgsmålstegn ved familierelationen til adoptivforældrene. Dette er grundet, at de udelukkende ser den manglende biologiske relation og derfor ikke anerkender den familiepraksis, som de har med deres familie (Henze-Pedersen, 2017:9). På den måde kan oplevelsen af forbundethed med adoptivforældrene blive udfordret af fremmede, som reagerer på, at de biologisk ikke ligner hinanden. Ifølge Morgan står tid som et helt centralt aspekt af det at 'gøre' familie, hvor familiepraksisser ikke kun indebærer praksisser i nuet, men også handler om at dele en fortid (Morgan, 2011:77-80). Dette perspektiv kan give indblik i, hvad der for adoptivbørnene gør, at adoptivforældrene kan have en større betydning end de biologiske forældre, da de netop har en fælles tid, som de bygger deres familie op på.

Kimberly Mckee, professor ved Grand Valley State universitet, har ligeledes skrevet omkring nogle af de udfordringer, adoptivbørn kan stå over for. I værket; *"Critical Kinship Studies"*, har hun skrevet et kapitel, hvori hun begrebsligger forholdet mellem den biologiske familie og adoptivfamilien, hvor hun omtaler det som den rigtige versus den fiktive familie (Kroløkke et

al., 2016:221) Hermed ikke sagt, at Mckee personligt anser en af delene som rigtig eller fikтив. Det hun derimod forsøger at pointere er, hvordan begge familieformer kan opleves vidt forskellig ift. den måde, hvorpå de bliver legitimeret. Denne proces betegner Mckee som en transkulturalisering. Her påpeger hun, hvordan der hos adoptivbarnet kan blive skabt nogle ”*hvide normative forventninger*”, hvor barnet føler det skal leve op til visse krav om at passe ind på trods af at have en anden etnisk baggrund (Kroløkke et al., 2016:222). Mckee bygger her videre på en lang række af undersøgelser lavet omkring koreansk adopterede børn i USA. Her blev det blandt andet påvist, hvordan 78% af de adspurgte anså dem selv eller havde et ønske om at blive anset som hvide (ibid.). Herudover blev det belyst, hvordan race var noget der blev udøvet. En af de adopterede nævnte i et interview, hvordan hun forsøgte at være mere udadvendt, da der var en fordom om, at asiaterne var mere stille og passive. Denne adfærd betegner Mckee som en ”*performance of whiteness*” (ibid.). Det er dog et ideal der er umuligt at leve op til, da der altid vil være klare indikatorer på, at adoptivbarnet er anderledes end majoriteten omkring dem. Herved argumenterer Mckee, at det er afgørende, at adoptivforældrene ikke benægter eller er blinde over for adoptivbarnets etniske herkomst, da det potentielt kan skabe en forvirring hos barnet, som kan sætte store spørgsmålstejn ved deres selvidentitet senere hen i livet. Dette perspektiv findes relevant at inddrage, da kan være med til at belyse, hvordan de adopterede ser sig selv. Om de føler en forventning om at skulle leve op til en kultur, som måske ikke stemmer overens med deres fysiske udseende. Samtidig, om dette kan have en påvirkning på deres tilhørsfølelse og forbundethed til familien, og hvilken betydning dette har for deres selvforståelse.

1.2 Tilhørsfølelse og forbundethed

Uanset om du er biologisk tilknyttet til din familie, eller om det er noget, du konstruerer socialt, så er tilhørsfølelsen et følelsesmæssigt behov, som alle mennesker har. Dette kan omfatte en tilhørsfølelse til mennesker og grupper, men ligeledes til steder, som tilskrives betydning (Schneider & Kwan, 2013:777). Betydningen af at høre til kan dog variere alt efter, om der er tale om relationen til familie eller venner, hvor relationen til familie har en anden kvalitet. Ifølge Peter L. Berger og Thomas Luckmann er det afgørende at barnet knytter sig følelsesmæssigt til de signifikante andre, såsom familien, da barnet på den måde bliver i stand til at identificere sig selv og opnår en subjektivt sammenhængende identitet (Berger & Luckmann 1999:155-156). Kelly-Ann Allen, som er udviklingspsykolog, argumenterer ligesom Berger og Luckmann for, at tilhørsfølelse er det, der skaber mening, identitet og

livstilfredshed (Allen, 2021:3). En mangel på tilhørsfølelse kan være med til at påvirke ens mentale og fysiske sundhed negativt, hvor forsøg på at skabe tilhørsfølelse, som mislykkes, kan påvirke fremtidige interaktioner og kan besværliggøre evnen til at indgå i sociale sammenhænge (ibid.:6). Det er derfor essentielt, at adoptivbørn oplever denne tilhørsfølelse til sine adoptivforældre, for at kunne trives og skabe mening i livet.

Dette gør sig ligeledes gældende for forbundethed, hvor forskning peger på, at følelsen af tilknytning og forbundethed til andre øger vores mentale sundhed (Videnskab.dk 2022). Forbundethed er blevet anvendt i meget forskning, og er noget der skabes i forskellige sammenhænge, såsom hverdagsinteraktioner, daglige rutiner og omsorgspraksisser (Carsten, 2000:5). Mennesker definerer hermed selv, hvem de oplever en forbundethed til. Dette har ændret opfattelsen af, at en familie er en på forhånd given enhed, men at familie i stedet er noget der får betydning gennem deltagelse i forskellige interaktioner og aktiviteter. Dette kan relateres til tidligere nævnte begreb om familiepraksis, hvor familien i højere grad handler om, hvad der gøres i familien (jf. 1.1:5). Hvorvidt de adopterede føler en forbundethed med deres adoptivfamilie, er med til at give indblik i deres oplevelse af sig selv i familien og generelle selvforståelse. Det er derfor interessant at få en større forståelse for, hvordan denne tilhørsfølelse og forbundethed gør sig gældende for adoptivbørn.

Sociologen Nira Yuval-Davis har set nærmere på følelsen af *belonging*, som handler om følelsen af hjem (Yuval-Davis, 2006:197). I forlængelse af dette kommer hun ind på *politics of belonging*, som er en overordnet ramme der omfatter nationalisme, racisme og medborgerskab. Inden for denne ramme konstruerer mennesker grænser for kollektivitet i forhold til, hvor man hører til (ibid.). Konsekvensen af disse konstruktioner er, at de laver et skel mellem 'dem' og 'os', og er på den måde er med til at sætte grænsen mellem inklusions- og eksklusionsfølelsen hos de mennesker, der enten er, eller prøver at være en del af et fællesskab (ibid.:204). Dette perspektiv kan hjælpe med at give indblik i, hvilken betydning det har at være medlem af en specifik social gruppe, såsom nationale, racemæssige eller kulturelle grupper. Hvorvidt adoptivbørns identitet beskrives efter en følelsesmæssig tilknytning til den danske kultur eller deres oprindelige kultur, og hvordan det er med til at danne deres tilhørsfølelse og følelse af hjem.

1.3 Hvor hører jeg til?

En person der er gået i dybden med nogle af de tidligere nævnte begreber om forbundethed, tilhørsforhold, familie og slægtskab, er Lene Myong, professor ved Stavanger Universitet. I sin ph.d.-afhandling skrev hun omkring adoption og tog specifikt udgangspunkt i børn fra Sydkorea, der blev adopteret til Danmark. I hendes afhandling udgør spørgsmålet omkring identitet et centralt tema. Her undersøger hun informanternes forhold til deres biologiske ophav og nuværende familie. Føler de sig som danskere, koreanere eller måske en blanding af begge (Myong, 2009:73).

Et af de spørgsmål Myong blandt andet stiller, går på, hvilken indflydelse og betydning det har haft på informanternes identitetsdannelse, hvor hun gør op med ideen om en entydig og stabil identitet. Den skabes derimod i forbindelse med de sociale og kulturelle værdier og dynamikker, der omgiver os. I hendes afhandling kommer det til syne, hvordan de adopterede langt fra deler de samme holdninger, erfaringer og følelser, blot fordi de oprindeligt kommer fra samme land. Myong får i sin afhandling belyst, hvordan identiteten som ”koreansk adopteret” både er fiktiv, men på samme tid kan føles virkelig. Informanterne bliver forstået og forstår til dels også sig selv igennem denne identitet, men den gennemkrydses på samme tid af en lang række af andre identiteter (ibid.:72). Identiteten tilbyder på en side en fællesskabsfølelse til andre i samme situation, men der hvor den fiktive del opstår, ligger i de forskelle, der adskiller personerne. Det at du er adopteret fra Korea, er blot et ud af utallige kendetegn, der gør dig til den du er. Adoptivbørn har forståeligt nok vidt forskellige baggrunde ift. socioøkonomisk status, uddannelse, interesser og hobbyer. Noget som forskningen peger på er, at man som adoptivbarn ikke nødvendigvis er interesseret i sit biologiske ophav, da det udgør en del af en, som man aldrig har kendt til. I stedet lader man sig definere ud fra de kvaliteter, som man selv har oparbejdet, og internaliseret gennem ens omgivelser. På trods af forskelle vil adoptivbørnene dog altid have det lighedstræk tilfælles, at de oprindeligt kommer fra et andet land, og har nogle biologiske forældre ud over deres adoptivforældre. Myongs perspektiv kan være med til at give en bedre forståelse og indsigt i det dualistiske forhold, der ligger mellem ens biologiske familie og adoptivfamilie, og hvilke spørgsmål og potentielle udfordringer det kan indebære for adoptivbarnet. Her vil hendes teoretiske og analytiske pointer være med til at danne ramme for nogle af de tematikker og problemstillinger, vi vil undersøge nærmere i dette speciale vedrørende identitetsspørgsmålet hos adoptivbørn.

En anden person, der er gået i dybden med nogle af de samme problemstillinger som Myong, er professor Janet L. Hoopes. I værket *"The psychology of adoption"*, har hun skrevet et kapitel, der omhandler identitetsskabelse hos adoptivbørn. Heri opstiller hun to problematikker, der kan opstå hos adoptivbørn. Det første omhandler det, hun betegner som det *"genealogiske problem"* (Brodzinsky, 1993:152). Her har adoptivbarnet udfordringer med at skabe en fyldestgørende identitetsfortælling, da de er blevet afskåret fra en essentiel del af sig selv, nemlig deres fortid. Herved kan en konsolidering af deres identitet ikke skabes, da det genetiske og historiske bånd mellem fortid, nutid og fremtid ikke er eksisterende. En mangel på blodsbånd kan skabe en forvirring hos adoptivbarnet, da der ikke findes nogle biologiske ligheder mellem dem og deres adoptivforældre. Ifølge Hoopes kan adoptivbørn risikere at opleve og føle en rodløshed grundet et manglende kendskab til deres fortid. Det, at deres biologiske forældre på sin vis har givet dem videre, kan medføre en følelse af at være efterladt. Der er derfor ingen tvivl om, at det genealogiske aspekt potentielt kan have store konsekvenser for adoptivbarnets selvidentitet, hvor det er umuligt at forstå ens nutid uden et kendskab til ens fortid (ibid.:149-150).

Den anden problematik, Hoopes opstiller, betegner hun som *"familieromantikken"* (ibid.:152). Denne problematik udspringer på baggrund af adoptivbarnets fantasi om en anden familie, hvor personen stiller spørgsmålstejn til sin nuværende situation. Der kan være flere årsager til, at denne fantasi manifesterer sig. En af dem kan skyldes, at adoptivbarnet udvikler ambivalente følelser til sine adoptivforældre. Her kan det ske, at adoptivbarnet på trods af en kærlighed til sine adoptivforældre udvikler en idé og håb om en anden familie, der minder mere om en selv. Det er naturligvis ikke alle adoptivbørn, der fremmaner denne fantasi, men Hoopes fremhæver visse kriterier, som kan fungere som katalysatorer i fantasiens opståen (ibid.). Det gør sig gældende, hvis adoptivforældrene undlader at påtale adoptivbarnets biologiske baggrund, eller decideret skjuler eller benægter den. Det kan fremspire en nysgerrighed i adoptivbarnet, hvor uvisheden om ens fortid bliver ubærlig. Derudover vil der oftest være klare fysiske kendetegn, når det kommer til fremmedadoptioner, der betyder, at adoptivbarnet på baggrund af sit udseende, skiller sig ud fra det resterende samfund. Her kan følelsen af at være anderledes fordrø et behov i adoptivbarnet om at finde frem til både ens biologiske familie men også land og kultur, da det tilbyder et muligt scenarie, hvor man passer ind i mængden (ibid.). Modsat kan en åbenhed fra adoptivforældrenes side resultere i, at adoptivbarnets nysgerrighed på sit biologiske ophav mindskes, da det ikke udgør et større mysterium. Hvis adoptivbarnet derudover aldrig har følt sig anderledes eller uden for på baggrund af sit fysiske udseende, kan

det ligeledes mindske behovet for at opsøge ens oprindelsesland, hvor der er en større fysisk lighed.

1.4 Vores fokus

På baggrund af den eksisterende forskning kan det siges, at der er mange faktorer, der kan have en påvirkning på adoptivbørns identitetsdannelse. Forholdet til ens biologiske ophav og familie kan spille en stor rolle, hvor kendskabet til ens fortid kan være med til at give en bedre forståelse af, hvem man er i dag. Et af de aspekter vi ønsker at gå i dybden med, omhandler derfor adoptivbørnenes behov, eller mangel heraf, i at opsøge eller kende mere til deres biologiske ophav. I begge tilfælde vurderer vi, at det vil have en indflydelse på deres selvforståelse. Derudover vil vi undersøge de potentielle ydre faktorer, der kan have en påvirkning på deres selvidentitet, hvor der vil være fokus på forholdet til deres adoptivfamilie, men også relationer i form af venner, bekendte og fremmede. Her vil perspektiverne omkring forbundethed og tilhørsforhold inddrages, hvor de vil bidrage med en forståelse af, hvordan og hvorfor det potentielt forholder sig, som det gør. Derudover vil der være fokus på deres oplevelser og erfaringer som adopterede, og hvilken betydning og indflydelse det har haft på deres identitetsdannelse. Det er netop nogle af disse spørgsmål, vi i dette speciale ønsker at gå i dybden med, hvor der vil tages udgangspunkt i følgende problemformulering:

Hvordan oplever adopterede det at være adopteret, og hvordan påvirker det deres selvidentitet?

2. Videnskabsteori

2.1 Fænomenologi

Da der ønskes indsigt, hvordan det opleves at være adopteret lægger specialet op til, at det er individets oplevelse af fænomenet, som er i fokus og skriver sig derfor ind i en fænomenologisk forståelsesramme. Vores valg af videnskabsteori er styrende for vores plan for dataindsamling og analysestrategi og er hermed en essentiel del af undersøgelsen.

Fænomenologi er læren om det, der viser sig for os, og fremtræder for vores sanser. Det giver derfor ikke mening at sondre mellem ontologi og epistemologi, da man kun kan få viden af

verden gennem vores sansemæssige erfaringer, og vores egen erkendelse bliver herved det interessante. Den tyske filosof Edmund Husserls (1859-1938) var grundlægger for fænomenologien, og han fremhævede begrebet *livsverden*, der udgør en social intersubjektiv verden, som vi lever i sammen med andre (Berg-Sørensen 2010:108). Det er igennem livsverden, at vi oplever, sanser og erfarer verden. Det, som vi oplever, sanser og erfarer, må ses i sammenhæng med individets livsverden. En af Husserls centrale begreber er *intentionalitet*, som handler om, at vi med vores bevidsthed altid er rettet mod verden (Birkler 2014:104). Med dette menes der, at i og med, at vi er rettet mod verden og at verden er rettet mod os, så kan vi ikke stille os uden for verden og observere den. Vi lever i en livsverden og vores måde at forstå, erkende og opleve verden på kan ikke anskues løsrevet fra vores livsverden. Studiet må derfor ske via de involverede subjekters oplevelser i deres livsverden (Berg-Sørensen 2010:161). Man er på den måde ikke interesseret i det bagvedliggende lag, men i førstehåndsperspektivet.

Den fænomenologiske tilgang giver mulighed for at komme helt tæt på den sociale virkelighed, som man ønsker at undersøge, hvor der tages udgangspunkt i individets egne forståelser. Dette gøres f.eks. ved specialets biografisk narrative metode, hvor det er informanternes egne fortællinger, som danner rammerne for undersøgelsen (jf. 3.4:17). Den biografisk narrative metode tillader en eksplorativ tilgang, og da det subjektive er fænomenologiens primære perspektiv, lægger tilgangen op til at arbejde induktivt og med en eksplorativ tilgang. I specialet er dette netop tilfældet, hvor analysen har mulighed for at vokse ud af empirien, da der ikke er gjort brug af teorier i udgangspunktet. På den måde er der mulighed for at blive klogere på feltet og dermed klogere på, hvilke relevante spørgsmål, der skal stilles til informanten. I forlængelse af dette har Alfred Schutz (1899-1959) introduceret begreberne *første-* og *anden ordens konstruktioner*. Han interesserede sig for, hvordan mennesker skaber deres sociale verden intersubjektivt gennem social samhandling. Hans pointe var, at al tænkning involverer konstruktioner (Schutz, 1975:23-24). Forskerens udgangspunkt vil være aktørernes konstruktioner om deres livsverden, og forskerens resultater vil være konstruktioner af aktørernes beretninger om deres livsverden (ibid.:22). På den måde vil aktørernes livsverden betegnes som konstruktioner af første orden, og forskerens resultater vil være konstruktioner af anden orden. Tilgangen muliggør hermed en undersøgelse af de adopteredes oplevelser i deres livsverden.

Livsverden er konstant i bevægelse, og det er en konstruktion, der præger de subjekter, der lever i den, og det er derfor vigtigt at tage højde for den. Husserl mener, at vi i vores hverdag har nogle grundantagelser, som vi ikke sætter spørgsmålstegn ved, og dette kalder han for den *naturlige indstilling* (Berg-Sørensen 2010:162). Det er gennem en afbrydelse af vores naturlige indstilling, at vi kan formå at frembringe nye erkendelser. Man skal herved gå til sagen selv, hvor der skal suspenderes enhver dogmatisk indstilling til verden og sætte sin naturlige indstilling i parentes og gå åbent til værks. Dette kalder Husserl for *epoché*. Epoché betyder på græsk "holden-tilbage". Man skal sætte sine fordomme i parentes, så man kan se det fænomen, man undersøger, så klart som muligt (ibid.:161). På den måde skærpes ens fokus på fænomenet og dets egentlige betydning. Der tages højde for dette gennem specialets biografisk narrative metode, hvor informanten havde mulighed for at præge interviewet naturligt (jf. 3.4:18). På den måde giver metoden mulighed for at nå frem til nogle erkendelser, som ikke er styrede af, hvad der ønskes svar på, men åbner op for et nyt perspektiv på feltet, som informanten styrer. Vi ønsker at frembringe essensen af informanternes hverdagserfaringer med fokus på adoption, hvilket gøres ved brug af Husserls begreber *eidetisk variation* og *eidetisk reduktion* (jf. 3.9:26). Disse begreber hjælper med at finde ind til fænomenets grundform. Man bruger eidetisk variation til at nå frem til reduktion, hvor det handler om at finde frem til det særlige ved et fænomen, og det der karakteriserer fænomenet (Birkler 2014:109-110). Eidetisk variation er en form for tankeeksperiment, der handler om at spørge til alle mulige afskygninger af det fænomen, man undersøger, for herved at finde frem til grænserne for fænomenet (ibid.). Hvor eidetisk reduktion er et udtryk for dét at finde frem til fænomenets væsen essens. I specialet vil det sige, at vi gennem vores informanternes varierende fortællinger kan reducere fortællingerne til at finde de underliggende mønstre. Mønstrene kan være behjælpelige med at beskrive, hvordan det opleves at være adopteret.

2.2 Vores forforståelser

Som det blev beskrevet i ovenstående afsnit, er det informanternes livsverden, der ønskes indsigt i. Her vil der tages udgangspunkt i deres førstehåndsperspektiv, oplevelser og syn på verden. Det betyder dog ikke, at vi går til feltet uden nogen form for forforståelse af os selv. Her har vores egen personlige nysgerrighed og interesse til feltet, i samspil med den viden vi har indsamlet gennem den eksisterende forskning, dannet grundlag for den vidensmængde, vi går til feltet med. Her har vi haft fokus på at skabe en balance mellem at anvende vores

forforståelse, men på samme tid sætte den i parentes i de sammenhænge, hvor det kunne anses som en ulempe.

Den største og mest personlige forforståelse vi har haft fokus på, før vi påbegyndte vores empiriindsamling, bestod i vores egen personlige erfaringer, oplevelser og livssituation. Peter er selv adopteret fra Sydkorea, hvilket også lagde grobund for specialets emne. Han har aldrig selv haft et behov for at kende mere til eller opsøge sin biologiske familie, og heller ikke følt, at det at være adopteret, har haft en markant indflydelse på hans dannelse af selvidentitet. I forhold til Malenes forforståelse havde hun på forhånd en idé om, at flere af adoptivbørnene ville føle en tilknytning til deres biologiske ophav. Med disse erfaringer og forståelser i bagagen har vi forsøgt i så vid grad som muligt at sætte vores fordomme i epoché ift. vores informanternes livsverden. Her vil vi ikke antage, at de har samme syn som os, men derimod være åbne over for helt nye perspektiver til emnet.

Det vi konkret har gjort for at sætte vores fordomme i epoché, kommer tydeligt til udtryk i vores interviewguide. Her har vi haft fokus på at stille meget åbne spørgsmål, hvor det er informanternes perspektiv, vi ønsker at belyse. Et eksempel herpå lyder: *“Hvordan har du generelt oplevet det at være adopteret, og har det ændret sig gennem tiden?”* (Bilag 1:2). Herudover har vi valgt at opbygge analysen med en beskrivende og teoretisk del (jf. 3.9:26). Den beskrivende del er med til at sikre den eidetiske reduktion, hvor vores egne fordomme bliver sat i epoché ved udelukkende at opstille informanternes egne beskrivelser og fortællinger. Derudover har vi forsøgt ikke at lade forskningen på området påvirke vores syn på informanterne, hvor vi ikke vil søge direkte efter de svar, som stemmer overens med forskningens konklusioner. Den måde, hvorpå vi har anvendt vores forforståelse, kommer til syne i interviewguiden, hvor den er udformet på baggrund af vores allerede eksisterende viden på områder (jf. 3.5:20). Derudover har vi bevidst valgt at lade Peter foretage interviewene, da han som adopteret i højere grad kan relatere til informanternes situation, og derved åbne op for en mere intim og personlig fortælling. Valget herom vil blive uddybet yderligere i metodeafsnittet under interviewsituationen.

3. Metode

3.1 Litteratursøgning

I dette afsnit vil fremhæve, hvordan vi har foretaget vores litteratursøgning for at finde frem til relevant forskning, som relaterer sig til specialets problemstilling. Kigger man for meget bag om den eksisterende forskning, kan det resultere i, at man går ud ad en tangent, som ikke er relevant for specialets fokusområde. En kortlægning af dette er herved med til at belyse rækkevidden for vores søgning, og er relevant for specialets røde tråd. Ligeledes sikrer det en højere gennemsigtighed, hvor det tydeliggør specialets fremgangsmåder og overvejelser.

I litteratursøgningsprocessen har vi primært anvendt AUB's søgeapparat PRIMO og Google Scholar. Herigennem fik vi både en oversigt over internationale videnskabelige artikler, samt litteratur på skandinavisk. Her inkluderes således engelsk- og skandinavisk sprog litteratur på skandinavisk. Her inkluderes således engelsk- og skandinavisk sprog forskningslitteratur og både kvalitative og kvantitative undersøgelser. Formålet med denne søgningsoversigt var at indlede specialet med forskellige nuancer og fortolkninger på adoption og hvilken betydning dette har for deres identitetsdannelse. Dette har givet et omfattende overblik over litteraturen på området, uden at litteratursøgningen kan siges at være udtømmende. For at få et mere generelt overblik over adoption og ligeledes for at finde den mest relevante litteratur på området, søgte vi på nøglepersoner indenfor adoptionsforskning. Dette er f.eks. Lene Myong og Charlotte Kroløkke, som førte os frem til Myongs Ph.d.-afhandling "Adopteret: fortællinger om transnational og racialiseret tilblivelse" og "Critical Kinship Studies". Efterfølgende er der i søgningen af de forskellige databaser anvendt en række søgeord som: **adopterede/adoptive*, **adoption historie*, **adoption i Danmark*, **adoption opvækst*, **adopteredes biologiske ophav*, **adopteredes identitet/adoptive identity*. I søgningen har vi sorteret ud fra deres titler og abstracts og hermed fandt vi bl.a. frem til værkerne "The Psychology of Adoption" og "At vokse op som adopterede i Danmark". Gennem litteratursøgningen komprimerede og fokuserede vi vores søgning yderligere, for at finde forskning om de bagvedliggende processer for deres identitetsdannelse. Søgeord i denne fase af processen var: **kinship studies*, **slægtskab*, **adoptivbørns familieforståelse*, **familiepraksis*, **adoption og tilknytning*, **adoption og tilhørsfølelse*, **forbundethed*, **belonging*. Her fandt vi bl.a. frem til "Rethinking Family Practices" og "The beginnings of belonging".

Gennem disse søgeord var det derfor muligt for os at finde frem til relevant forskning på området, som muliggjorde et fundament for vores problemstilling i videnskabelig forstand. Gennem vores litteratursøgning fandt vi det dog vanskeligt at finde forskning om adopterede, som ikke ønsker at opsøge deres biologiske ophav. Dette tyder på at være et underbelyst forskningsområde.

3.2 Afgrænsning

I udvælgelsen af, hvem specialet skal omhandle, har vi haft fokus på, hvilken type af adoption vi vil medtage, samt fysiske kendetegn og alder.

I forhold til typen af adoption, så er der i Danmark tre forskellige måder at adoptere på: *Stedbarnsadoption*, *familieadoption* og *fremmedadoption* (Henze-Pedersen & Olsen, 2017:10-11). I specialet vil vi have fokus på fremmedadoption, hvor adoptivforældrene ikke har noget slægtskab eller anden relation til barnet. Vi vælger at afgrænse os til denne form for adoption, da vi påtænker, at fremmedadoption kan have en påvirkning på deres selvidentitet ved, at det som illustreret indledningsvist kan påvirke deres tilhørsfølelse, at de ikke er biologisk beslægtet med adoptivfamilien. Fremmedadoption kan ligeledes være enten national, hvor man adopterer et barn født i Danmark, eller international, hvor man adopterer et barn født i et andet land (ibid.:11). Vi afgrænser os til international adoption uden for vesten, hvormed informanterne har fysiske karakteristika, der adskiller sig fra majoriteten i Danmark. Det skyldes, at vi ønsker at undersøge, hvordan følelsen af at være anderledes kan være med til at fremme et dybere kendskab til ens fortid og biologiske ophav. Som nævnt indledningsvist, så kan følelsen af forbundethed til adoptivfamilien blive udfordret af andre, fordi de biologiske ikke ligner hinanden (jf. 1.2:7). Vi ønsker dermed at undersøge, om det at se anderledes ud kan have en påvirkning på deres selvforståelse.

Derudover mener vi, at informanternes nuværende alder kan have en betydning ift., hvor reflekterede de er over deres fortid. Vi fokuserer derfor på personer mellem 18-45 år. Grundet etiske hensyn og vores egen interesse, vurderer vi, at informanterne skal være over 18 år. Både fordi det er et sensitivt emne, men også fordi det formentlig først er i voksenlivet, man har været i stand til at reflektere over de spørgsmål, som adoption medfører ift. identitetsdannelse. Årsagen til, at vi afgrænser alderen til maks. 45 år skyldes, at det formentlig er i dette aldersinterval, at man er mest modtagelig over for ydre indtryk, der kan ændre ens opfattelse

af sig selv og omverdenen. Derudover er det ofte i denne alderskategori, at folk får børn, hvilket vi har en formodning om, kan have en påvirkning på adoptivbørnenes eget behov for at kende mere til deres baggrund.

Yderligere fokuserer vi i specialet på personer, som er blevet adopteret, da de var under 2 år. Dette er grundet, at vi ønsker at undersøge deres tilknytning til deres biologiske ophav og forældre uafhængigt af et allerede eksisterende forhold og relation. Det ønskes at undersøge, hvilke omgivende faktorer, der kan anspore en interesse i at opsøge ens biologiske ophav. Derfor arbejdes der ud fra det udgangspunkt, at adoptivbørnene ikke skal have nogle minder og erfaringer om disse på forhånd. Vi er både interesserede i at tale med informanter, der har, og ikke har opsøgt deres biologiske ophav, da vi formoder at begge valg vil afspejle sig i deres forståelse af sig selv. Vi afgrænser os ikke i forhold til køn, hvor vi både er interesseret i kvinder og mænd. I nærværende speciale afgrænser vi dermed informanterne til at være internationalt fremmed adopterede, som har fysiske kendetegn på at være adopterede. Det er både kvinder og mænd i alderen 18-45 år, som er blevet adopteret under 2-års alderen.

3.3 Adgang til informanter

I forhold til rekruttering af informanter, er der flere indgangsvinkler, vi har gjort brug af. I første omgang tog vi kontakt til familie, venner og bekendte, og forhørte os hos dem, om de havde nogen i deres omgangskreds, som levede op til vores kriterier, og som kunne være interesseret i et interview. Derudover henvendte vi os til flere organisationer og foreninger, hvor vi sendte en beskrivelse af vores speciale, og den type af informanter, vi var interesseret i. Heldigvis havde en del af vores nærmeste og bekendte nogen i deres omgangskreds, som var adopteret. Herigennem fik vi kontakt til seks af vores informanter. Det faktum, at personer vi kendte, udgjorde vores gatekeepere, medførte en del overvejelser, vi blev nødt til at tage i betragtning. Ville det have en effekt på informanternes svar? Ville vi være i stand til at forholde os objektive og neutrale i vores tilgang til interviewene? I sidste ende nåede vi frem til den konklusion, at det ikke udgjorde nogen problematik. Det skyldes primært, at vi personligt ikke havde nogen relation til informanterne, og derfor vurderede vi, at det ikke ville påvirke interviewet i den ene eller anden retning. Derudover havde de personer, der hjalp os med at finde informanterne, ikke nogen direkte eller tættere relation til selve informanterne. Det var igennem et bekendtskab til informanternes forældre, at kontakten blev etableret. Derfor nåede vi frem til den samlede konklusion, at rekrutteringsprocessen i denne forbindelse ikke medførte nogen større dilemmaer, da alle informanterne var flere led ude.

Ud over de seks informanter vi fik denne vej igennem, fik vi yderligere kontakt til to informanter gennem landsforeningen, Adoption og Samfund, hvilket er en forening for adopterede og deres pårørende. Her henvendte vi os til en kontaktperson, som specifikt sad med kontakten til studerende, som var i gang med deres bachelor eller speciale. Vi gav en kort beskrivelse af vores speciale, og de informanter vi søgte, og herefter gik hun i gang med en søgning. Efter to uger havde hun fundet to personer, som var interesseret i at deltage. I vores dialog med informanterne, havde vi gjort os nogle overvejelser om, hvor konkrete vi skulle være i vores beskrivelse af formålet med interviewet. Her endte vi med at give dem en forholdsvis overfladisk beskrivelse af formålet, da vi ikke ønskede, at de kom ind til interviewet med nogle allerede fastsatte ideer om den retning, det skulle tage. Derudover ønskede vi en mere fri og uformel samtale, hvor interviewet kunne gå den vej, som informanterne selv prioriterede. I sidste ende nåede vi op på otte informanter i alt, hvilket vi har vurderet, udgør et tilstrækkeligt og solidt empirisk fundament ift. den fremadrettede analyse.

3.4 Den biografisk narrative tilgang

I forhold til den metodiske tilgang, har vi valgt at gøre brug af den biografisk narrative metode. Et centralt element i denne metode består i dets fokus på den enkeltes livshistorie. Her tilbyder livshistorien en indsigt i, hvordan den enkelte person opfatter sig selv den dag i dag, den de var, og den de gerne vil være i fremtiden (Thomsen, 2016:13). Livshistorien er et udtryk for den mening, personen selv tillægger de forskellige faser i sit liv, og kan være med til at fremhæve den identitetsdannelse, personen har gået igennem. Her har vi vurderet, at metoden især vil være anvendelig i nærværende speciale, da det netop er det enkelte adoptivbarns livshistorie, oplevelser og erfaringer, vi gennem den fænomenologiske tilgang ønsker at gå i dybden med.

I belysningen heraf udgør den tidslige dimension et afgørende aspekt. Fortid, nutid og fremtid er alle elementer, som hænger uløseligt sammen, og gensidigt påvirker hinanden til enhver tid. Det skyldes, at den livsfortælling og historie, hvert enkelt individ går rundt med, ikke kan forstås eller ses isoleret set, men derimod må tolkes ud fra den kontekst, den indgår i. Metoden arbejder ud fra den grundantagelse, at livsfortællingen er et uendeligt projekt, som der skabes og revideres på gennem hele livet. Metodens hovedinteresser består blandt andet i at udforske, hvordan mennesker konstruerer deres livshistorie. Herudover hvordan personen forsøger at

skabe mening i tilværelsen gennem fortidens erfaringer og strategier for fremtiden. Dette fokus på den tidslige dimension, vil ligeledes indgå som et centralt omdrejningspunkt i vores metodiske tilgang. Her vil vi konkret have adoptivbørnenes fortid for øje, og hvordan deres tidligere erfaringer og oplevelser har været med til at danne den selvforståelse, de har i dag. Herudover vil vi undersøge, hvordan deres nutidige syn og forhold er til deres biologiske ophav og familie. Tilsammen vil vi se på, om deres fortid og nutid har skabt eller formet nogle konkrete planer eller drømme for deres fremtid. Det tidslige aspekt i denne metode vil derfor både være anvendelig i udformningen af vores interviewguide (Bilag 1:2), men kan yderligere anvendes i belysningen af de analytiske pointer, hvor det vil være umuligt at forstå fortiden, nutiden og fremtiden uafhængigt af hinanden.

Overordnet arbejder den biografisk narrative metode ud fra fire forskellige tilgange; den institutionelle, aktørorienterede, kognitive og narratologiske (Antoft, 2005:160). Her vil vi ikke gennemgå dem alle, men har i dette speciale valgt at arbejde ud fra den aktørorienterede. Overordnet arbejder den aktørorienterede tilgang ud fra den præmis, at vores liv præges af biografiske projekter, som vi løbende reviderer. I forlængelse af disse revisioner udspringer et centralt begreb omhandlende ”vendepunkter”(ibid.). De udgør afgørende momenter, oplevelser eller tidspunkter i den enkeltes liv, som har været skelsættende og dirigeret livshistorien i en ny retning. Overordnet vil den aktørorienterede tilgang anvendes i belysningen og analysen af adoptivbørnenes biografiske projekt, og hvilke forskellige kapitler de har skrevet i deres livshistorie indtil videre, og om der har været nogle afgørende vendepunkter i deres liv. Her vil der primært være fokus på den mindre fortælling og de episoder i deres liv, som har været afgørende og skelsættende.

Den biografisk narrative metode indeholder yderligere helt specifikke kendetegn ift. interviewformen. Det første og mest centrale kendetegn består i interviewformens åbenhed. Som det kort blev skitseret tidligere, er det informantens egen fortælling og livsverden, der ønskes indblik i, og derfor vil interviewets opbygning også afspejle dette ønske. Her vil spørgsmålene formuleres således, at informanten ikke skal besvare afgrænsede og lukkede spørgsmål. Her vil spørgsmålene derimod invitere til, at informanten selv kan fremhæve de pointer, personen selv lægger mest vægt på (Thomsen, 2016:13). Hermed ikke sagt, at interviewet vil være fuldstændig ustruktureret, da vi naturligvis stadig vil have nogle helt klare holdepunkter, som skal være med til at skabe en rød tråd og sikre, at vi kommer omkring alle de tematikker, der findes relevante i besvarelsen af specialets problemformulering. Dette vil

blive uddybet yderligere i næste afsnit under operationalisering. Andre kendetegn ved de biografisk narrative interview findes i dets fokus på blandt andet livsforløb, livscyklus og temporalitet (Horsdal, 1999:111). Livsforløbet udgør de sekvenser og sociale begivenheder i individets liv, som personen har erfaret over tid. Livscyklusvinklen udspringer i forlængelse af livsforløbet, og går i dybden med tidligere begivenheders indflydelse på både nutidige og fremtidige beslutninger og valg. Herudaf kommer temporaliteten også tydeligt til syne, hvor de tidsmæssigt adskilte forløb samlet set først giver mening i en bredere fortælling. Herved kan informantens liv ses som en lang række af mindre komponenter, som først giver mening, når de ses i relation til hinanden (ibid.). Andre elementer i metoden omhandler vores tilgang til interviewet, hvor vi vil introducere os selv for informanten og give et dybere indblik i, hvem vi er som personer, da det er med til at etablere en gensidig tillid og forståelse for hinanden. Vi vil derfor ikke fungere som totalt objektive interviewere eller forskere, men derimod lade os engagere i samtalen på et personligt plan, hvilket forhåbentlig vil være med til at åbne op for en mere fri og fortrolig samtale. I forlængelse heraf vil vi undervejs forsøge at holde os tilbage så meget som muligt og i stedet lade informanten fortælle frit uden afbrydelser. Her vil det selvfølgelig være vores ansvar at holde styr på eventuelle opfølgende spørgsmål, hvilket vi vil have stort fokus på. I følgende afsnit under operationalisering vil det eksemplificeres, hvordan disse kendetegn ved det biografisk narrative interview konkret er blevet implementeret i vores interviewguide (Bilag 1:1).

3.5 Operationalisering

I det følgende afsnit vil vi beskrive, hvordan vi har opbygget interviewguiden, operationaliseret forskningsspørgsmål til interviewspørgsmål, samt hvilke overvejelser vi har gjort ift. at kunne indfange de nuancer, som hjælper til at besvare specialets problemformulering.

Da der i specialet arbejdes induktivt, har der ikke været nogle teoretiske begreber, som kunne være med til at rammesætte interviewguidens temaer. Den teoretiske viden er svær at operationalisere på baggrund af den eksplorative tematiske tilgang, hvor målet ikke er at lave en teoretisk styrende operationalisering. Vi har dog forud for vores empiriindsamling foretaget adskillige litteratursøgninger, hvor vi har fundet enkelte teoretiske begreber (jf. 3.1:14), som i mindre grad har styret vores opmærksomhed i interviewguiden. Vores forskningsspørgsmål er derfor inspireret af litteratur på emnet, samt temaer, som vi i specialet finder interessante for undersøgelsen.

Indledningsvist har vi udformet nogle forskningsspørgsmål, som er med til at præcisere det vi ønsker svar på, samt hjælper med at opnå en mere naturlig samtalsituation (Kvale & Brinkmann 2015:185). For eksempel har vi operationaliseret forskningsspørgsmålet: ”*Hvordan oplever informanten at være opvokset som dansker med en anden etnisk baggrund?*” (Bilag 1:1), til interview spørgsmålet: ”*Har du oplevet, at det at være adopteret har haft en påvirkning på, hvorvidt du føler, at du passer ind? (både ift. familien og samfundet)*” (Bilag 1:2). Dette interviewspørgsmål er dannet på baggrund af den eksisterende forskning, som viste, at de adopterede grundet deres fysiske udseende, kan opleve ikke at passe ind (jf. 1.1:5). Forskningsspørgsmålene skal forsøge at indfange alle nuancer af problemformuleringen, hvor der, udover det ovenstående eksempel, både er et aspekt af identitet, tilknytning til adoptivforældre og biologiske forældre. Forskningsspørgsmålet er operationaliseret til flere interviewspørgsmål for at sikre at få belyst emnet tilstrækkeligt, hvor vi ligeledes har spurgt: ”*Hvordan føler du at omverdenen, det kan være familie, venner men også fremmede, har håndteret og reageret på det, at du er adopteret?*” (Bilag 1:2).

For at forsøge at øge trygheden hos informanterne og deres tillid til os som interviewere har vi gjort os nogle overvejelser ift. rækkefølgen af spørgsmålene, hvor vi har benyttet os af briefing og debriefing (Kvale & Brinkmann 2015:116). Da vores problemformulering ønsker at undersøge identitet, valgte vi at stille et åbent spørgsmål til informantens liv ved f.eks. at spørge ”*Vi vil gerne starte med at høre, hvor gammel du er, hvor i landet du bor, og hvad du laver til dagligt?*” (Bilag 1:1). Dette var for at se, hvorvidt informanten selv ville komme ind på adoption, hvilket eventuelt kan være med til at sige noget om, hvor meget adoptionen fylder for dem. Efterfølgende blev der spurgt mere ind til selve adoptionen. I briefing var det ligeledes vigtigt for os, at informanterne var klar over deres rettigheder ift. interviewet, samt at vi informerede dem om samtykke (Kvale & Brinkmann 2015:116). Vi valgte at komme ind på forståelsen af familie, som noget af det sidste, da vi tænkte at det kunne være mere sensitivt at besvare. Det var derfor vigtigt først at have opnået informantens tillid og fortrolighed (Riis 2005:110). Her spurgte vi f.eks.: ”*Kan du fortælle lidt om, hvordan du forstår familie, og hvem du betragter som familie?*” (Bilag 1:3).

Eftersom vi i specialet benytter en narrativ metode, som ligger op til en mere flydende samtale, er spørgsmålene mere åbne, hvilket skulle være med til at generere fortællinger om informantens biografi (jf. 3.4:18). Som eksempel spurgte vi: ”*Hvordan har du generelt oplevet*

det at være adopteret, og hvordan føler du det har påvirket dit liv, og den person du er i dag?" (Bilag 1:3). Her var formålet at få informanten til at åbne op for en længere fortælling om det at være adopteret, og hvilken påvirkning det har haft på deres selvforståelse. For at alle interviewene ikke stikker i vidt forskellige retninger, er det dog vigtigt med nogle nøglespørgsmål, som kan udpege nogle fælles holdepunkter, som er centrale for emnet, og som går igen i alle interviewene (Riis 2005:105). Nøglespørgsmålene var vores forberedte spørgsmål, som vi ønskede svar på. Vi forsøgte ligeledes at have nogle holdepunkter ved at stille opfølgende spørgsmål, som var relevante for specialet. Dette ses f.eks. i spørgsmålet om, hvorvidt informanten har børn. Dette stilles med henblik på, at det at få egne børn eventuelt kan være et vendepunkt i informantens liv, som kan have haft en påvirkning på at ville opsøge sine biologiske forældre (jf. 3.4:18).

Vi har ligeledes i interviewguiden haft fokus på at komme ind på fortid, nutid og fremtid, som er en essentiel del af den biografisk narrative metode (ibid.). Hvor fortid f.eks. bliver belyst gennem spørgsmålet: *"Mere specifikt ift. din adoption, hvor gammel var du, da du blev adopteret, og hvilket land kommer du fra?"* (Bilag 1:1). Dette er med henblik på at få en større forståelse af informantens livsforløb, som de tidligere i livet har erfaret i forbindelse med adoption. Nutid bliver blandt andet belyst gennem spørgsmålet: *"Hvordan har du generelt oplevet det at være adopteret, og hvordan føler du det har påvirket dit liv, og den person du er i dag?"* (Bilag 1:2). Dette er med til at give indblik i, hvordan tidligere begivenheder kan have haft en påvirkning på hvor de er i dag, og hvordan de ser sig selv. Fremtid kommer i spil gennem spørgsmålet: *"Sådan mere overordnet har du ellers nogle større drømme eller planer for fremtiden?"* (Bilag 1:3). Dette er med til at give indblik i, om fremtidige drømme og planer involverer en tilknytning til deres biologiske forældre eller om dette ikke er et behov, de har. Fokusset på temporalitet er med til at skabe mening og helhed i fortællingerne ved at sammenknytte de tidsmæssigt adskilte forløb, og kan derfor være med til at belyse, hvor meget adoptionen fylder for informanten (jf. 3.4:19).

I forhold til spørgsmålene er det vigtigt ikke at stille ledende spørgsmål, som vi forsøgte at tage højde for ved at spørge: *"Har du oplevet, at personer har haft nogle fordomme til dig ift. det land du oprindeligt kommer fra?"* (Bilag 1:2), i stedet for at spørge *"Hvilke fordomme har du oplevet?"*. Det er ligeledes i forbindelse med den narrative metode vigtigt for os at stille sondrende spørgsmål, hvor vi f.eks. spurgte: *"Kan du beskrive nogle situationer, hvor du tænkte*

mere eller mindre over at være adopteret?” (Bilag 1:2), som kan være med til at få informanten til at beskrive en større fortælling om adoption (Tanggaard og Brinkmann 2015:41).

Efter interviewet benyttede vi os af debriefing, da interviewet afsluttede med mere sensitive temaer, hvor vi ville sikre, at informanten ikke gik derfra påvirket af interviewet. Vi afsluttede derfor med at snakke om noget, informanten ønskede at snakke om, og spurgte, om de havde noget at tilføje til interviewet (Bilag 1:3). På den måde forsøgte vi at sikre informanternes velbefindende på bedst mulige måde.

3.6 Interviewsituation

Vi havde oprindeligt en plan om at afholde alle interviewene fysisk, da det fysiske interview skaber en mere flydende samtale, og gør det nemmere at aflæse mimik og gestik (Kvale & Brinkmann, 2015:132). Alle vores informanter foretrak dog, at interviewet foregik online over TEAMS, og vi valgte derfor at imødekomme deres ønsker. Gennem de online interviews erfarede vi, at der blev skabt et trygt rum, hvilket åbnede op for en mere uformel samtale. Her formoder vi, at det kan virke mindre intimiderende for informanten at sidde derhjemme uden at skulle lukke to fremmede personer ind i sit hjem.

For at sikre, at alle detaljer i det empiriske materiale blev indfanget tilstrækkeligt, valgte vi, at begge specialemedlemmer skulle være til stede under alle interviewene. Under interviewene var der en klar rollefordeling, hvor der primært var en, som stillede spørgsmålene. Det har her været den primære interviewers opgave at stille de spørgsmål, som fremgår af interviewguiden og ligeledes at forfølge de fortællinger og nye perspektiver, som er opstået under interviewet. Den andens opgave har været at sikre, at vi kom omkring alle spørgsmål i interviewguiden og at stille relevante opfølgende spørgsmål. Hertil har vi anvendt farvekoder, som skulle indikere, hvilke spørgsmål der var blevet besvaret, og hvilke der ikke var. Dette var et hjælpende redskab for at holde overblik og samtidig have fokus på samtalen og da interviewet foregik online, var det ikke noget informanten kunne se, og udgjorde derfor ikke et problem.

Vi finder det nødvendigt at påtale vores position i feltet, da det er uundgåeligt, at vi som forskere påvirker den kvalitative data (Simon 2011:1) I og med at Peter selv er adopteret, påtænkte vi, at det ville skabe en tryghed hos informanterne, da de muligvis ville kunne føle, at han kan spejle sig i deres situation (jf. 2.2:13). Vi valgte derfor, at Peter skulle være den

primære interviewer. Vi erfarede, at dette gjorde samtalen mere flydende, da han kunne dele nogle af sine egne erfaringer, og vi oplevede, at informanterne henvendte sig til ham med en indforståethed i form af, om han havde oplevet nogle af de samme ting som dem. I forlængelse af vores fænomenologiske udgangspunkt var vi dog undervejs meget opmærksomme på epoché, hvor vores forforståelser ikke skulle være determinerende for interviewets retning (jf. 2.1:11). Dette gjorde vi ved at have fokus på informanternes fortællinger og herved blot skabe fortrolighed gennem Peters egne erfaringer. Vi har forsøgt at skabe tryghed i interviewsituationen, så informanterne har haft en fornemmelse af, at de har kunne fortælle åbent om deres oplevelser. Dette har vi gjort ved indledningsvist at fortælle, at der ikke er noget rigtig eller forkert svar, men at vi blot er interesseret i deres fortællinger (Kvale & Brinkmann 2009:89). Undervejs har vi ligeledes haft fokus på at være lyttende og anerkendende for at give dem lyst til at fortælle mere.

3.7 Transskribering

Under interviewene har informanterne givet tilladelse til, at vi måtte lydoptage interviewene, og efterfølgende transskribere. Når man skal transskribere sin data, er det vigtigt at være opmærksom på, at der er stor forskel på det skrevne og det talte sprog (Tanggaard & Brinkmann 2015:43). I dette afsnit vil vi derfor beskrive, hvilke overvejelser vi har gjort os i forbindelse med transskriberingen.

Talesprog er levende og dynamisk, og det er ikke åbenlyst, hvornår en sætning starter og slutter, som det er ved det skrevne sprog (ibid.). Når man skal transskribere sin data, er det derfor essentielt, at man forsøger at indfange disse dynamikker, hvormed vi har valgt at medtage eventuelle følelsesudtryk, såsom latter, suk, lange pauser mm. Vi vurderer, at de kan bidrage til fortolkningen af mening, som netop er analysens mål. Vi har tydeliggjort disse udtryk ved at markere dem med stjerner, så når informanten f.eks. griner, så er det markeret på følgende måde: *griner*. Hvis informanten har holdt pauser i sin sætning, er pauserne markeret med tre punktummer, såsom: "...". Vurderingen af en pause er dog individuel, og det er derfor ved det kvalitative interview vanskeligt at sikre en god reliabilitet, hvor transskriptionen vil være den samme, hvis den blev gentaget (Kvale og Brinkmann 2015:243-244). På denne måde har vi forsøgt at mindske den information der kan gå tabt, når man transskriberer et interview (Tanggaard & Brinkmann 2015:43). Det kan dog ikke helt undgås, at noget information går tabt, men der er forsøgt at tage højde for dette ved, at vi i gruppen er nået til enighed om,

hvordan vi skulle foretage transskriptionerne, så vi på bedst mulige vis ville bevare pålideligheden. F.eks. hvis det grundet dårlig lyd eller uklare tale ikke har været muligt at transskribere det sagte, har vi markeret det med [undefinerbart]. Ligeledes har vi forsøgt at sikre en god reliabilitet ved, at begge specialemedlemmer har været til stede ved alle interviewene, og har hørt lydoptagelserne efterfølgende. Hvordan dette præcist er gjort, vil blive beskrevet under afsnittet 'Kvalitetskriterier'. Vi har ligeledes været opmærksomme på at slette kendetegn, som kan føre frem til informantens identitet og dermed bryde med deres fortrolighed. Vi har derfor anonymiseret vores data ved at skrive [by] i stedet for byens navn, samt givet dem fiktive navne. Derudover har vi gjort transskriptionsuddragene i analysen mere læsevenlige og slettet lydoptagelserne efter brug.

3.8 Etiske overvejelser

Da vi ved specialets biografiske narrative metode kommer helt tæt på informanternes fortællinger, har vi gjort os nogle overvejelser om, hvordan vi bedst sikrer informanternes integritet og anonymitet. Da fokuset er på adopteredes meget personlige oplevelser, samt personlige beslutninger ift. at opsøge deres biologiske ophav, kan emnet ses som værende et sensitivt emne (Lee & Renzetti 190:512). Dette fordrer derfor en række etiske hensyn såsom informerede samtykke og behandling af data, samt omsorg og sensitivitet i selve interviewsituationen.

Den narrative metode har fokus på den enkeltes livshistorie, og det er derfor vigtigt, at informanternes fortællinger bliver ved med at være personlige for ikke at miste sin mening (jf. 3.4:19). Det har derfor været en væsentlig etisk overvejelse, at vi på en meningsfuld måde har videregivet de personlige livshistorier uden at skade deres anonymitet (Kvale & Brinkmann 2011:80). Det er herved vigtigt, at informantens personfølsomme oplysninger bliver sløret. Dette har vi forsøgt at tage højde for ved at informere informanterne om, at vi anonymiserer alt, hvad vi mener kan identificere dem. Dette er f.eks. ved, at vi i transskriptionerne har sløret erhverv, geografisk placering og har givet informanterne fiktive navne. Således er det ikke muligt at udlede ud fra analysen, hvem de adopterede er. Ligeledes har vi givet dem deres informerede samtykke (Bilag 2:1), som indbefatter undersøgelsens overordnede formål, samt deres frivillighed. Dette blev gjort gennem briefing, hvor vi informerede om, at deltagelsen var frivillig og at de kunne trække sig ud af undersøgelsen når som helst (ibid.:89).

I forhold til omsorg og sensitivitet i interviewsituationen så har specialets narrative metode muliggjort dette ved, at samtalen fulgte de fortællinger, som informanterne selv fandt relevante. Dette var en måde, hvorpå vi kunne vise, at vi lyttede til deres fortællinger, som er med til at skabe en fortrolighed og tryghed blandt os og informanterne (Tanggaard & Brinkmann 2015:41). Da specialet omhandler et sensitivt emne, var vi derfor særligt opmærksomme på deres behov, hvilket kommer til udtryk i vores rollefordeling under interviewene, og at vi har imødekommet informanternes ønske om online interviews (jf. 3.6:22). Formålet er at opnå ny viden på området, men uden at overtræde informanternes grænser, hvor vi ud fra ovenstående pointer, har forsøgt at skabe en etisk forsvarlig undersøgelse af adopteredes oplevelser.

3.9 Analysestrategi

Før vi påbegyndte vores bearbejdning af den indsamlede empiri, gjorde vi os nogle nøje overvejelser ift. til analysestrategien. Som det kort blev nævnt tidligere, har vi arbejdet ud fra en induktiv tilgang, hvor vi er gået til empirien uden en klart opstillet hypotese eller antagelse. Vi har ikke haft noget mål om at verificere eller falsificere en påstand, men derimod haft en mere åben tilgang til selve empiriindsamlingen men også analysen heraf (Kristiansen, 2002:316). Dette afspejler sig ligeledes i vores analysestrategi, hvor analysens temaer ikke er funderet på baggrund af allerede eksisterende teorier, men derimod udledt af selve empirien. Det er naturligvis ikke ensbetydende med, at vi er gået til empirien ”tomhovedet”, men derimod har vi navigeret ud fra den allerede eksisterende forskning på området og vores egen viden og interesse for feltet.

I forlængelse heraf har vi arbejdet ud fra en vertikal og horisontal analytisk tilgang. Det første skridt i denne proces har bestået i en kodning af empirien, hvor vi har fundet frem til essensen hos hver enkelt informant, og farvekodet de citater, der fandtes relevante. I forhold til kodning har vi primært arbejdet ud fra en datadreven tilgang, hvor empirien udgjorde grundlaget for de udledte temaer. Her har vi ligeledes foretaget en meningskondensering, hvor de mest centrale og essentielle citater i informanternes fortællinger, er blevet fremhævet (Riis, 2005:158). Selvom vi primært har arbejdet ud fra en datadreven tilgang, har vi på samme tid også ladet os inspirere af en mere begrebsdreven tilgang. Her er det dog ikke et teoretisk fundament, der har hjulpet os, men derimod den allerede eksisterende forskning på området, der har bidraget i formuleringen af de udvalgte tematikker. Overordnet har kodningen været med til at identificere de forskelle og ligheder, der har været i informanternes fortællinger. Det har

efterfølgende været med til at fortælle os, hvor fremtrædende og hvilken rolle de forskellige tekstsegmenter har haft på tværs af alle interviewene (ibid.).

Som det blev nævnt i forrige afsnit, udgør den eidiske reduktion et centralt element i fænomenologien, hvilket ligeledes afspejler sig i analysestrategien. Her har den eidiske reduktion været anvendelig i komprimeringen af informanternes fortællinger og derigennem nå frem til de vigtigste analytiske pointer (Heinskou 2017:108). Den vertikale analysestrategi har været med til at give os et dybere indblik i og overblik over den enkelte informants livsverden, hvor det er konstruktionen af 1. orden, der står i centrum. Det næste skridt i processen har været i form af den horisontale analysestrategi, hvor vi efterfølgende har set på tværs af alle informanterne og derigennem dannet et overblik over centrale temaer, der gik igen. Her kan det siges, at vi som forskere har forsøgt at skabe mening og sammenhæng mellem fortællingerne, hvor konstruktionen af 2. orden kommer til syne. På baggrund af empirien og vores problemformulering blev der formuleret fem tematikker, som vil indgå i analysen. Analysestrategien viderebygger den eksplorative tilgang, hvor vi går til feltet med en åbenhed og nysgerrighed, og ikke lader os styre af prædefinerede slutninger eller antagelser. I forlængelse heraf har vi valgt at opdele analysen i en beskrivende og teoretisk del. Den beskrivende del vil indeholde den eidiske reduktion, hvor det udelukkende vil være informanternes synspunkt og fortællinger, der vil være i centrum. Denne opdeling af analysen vil være med til at forstærke styrkerne i vores fænomenologiske og biografisk narrative tilgang, hvor de empiriske fund vil få lov til at stå stærkere i et afsnit for sig selv. Her har vi forsøgt ikke at have et endeligt slutprodukt eller mål for øje, men derimod ladet den enkelte interviewpersons livsverden stå i centrum og danne ramme og retning for interviewet.

4. Analyse

4.1 Præsentation af informanter

Kasper er 45 år gammel, og arbejder fuldtid. Han har en kæreste og et barn på 3 år. Han er adopteret fra Sydkorea, og kom til landet, da han var fem måneder gammel. Kasper har aldrig været mere interesseret i Sydkorea end alle andre lande, og har ifølge ham selv aldrig følt nogen større tilknytning til selve landet. Det afspejler sig også i, at han aldrig har besøgt landet, eller haft noget behov for at opsøge eller finde ud af mere om sine biologiske forældre.

Lasse er 38 år gammel, arbejder fuldtid og har en kone og to børn på 8 og 5 år. Han er adopteret fra Sri Lanka i en alder af seks uger. Han har besøgt landet flere gange, og har også taget kontakt til sin biologiske familie. Lasse udtaler selv, at han ikke føler en større tilknytning til landet.

Sofie er 22 år gammel, og er studerende. Hun har en kæreste men ikke nogen børn. Hun er oprindeligt adopteret fra Kina, og kom til Danmark, da hun var otte måneder gammel. Hun har en tvillingsøster, som også blev adopteret fra Kina, og som endte i samme familie som hende. Hun har besøgt Kina, men fortæller ellers, at hun aldrig har haft et behov for at kende til sin biologiske familie.

Simon er 40 år gammel, arbejder fuldtid, og har en kone og to børn på henholdsvis 3 og 6 år. Han er adopteret fra Sydkorea, og kom til Danmark, da han var 5 måneder gammel. Han har aldrig besøgt Sydkorea, og beskriver, hvordan han aldrig har haft en tilknytning til landet eller et behov for at kende mere til sin biologiske familie.

Marie er 35 år gammel, arbejder fuldtid og har en mand og to børn på 1 og 5 år. Er adopteret fra Sydkorea, da hun var fem måneder. Hun har en storebror, der også er adopteret fra Sydkorea, men de er ikke biologisk i familie. Marie nævner, at hun altid har været interesseret i sit biologiske ophav, og har besøgt Sydkorea og opsøgt hendes biologiske familie.

Pernille er 25 år gammel, er gift, og er til daglig studerende. Hun var halvandet år gammel, da hun blev adopteret fra Indien. Hun nævner, at hun aldrig har besøgt Indien eller hendes biologiske familie, og er ikke noget hun umiddelbart har planer om i fremtiden.

Lærke er 24 år, bor hjemme hos sine adoptivforældre og arbejder fuldtid. Hun blev adopteret fra Sydkorea, og kom til landet, da hun var tre måneder. Hun har besøgt Sydkorea to gange, og har blandt andet læst et semester i landet. Lærke fortæller derudover, at hun altid har været interesseret i selve landet, kulturen, og sproget. Hun har dog aldrig haft et behov for at kende til eller vide mere om hendes biologiske familie.

Katrine er 41 år gammel, er gift og har tre børn. Hun blev adopteret fra Indien, da hun var 6 måneder gammel. Hun har aldrig besøgt Indien eller opsøgt hendes biologiske familie.

4.2 Beskrivende Analyse

Som beskrevet tidligere, så vil første del af analysen bestå af en beskrivende analyse, hvor vi med hjælp fra den fænomenologiske tilgang har komprimeret informanternes fortællinger ned til fem tematikker, som illustrerer de vigtigste analytiske pointer (jf. 3.9:25). Disse fem tematikker er følgende:

- *Tilknytning til landet og biologisk ophav*
- *Forhold til adoptivfamilien*
- *Betydningen af det fysiske.*
- *Nuværende familiesituation*
- *Adoptionens eftervirkninger*

Vi ser i høj grad, at det er disse fem tematikker, som relaterer sig til specialets problemstilling ved, at de er udslagsgivende for de adopteredes identitet og deres selvforståelse. Hvordan dette gør sig gældende vil blive beskrevet i de følgende afsnit.

4.2.1 Tilknytning til landet og biologiske ophav

Tilknytning til landet og biologiske ophav er med til at forklare, om de adopterede føler, at de mangler en del af sig selv, og derfor har et behov for at opsøge deres fortid. Hvorvidt de føler en tilknytning til landet og deres biologiske ophav, er derfor med til at give en forståelse af deres selvidentitet.

I forhold til informanternes tilknytning til det land, de er adopteret fra, var der i alt fire ud af de otte informanter, der havde besøgt landet. Ud af de fire var der tre, der havde opsøgt deres biologiske familie. Selvom nogle af informanterne aldrig har besøgt landet, mens andre havde, var det stadig vidt forskellig formål og bevæggrunde, de havde for deres valg. To af informanterne, Simon og Kasper, var ens på mange punkter, og følte nærmest ingen tilknytning til landet. Her spurgte vi ind til, om de kunne finde på at besøge landet, hvortil de svarede: "*Jeg har det sådan lidt, hvis ikke jeg får set landet inden jeg dør, så går det sgu nok*" (Bilag 10:4).

“Nej, jeg har aldrig sådan rigtig leget med tanken omkring det. (...) jeg er så også ved at være oppe i alderen, så sandsynligheden bliver mindre og mindre. Men altså, det er ikke noget, som jeg sådan har haft et stort brændende ønske om.”(Bilag 7:3).

Her kommer det tydeligt frem, hvordan det ikke ville være et kæmpe tab for dem, hvis de aldrig fik besøgt landet i deres levetid. Herudover bliver det understreget i citatet af Simon, at han føler sig 100% dansk, hvilket ligeledes gør sig gældende for Kasper. Simon og Kaspers situation var på nogle måder en yderpol, hvor de var de eneste to, der nærmest overhovedet ikke følte nogen tilknytning til landet. På den modsatte side, har vi Lasse og Lærke, som var de to informanter, der oplevede den største tilknytning til deres biologiske ophav. Her havde de begge besøgt landet flere gange og fundet frem til deres biologiske familie (Bilag 8:2, Bilag 5:3). I forhold til Lasses fortælling var der nogle oplevelser, der havde medført store omvæltninger i hans liv. Han var første gang i Sri Lanka, da han var teenager, og her modtog han et opkald med besked om, at hans biologiske mor var parat til at møde ham om et par timer. Da mødet skulle finde sted, var det dog ikke kun hans mor, der var til stede, men også hendes nye kæreste og deres børn. Her beskriver Lasse, at det var en vildt surrealistisk oplevelse, hvor han som en ung dreng pludselig skulle forholde sig til en hel ny familie (Bilag 8:3). Den næste gang han var dernede og besøge dem, afslørede hans mor, at hendes kæreste faktisk var hans rigtige far. Nu var det ikke kun hans mor, han havde lokaliseret, men også hans biologiske far. Overordnet har Lasse dannet en tæt tilknytning til sin biologiske familie, hvor han yderligere har været dernede med sin egen kone og børn. Her har familierne på tværs af hinanden skabt en stærk relation, hvor Lasse omtaler dem som ”Sri Lanka mormor og morfar”(Bilag 8:8). Det særligt interessante består dog i, at han på trods af den tætte tilknytning og bånd til sin biologiske familie, var meget opmærksom på at understrege, at han ikke anså dem som familie, men derimod som venner eller bekendte. Her beskrev Lasse det således: ” *Langt hen ad vejen er det jo for mig ikke noget med familie at gøre. For mig er det bare, hvad kan man sige, venner eller nogle bekendte* ” (Bilag 8:3). Her spurgte vi yderligere ind til dette syn, hvor han påpegede, at hans definition af familie udgøres af de personer, der har været der for ham hele livet (ibid.). Dette syn på familie delte Lærke, selvom hun også havde opsøgt hendes biologiske familie. Her havde hun ligeledes fundet frem til sin biologiske mor og yderligere fem halvsøskende (Bilag 5:5). Her havde hun besøgt dem et par gange og holdt kontakt over mail. Men med tiden blev det mere og mere besværligt at bevare kontakten, og til sidst havde Lærke følt, at moren virkede mindre og mindre engageret i at holde kontakten, hvilket medførte, at det lige så stille

var løbet ud i sandet. På trods af dette har Lærke altid haft en oprigtig interesse for Sydkorea som land, hvor hun både har boet i landet i flere måneder, og derudover altid haft en interesse og nysgerrighed til kulturen. I forlængelse heraf kom hun ind på, hvordan hun har oplevet, at hun altid har følt en naturlig tilknytning til andre koreanere, men især adopterede fra Sydkorea. Herigennem har hun følt en gensidig forståelse for hinandens situation, hvor hun har kunnet relatere til deres oplevelser og syn på verden. Her udtalte Lærke: *"Fordi vi har den her relation, tror jeg, at vi gerne vil snakke mere og, du ved, gerne vil dele vores erfaringer og sådan noget."* (Bilag 5:21). I forhold til Lærkes tilknytning til Sydkorea, kom et paradoks til syne, da vi fik at vide, at hun også var halvt afrikaner. På trods af dette har hun aldrig følt en særlig tilknytning til den del af hendes biologiske ophav, men har udelukkende været interesseret i hendes rødder fra Sydkorea.

Overordnet er der et fællestræk, der gik igen hos alle informanterne. Det omhandlede deres tilknytning til Danmark og deres nationalitetsfølelse. Her var alle informanter helt afklaret om, at de så sig selv som 100% danskere. Marie fortalte f.eks. hvordan hun var chokeret over, hvordan hun følte sig som turist, da hun var i Sydkorea, men samtidig, hvordan det føltes underligt at ligne andre, da hun ikke var vant til dette (Bilag 3:7). Selvom nogle af dem har besøgt landet, vil det altid være Danmark, som vil være deres "hjem". Med det in mente, skal det dog fremhæves, hvordan der stadig var nogle elementer hos Lasse og Lærke, der kunne indikere en stærkere tilknytning til deres biologiske ophav, end de selv umiddelbart gav udtryk for. Selvom de selv understregede, at de var danskere, nævnte Lasse, at han på en eller anden underlig måde følte sig "hjemme" og veltilpas i landet. Her udtrykte han det således: *"Men de sidste par gange jeg har været på Sri Lanka, kan jeg godt mærke, at når jeg træder ud dernede, og allerede når jeg lander i lufthavnen, så føler jeg mig mere afslappet og hjemme på en eller anden måde"* (Bilag 8:6). Denne følelse var svær at forklare, hvor Lasse havde svært ved at give et konkret bud på, hvorfor han følte sådan. Han kom dog med en tese om, at der bare er nogle genetisk indlejrede ting, der gør, at han biologisk er mere vant til maden og varmen. Selvom der var nogle elementer i landet, der føltes naturlige, gjorde Lasse det klart, at han dog stadig selv anså sig som dansker, og rent socialt og adfærdsmæssigt klart kunne mærke en forskel, hvor det kom til syne, at han var opvokset i Danmark. Denne ambivalente følelse kom ligeledes til udtryk hos Lærke, hvor hun på en og samme tid følte sig dansk og koreansk: *"Jo, der er selvfølgelig nogle ting, hvor jeg godt kan sige, okay, der er jeg måske mere koreansk, end jeg er dansker (...) hver gang jeg er i Korea, så er jeg også bare sådan, okay, jeg er virkelig dansk *griner*. Jeg er 100% dansker."* (Bilag 5:13). Her kan det ses, hvordan Lærke

på nogle områder oplever en tilknytning til hendes biologiske ophav. På samme tid vil det dog aldrig være med til at ændre hendes syn på hende selv som dansker.

Samlet set er der en stor kontrast i informanternes tilknytning til deres biologiske ophav og familie, hvor nogle har haft brug for at kende mere til deres baggrund, imens andre overhovedet ikke har haft en interesse. På trods af denne forskel anser alle informanternes sig selv som danske, hvor nogle dog har en øget interesse for landet og kulturen.

4.2.2 Forhold til adoptivfamilien

Som illustreret i tidligere afsnit, så ses det hvilken form for tilknytning de adopterede har til deres biologiske ophav og selve landet. Behovet for at vide, hvor man kommer fra kan påvirkes af familiens åbenhed ift. adoptionen, samt forholdet til adoptivforældrene. Dette vil blive belyst i følgende afsnit, som indeholder underafsnit: *“Lad os snakke om det”* og *“Forståelsen af familie”*.

4.2.2.1 Lad os snakke om det

Generelt udtrykte alle informanternes, at de havde et godt forhold til adoptivforældrene, og at de har udvist en åbenhed omkring deres adoption. Det tyder dog på, at det er i varierende grad, hvor åben familien har været. De informanter hvis adoptivforældre har udvist en stor åbenhed og engagement ift. deres adoption er især Lærke, Lasse og Pernilles. Lærke nævnte det som *“... mega nice”*, at adoptivforældrene gennem kurser havde forberedt sig på, hvis hun skulle opleve negative kommentarer (Lærke:14). Lasse kom ind på, hvordan hans adoptivforældre, da han var lille, havde købt en bog der hed *”Mor, er du min mor?”*, som hjalp dem med at give en større forståelse for adoption (Bilag 8:2). Han fortalte samtidig, hvad han tror denne åbenhed har gjort for ham:

”Jeg tror det, at mine adoptivforældre har været så åbne, har gjort rigtig meget ift. der, hvor jeg er i dag. Ingen tvivl om det. Men det har også gjort noget at få den der ring sluttet, og få fundet ud af, hvordan tingene hænger sammen. Det har givet ro på. Jeg har ikke de der eksistentielle spørgsmål på samme måde, som da jeg var yngre.” (Bilag 8:14-15).

Det ses herved, at forældrenes åbenhed har haft en stor betydning for ham og hans forståelse af sig selv. Pernille kom ligeledes ind på adoptivforældrenes åbenhed, hvor de altid har været gode til at sige, at hun har to sæt forældre, men samtidig gjorde det klart, at hun altid vil være deres (Bilag 9:3). Det har været meget vigtigt for hende, at andre ikke påtaler hendes biologiske

forældre, som hendes rigtige forældre, hvilket er med til at understrege, at hun ikke er i tvivl om, hvem hendes rigtige forældre er (ibid.).

Hvor Lasse, Lærke og Pernille udtalte en meget stor åbenhed fra adoptivforældrene, så blev denne åbenhed mindre tydelig, når det kom til Kasper og Katrine. Kasper virkede mere usikker, når vi spurgte ind til dette: *”Det tror jeg de har. Det erindrings jeg de har, ja”* (Bilag 7:2), men siger dog også, at de kun har haft begrænset muligheder for at bruge *”copingstrategier”*, hvilket tyder på, at der måske har været noget gennem opvæksten, som forældrene ikke har haft så meget viden om, og hvordan de skulle håndtere. Ved Katrine kom denne usikkerhed ift. åbenhed også til udtryk, hvor hun påtalte: *”Ja, det vil jeg sige. Altså, det tror jeg, de har, men alligevel kan jeg godt se, jo flere jeg selv snakker med, at det har de måske ikke alligevel så meget [...] Men det var ikke sådan, at vi ikke kunne snakke om det. Men det har heller ikke været et emne.”* (Bilag 6:5). Hun kom efterfølgende ind på, at hvis adoptivforældrene havde spurgt, om de sammen skulle besøge landet, da hun var yngre, så ville de nok have gjort det (Bilag 6:4). Denne åbenhed ses derfor i mindre grad, da det ikke er noget de har snakket meget om i familien, og det tyder på, at det måske er noget hun har manglet. Hvis forældrene havde udvist større åbenhed og snakket mere om det, så ville hendes situation i dag måske have set anderledes ud, hvor hun muligvis havde fået et større kendskab til, hvor hun kommer fra. Simon, Marie og Sofie påtalte alle, at familien har været åben omkring deres adoption (Bilag 10:1-2, Bilag 3:5, Bilag 4:2), men kommer ikke nærmere ind på, hvordan denne åbenhed gør sig gældende.

Hvor åbne og engagerede adoptivforældrene har været, kom ligeledes til udtryk, når det kom til, hvorvidt forældrene selv havde besøgt landet. Her er det Lasse, Lærke og Sofies forældre, som har besøgt landet sammen med dem (Bilag 8:2, Bilag 5:17, Bilag 4:3). På den måde kan man se, at Sofies adoptivforældre alligevel havde udvist en form for åbenhed, som hun ellers ikke selv påtalte. Både Lærke, Pernille, Simon og Marie fortalte, at deres adoptivforældre ikke har besøgt landet, men at de gerne ville, hvis de havde et behov for at besøge landet. Kasper har det dog anderledes ift. de andre informanter, hvor han udtaler følgende:

”Jeg kan til gengæld huske, at jeg havde en tanke som forholdsvis ung, at det måske også ville gøre mine forældre kede af det, hvis jeg tog ned for at lede efter mine biologiske forældre. Fordi jeg betragter min mor og far som mine rigtige forældre”

(Bilag 7:8).

Dette kan være med til at vise, hvordan Kaspers behov for at kende mere til sit biologiske ophav mindskes på vegne af forældrenes følelser. Dette kan ligeledes hænge sammen med, at hans adoptivforældre havde udvist mindre åbenhed ift. hans adoption, og at han derfor tænkte det som værende sårende for dem.

Generelt tyder det på, at adoptivforældrenes åbenhed i forbindelse med deres adoption har en betydning ift. informanternes tilknytningen til biologiske forældre og til landet. De forældre, som har udvist stor åbenhed, er også de forældre, som har besøgt landet og ligeledes dem, som har udvist interesse i deres fortid. Det ses herudfra, at relationen til adoptivforældrene har haft en betydning ift. deres behov og forståelse af sig selv.

4.2.2.2 Forståelsen af familie

I forhold til informanternes forståelse af familie kom Kasper, Simon og Katrine ind på, at deres opfattelse af familie ikke var noget, de tænkte meget over, og udtrykte, at de aldrig har tænkt, at deres adoptivfamilie ikke var deres familie (Bilag 7:8, Bilag 10:8, Bilag 6:9). Det er derfor interessant, hvordan informanterne forstår familie. Lasse, Sofie og Lærke kom ind på, at familie for dem er de personer, som har været der gennem livet (Bilag 8:8, Bilag 4:4). Lærke beskriver:

”Når folk spørger, hvem ser du som dine rigtige forældre, så bare sådan.. Selvfølgelig dem jeg er opvokset med. Og hjem og kærlighed og har været der altid. Jeg vil jo aldrig kunne sige, at en jeg ikke har kendt hele mit liv, som bare har født mig, var min rigtige mor.” (Bilag 5:18).

Det ses her, at det er meget klart for Lærke, at familie handler om at have været der og have givet kærlighed. Ud fra dette er deres forståelse af familie ikke bundet op på det biologiske bånd. På trods af, at informanterne påtalte deres familie, som dem der har været der for dem, så er dette ikke den forståelse andre har af deres familierelation:

”Og så igen den der med, ej hvor er det synd, du ikke kender dine rigtige forældre. Det kan jeg blive virkelig ked af faktisk.. Altså det gør jo aldrig, at jeg har været usikker på, hvem der er mine rigtige forældre, men det giver mig alligevel lidt sådan en, hvorfor er DU i tvivl om det?” (Bilag 9:6).

Pernille betragter helt naturligt sin adoptivfamilie, som sin familie og er derfor uforstående overfor, hvorfor andre ikke ser det samme. Forståelsen af familie er herved vidt forskellig alt efter, om det er informanternes egne opfattelser eller andres opfattelser og på den måde kan familierelationen blive udfordret af andres kommentarer. Der ses herved et mønster ift. adoptivfamiliens åbenhed, og hvordan de adopterede tænker familie. Kasper og Katrine har ikke tænkt meget over, hvem de betragter som familie, og deres adoptivforældre var ligeledes dem, som udviste mindst åbenhed. Hvorimod Lasse, Lærke og Pernille, hvis forældre udviste stor åbenhed, udviser irritation og tristhed, når folk sætter spørgsmålstegn ved deres familierelation.

4.2.3 Betydningen af det fysiske udseende

Det at se anderledes ud kan påvirke de adopteredes opfattelse af dem selv, og dette er derfor relevant at se nærmere på. Afsnittet består af følgende underafsnit: *“Ikke at ligne familien”* og *“Drilleri eller diskrimination?”*

Gennem interviewene bliver det tydeligt, at det at se anderledes ud har haft en stor betydning for de adopterede gennem deres opvækst. Da vores afgrænsning siger, at specialet omhandler adopterede fra ikke-vestlige lande, har alle vores informanter et andet udseende end deres adoptivfamilie. Alle informanterne udtalte, at de ikke ligner deres adoptivfamilie, og at de som børn fandt ud af, at de så anderledes ud. Det tyder på, at det er reaktioner fra omverdenen, som har gjort dem bevidste om dette. Simon kommer f.eks. ind på, hvordan der i folkeskolen har været nogle trættende episoder, hvor han har været ekstra udsat på grund af sit udseende (Bilag 10:3). Sofie kommer ind på noget af det samme, hvor hun fortæller, at mange kommenterede, at hun så anderledes ud, da hun var yngre (Bilag 4:5). Deres udseende er derfor blevet kommenteret af andre, som så har gjort, at de selv er blevet mere bevidste om, hvordan de ser ud. Dette har dog primært været, da de gik i folkeskole, og dermed er det andre børn, som har gjort dem opmærksomme på deres udseende.

I forlængelse af, at de som små er blevet konfronteret med, at de så anderledes ud, påtaler nogle informanter, hvordan de selv har følt sig anderledes. Lærke fortæller, hvordan hun som ung sammenlignede sig selv med andre. Hun fortæller, hvordan hun gerne ville have lyst og glat hår, og gerne ville være bygget ligesom andre danske piger. Hun fortæller, at det var denne

periode, som gjorde hende mere bevidst om, hvordan hun så ud (Bilag 5:12). Marie kommer ind på noget af det samme, hvor hun fortæller:

“I teenage årene var jeg måske mere... Der var jeg nogle gange lidt ked af det over det.. Mest fordi, at mine veninder sådan havde nogle andre øjne end jeg havde. Det at finde ud af, at makeup er spændende og alt det der sminke, så kunne jeg ikke lægge den samme form for makeup som mine veninder kunne. Så det var jeg sådan lidt ked af det over.” (Bilag 3:9).

Det ses her, hvordan Marie var ked af, at hun ikke kunne lægge den samme sminke som sine veninder. Det tyder på, at både Marie og Lærke har sammenlignet sig selv med andre og dermed blevet meget opmærksom på, at de ser anderledes ud. Marie fortæller samtidig, at hendes veninder med en god intention sagde, at sminken var lige meget, for man kunne alligevel ikke se det på hende (ibid.). Det tyder derfor på, at selvom de selv har følt sig anderledes, så er disse tanker muligvis opstået, fordi andre har kommenteret på deres udseende.

Det fremgår dermed af informanternes fortællinger, at de som små er blevet konfronteret med at se anderledes ud, hvilket har gjort dem mere bevidste om, hvordan de ser ud. På den måde ses det, hvordan de adopterede oplever at differentiere sig fra andre danskere, hvilket muligvis kan sætte nogle tanker i gang om, hvorvidt man føler at man hører til, hvis man konstant konfronteres med at skille sig ud.

4.2.3.1 Ikke at ligne familien

I forlængelse af ovenstående, så kan det at se anderledes ud hænge sammen med, at de gennem deres barndom ikke har haft nogen, som de har kunne sammenligne sig med. Pernille fortæller, hvordan hun i en periode af sit liv havde det meget svært med ikke at ligne sin adoptivmor:

”Altså, jeg kan huske... Jeg har to meget, meget tætte kusiner, som næsten er søskende for mig, som ligner min mor enormt meget. Og der kan jeg faktisk huske i puberteten, at jeg syntes, at det var lidt svært, det der med, hvorfor fanden ligner de min mor, når jeg ikke gør? [...] Jeg kan huske det ret tydeligt, at det synes jeg, var en lidt svær periode. Fordi jeg også gerne vil ligne min mor. Det gør jeg så på personlighed.” (Bilag 9:9).

Det er svært at skille sig ud fra andre, men måske endnu sværere ikke at ligne sin familie. Det bliver tydeligt, at det for Pernille var meget svært ikke at ligne sin mor. Det at man ikke ligner sin adoptivfamilie kan være svært, da det samtidig kan gøre, at andre sætter spørgsmålstegn ved familierelationen. Sofie kommer f.eks. ind på, hvordan andre ikke anerkender hendes relation til sin adoptivfamilie. Hun fortæller, hvordan andre udtaler, at hendes adoptivforældre ikke er hendes rigtige forældre, hvilket gør hende ked af det (Bilag 4:4). Det tyder derfor på, at andre ikke anerkender deres adoptivforældre som rigtige forældre, fordi der ikke er en fysisk lighed. Deres udseende gør derfor, at andre ser anderledes på deres familie. Det at ligne andre har herved en stor betydning for de adopterede, hvilket måske hænger sammen med, at de aldrig har haft nogen, som de har kunne sammenligne sig med. Her kommer et par af vores informanter ind på, hvordan det hjælper at have nogen i familien, som også ser anderledes ud. Sofie fortæller:

”Jeg har jo ikke rigtig prøvet ikke at have en biologisk søster, men jeg kunne da forestille mig, at det.. Så er man i hvert fald ikke den eneste. Og så min mor, hun er jo også halv sydkoreaner.. Altså så hele min mor og hende side af familien ser jo også asiatiske ud... Det ved jeg ikke, om det har gjort en forskel, men altså.. Så er man da ikke den eneste, der ser anderledes ud.” (Bilag 4:5-6).

Sofie er den eneste informant, som har en biologisk søster, og det har givet hende en følelse af ikke at være alene omkring det. At man er fælles om at skille sig ud, gør måske, at det føles mindre ensomt. At hendes adoptivmor ligeledes har et asiatisk udseende, har muligvis gjort, at fremmede heller ikke på samme måde sætter spørgsmålstegn ved, hvorvidt familierelationen er biologisk. I forlængelse af dette kommer Katrine ind på noget af det samme, når der spørges ind til, hvorvidt det at hun havde en søster, som er adopteret fra samme land, har en betydning ift. ikke at føle sig anderledes. Hertil svarer hun: *”Ja, det tror jeg. Ja, helt sikkert.”* (Bilag 6:13). Det tyder derfor på, at hvis man har nogen i familien, som også har et ikke-vestligt udseende, så mindsker det de adopteredes følelse af at skille sig ud. At man ligner andre i familien, har herved en stor betydning både ift. hvordan man fremstår udadtil, men også ift. sig selv. Lasse kommer ind på betydningen af at ligne andre i familien, hvor han påtaler det som en form for fællesskab: *”Og så kan man jo sige det der også gør det rigtige nemt for os, det er jo, at min søster også har to børn, en dreng og en pige på samme alder som. Så de er jo lige pludselig et lille fællesskab i at se anderledes ud.”* (Bilag 8:14). Det skaber herved en fællesskabsfølelse at ligne andre og giver en form for sammenhold, som de ikke på samme måde har til

adoptivforældrene. Denne fællesskabsfølelse kommer også til udtryk, når det kommer til Lærke:

*”Altså, det interesserer mig meget mere end at have danske venner. Jeg har også danske venner, men det er som om, at de kan... De kan også relatere på en eller anden måde. Det der med, at vi ser anderledes ud, eller du ved at... Jeg har f.eks. en veninde fra Sri Lanka hun var sådan, du er min første asiatiske veninde, og jeg var sådan, okay *griner* [...] Det kan måske være, at jeg altid bare gerne ville have haft nogen at spejle mig i. Det interesserer mig rigtig meget, hvad deres historie er, eller hvordan de har gået igennem ting og sådan..”*

(Bilag 5:20-21).

På den måde finder Lærke det mere interessant at have venner, som også er adopteret. Det ses herved, hvor vigtigt det er for hende at have nogen at spejle sig i, og den eneste måde hun kan det, er i relationen til andre adopterede med samme baggrund som hende. I forlængelse af dette kommer hun ind på, at det er en relation, hvor de kan dele deres erfaringer med hinanden (ibid.:21). Det ses herved, hvor vigtigt det er for de adopterede, at de har nogen i deres liv, som de kan sammenligne sig med.

Informanterne er herved blevet konfronteret med, at de fysisk skiller sig ud fra majoriteten. De oplever det svært at skille sig ud fra familien, hvilket skyldes, at de adopterede mangler nogen at kunne sammenligne sig med. Det tyder dog på at give en fællesskabsfølelse at have andre i familien, som også skiller sig ud, da man på den måde har nogen at spejle sig i. Informanterne har dog aldrig følt sig fremmede, og de føler sig alle danske. Dette hænger sammen med, at flere informanter påtaler, at de ligner deres adoptivfamilie personlighedsmæssigt, hvilket skaber en følelse af at høre til. Der ses herudfra en diskrepans mellem, hvordan de føler, at de hører til, og hvordan de fysisk skiller sig ud fra andre.

4.2.3.2 Drilleri eller diskrimination?

I forlængelse af ovenstående er de adopterede ligeledes blevet mødt med reaktioner, som er baseret på deres udseende. F.eks. har flere informanter oplevet, at folk har spurgt, hvor de kommer fra, hvor de ikke refererer til et sted i Danmark (Bilag 10:5, Bilag 3:10, Bilag 4:8, Bilag 6:8). Fremmede ser derfor ikke på dem som danske, men antager, at de er fra et andet land. Dette er baseret på, at de skiller sig ud fra majoriteten. Reaktioner fra andre har de dog

oplevet i varierende grad, hvor Katrine fortæller, at hun ikke har oplevet nogen form for racisme, men nærmere en nysgerrighed ift. sin adoption (Bilag 6:7). Simon fortæller dog, hvordan han har oplevet antagelser af andre:

”Nå jamen, det er sjovt fordi vores nabos søn, han er også adopteret fra Sydkorea. Det kan være du kender ham, han hedder Kim? Og så siger jeg, jamen ham kender jeg sgu ikke lige. Det er som om, at der er mange, der tror, at der er sådan en hemmelig klub eller Facebook gruppe, hvor alle er med i, og alle mere eller mindre kender hinanden.” (Bilag 10:5).

På den måde er der en antagelse om, at alle adopterede fra Sydkorea, kender hinanden. Han har ligeledes oplevet, at andre har haft forventninger til hans evner, som har en sammenhæng til det land, han kommer fra: *”Sådan noget med, så må du jo være god til badminton eller bordtennis eller matematik. Du ved sådan de klassiske ting.”* (ibid.). Fremmede har derfor reaktioner, som i højere grad går på hans udseende, end det faktum, at han tænker og agerer som dansker. Sofie har ligeledes oplevet reaktioner grundet hendes udseende, hvor folk har troet at hun var udvekslingsstuderende, og derfor talte engelsk til hende (Bilag 4:8). Informanterne omtaler selv disse reaktioner som mindre betydningsfulde, og de ser derfor ikke kommentarerne som fordomsfulde.

Nogle af informanterne har dog oplevet mere racistiske kommentarer, som nærmest kan ses som diskriminerende. Lasse kommer ind på:

”Af en eller anden grund, så bliver vi oftest stoppet ind [ved grænsen til Tyskland], selvom vi kører i en dansk bil med danske nummerplader og alt muligt andet. Og der kan jeg mærke, at det er noget af det, der kan provokere mig fordi, hvorfor? [...] Og der føler jeg, at det rammer udseendet, fordi jeg ser ud som jeg gør.” (Bilag 8:11).

Han oplever derfor at blive behandlet anderledes grundet hans udseende. Marie kommer ind på noget af det samme, hvor hun fortæller, at mange ældre, da hun arbejdede i hjemmeplejen, havde fordomme grundet hendes udseende. Der spurgte de hende, hvad hun var for en, og hvorfor hun talte dansk. At de til tider sagde, at hun ikke måtte komme ind grundet hendes udseende (Bilag 3:9). På den måde oplever de adopterede, at personer reagerer ud fra, at de ikke opfattes som danske. Pernille kommer også ind på, hvordan der bliver kommenteret på hendes hudfarve, hvor personer har kaldt hende ”neger” (Bilag 9:6), og Sofie har oplevet, at

personer har lavet grin med, at hun havde ”skæve øjne og gul hud” (Bilag 4:7). Lasse, Marie, Pernille og Sofie har hermed oplevet meget voldsomme reaktioner, som går på deres udseende. Dette på trods af, at de selv føler sig danske. Der ses herved en differentiering i, hvilke reaktioner de adopterede oplever grundet deres udseende. Nogle oplever mere drilske kommentarer, som går på nogle forventninger fra landet, hvor andre oplever racistiske og diskriminerende reaktioner.

4.2.4 Nuværende familiesituation

I forhold til informanternes tilknytning til deres biologiske ophav, var der en faktor, der viste sig at have en afgørende indflydelse på dette. Det omhandlede informanternes egen familiedannelse og deres børns indflydelse. Som nævnt tidligere udgjorde Simon og Kasper en yderpol, hvor de nærmest aldrig har følt en tilknytning til deres biologiske ophav (Bilag 10:2, Bilag 7:3). Et moment i deres liv, der havde skabt en lille ændring i dette syn, bestod i deres børns tilblivelse. Her nævnte de begge, at hvis deres børn i fremtiden skulle få en interesse i at kende mere til deres fars og egen fortid, ville de være mere end klar til at besøge landet. Både Simon og Kasper ville være yderst villige til at udforske deres eget ophav, hvor de dog begge var eksplicitte om, at det nærmest udelukkende ville være på deres børn vegne. Den samme tendens gik igen hos flere af informanterne, hvor deres børn havde været med til at skabe en stærkere tilknytning til deres biologiske ophav, da det nu ikke længere kun var dem selv de skulle forholde sig til. Her nævnte Katrine, som aldrig selv havde besøgt landet, hvordan hendes børn havde været med til at ændre dette behov: *”Og så selve det med at rejse tilbage, det er noget der er opstået også. Jeg vil rigtig gerne vise drengene, når de bliver ældre, hvor jeg kommer fra.”*(Bilag 6:3). Derudover kommer Lasse ind på, hvordan han i fremtiden har en forhåbning om fortsat at kunne besøge Sri Lanka og sin biologiske familie, hvilket især bunder i et behov på hans børns vegne:

”Jeg nyder at være dernede, fordi det giver mine børn noget. ”Nu bruger jeg ikke så meget mere tid på at tænke over det med familierelationer, og hvordan tingene hænger sammen, fordi nu er det egentlig, at børnene synes det er sjovt, og hvis de kan få noget ud af hinanden.”(Bilag 8:12-13).

I forlængelse heraf nævner Lasse, at relationen til hans biologiske familie ikke blot tilbyder hans børn en bedre forståelse af, hvem han er, men også hvem de er. Her påpeger han, hvordan det er blevet nemmere for dem at forstå, hvorfor de ser ud, som de gør. Nu er de pludselig

blandt familiemedlemmer, som fysisk minder om dem. Overordnet kan det siges, at tilblivelsen af informanternes børn har udgjort et centralt vendepunkt i deres liv. Her har de oplevet en øget interesse for deres eget biologiske ophav, enten på deres egne eller børns vegne. Deres nuværende familiesituation giver derfor et indblik i, hvordan der er sket en udvikling, både i forholdet til deres biologiske ophav, men også deres forståelse af sig selv og deres selvidentitet. Deres behov betinges ikke længere kun ud fra deres egne interesser, men i højere grad ud fra deres rolle som forældre.

4.2.5 Adoptionens eftervirkninger

Da specialet søger en større indsigt i, hvordan det at være adopteret har påvirket de adopteredes identitet, er det centralt at beskrive nogle af de eftervirkninger, som de har oplevet gennem deres liv.

Gennem interviewene bliver det tydeligt, at adoptionen for nogle af vores informanter har haft en stor påvirkning på specifikke tidspunkter i livet eller gennem hele livet. Her er det især Simon, Lasse, Pernille, Lærke og Katrine, som fortæller om dette. Marie, Sofie og Kasper er de eneste, som ikke udtrykker noget, der har haft en større betydning end generelle refleksioner over livet. Simon kommer ind på, hvordan det at være blevet taget fra sine biologiske forældre som lille, har haft en stor påvirkning på sit liv:

”Jeg har gået til en psykolog. Jeg har et behov for kontrol, og det hænger jo lidt sammen med noget struktur. [...] At det kan være fordi, at når man bliver bortadopteret som 5 måneder gammel, eller det er lige meget hvor gammel man er, men i hvert fald som helt spæd, jamen så mister du jo en kontrol. Fordi du mistede de to personer, altså din mor og din far, som du troede som baby, at det ligesom var dine to holdepunkter. [...] Så der kan man snakke om et kæmpe stort tab af kontrol.” (Bilag 10:7-8).

Her bliver det tydeligt, at det, at man som lille ingen kontrol har over, at man bliver taget fra de tætteste personer i ens liv, har haft den konsekvens, at han i dag har meget brug for kontrol. Dét, at han har gået til psykolog, fordi han kæmpede med nogle svære ting, er også sigende for, hvor stor en betydning det har haft på ham. At han måske har haft flere udfordringer i livet, som kan skyldes hans adoption, og derfor har haft brug for at snakke om det med en psykolog.

Pernille kommer også ind på, at hun har gået til psykolog og har haft mange udfordringer gennem livet:

”Hvis jeg har snakket om det med nogen, så har det været med psykologer. Fordi det har været enormt svært at udtrykke. Jeg har i den grad haft det hårdt i nogle faser i mit liv, hvor jeg tror, at det har været grundet en eller anden form for traume i en meget, meget tidlig alder. Men jeg kan huske, jeg havde en periode, hvor jeg gik i folkeskole, hvor jeg var angst altså.. sådan angst for at komme i folkeskole. [...] Så det endte med, at han [faren] tog med på skolen og sad oppe på lærerværelset, fordi det gjorde mig tryk [...] Så Jeg har faktisk haft sådan ret mange af de der, hvor jeg ikke har haft det rigtig godt, synes jeg.” (Bilag 9:4-5).

Her er det tydeligt, hvordan adoptionen har haft en påvirkning på hendes liv, hvor hun har haft mange svære faser, som hun har skullet bearbejde. Hun kommer også ind på, hvordan det at blive taget fra sine biologiske forældre, kan ses som et traume, og er noget, som har fulgt hende hele livet. At man bliver taget fra sine forældre som lille, har dermed haft nogle eftervirkninger, som nogle af informanterne kæmper med, og noget som kan relateres til et traume. Lærke påtaler noget af det samme, hvor hun fortæller, hvordan det at blive taget fra en så tæt tilknytning er et traume, som kroppen har følt, og at tillid og sikkerhed derfor er noget, som adopterede kæmper med (Bilag 5:15). Det er på den måde en oplevelse som sidder i kroppen, og som er svært at slippe. Det er derfor vigtigt for de adopterede, som Lærke påtaler, at de gennem livet oplever stor tryghed og sikkerhed fra adoptivfamilien. Dette kommer Pernille yderligere ind på, hvor hun fortæller, hvor vigtig tryghed er for hende:

”Siden jeg har været helt lille, har jeg haft sådan en lidt ondt i maven over de mindste ting. Altså, den der følelse af at have dårlig samvittighed, men bare sådan en nærmest fysisk smerte [...] tror jeg måske også har noget at gøre med at være adopteret, men jeg har rigtig, rigtig meget brug for tryghed.” (Bilag 9: 2-3).

Her kan det ses, at hun har brug for tryghed, som sandsynligvis hænger sammen med, at hun har oplevet at blive taget fra de tætteste personer i sit liv som lille. Hun beskriver ligeledes denne ’ondt i maven’- følelse, som hele tiden sidder i hende. Det bliver herved tydeligt, at der er forskellige udfordringer, som de adopterede kæmper med.

Lasse og Lærke fortæller herimod, hvordan deres udfordringer er forbundet med at have opsøgt de biologiske forældre, og hvordan de havde det svært efterfølgende. Lasse beskriver f.eks. hvordan han kæmpede med depression, da han var teenager, og at denne depression skyldes, at han godt vidste, hvor han hører til, men samtidig fik følelsen af, om han burde være et andet sted (Bilag 8:3). På den måde har det været svært for ham efterfølgende, hvor det har sat en masse spørgsmål i gang. Lærke beskriver også, hvordan hun havde det efter at have mødt sin biologiske mor:

”Så det var en meget stor omvæltning af det hele og var faktisk rigtig ked af det, da jeg så tog derfra. Hun græd og jeg græd og altså, det var bare... Det var mærkeligt [...] det er som om, at det var en ny dør der blev åbnet. Mange nye døre og flere spørgsmål . Og det er ikke bare at finde det sidste brik til puslespillet.” (Bilag 5:4).

Det var vigtigt for Lasse og Lærke at kende mere til deres biologiske ophav, for at få en større forståelse af sig selv, men med denne oplevelse fulgte der nye udfordringer. Som Lærke fortæller, så står man pludselig med endnu flere spørgsmål og en manglende forståelse af sig selv, hvilket er interessant, da de havde en forventning om at få en større forståelse af sig selv. Man kan herved se, hvor meget det fylder for de adopterede, hvor søgen efter sit biologiske ophav både kan give en følelse af at få opklaret en masse spørgsmål, men samtidig sætte gang i en masse nye.

Det ses herved, hvordan de adopterede oplever mange udfordringer gennem livet, som bunder i at være blevet taget fra sine biologiske forældre som små. Det har for nogle informanter fyldt så meget, at de har opsøgt deres biologiske ophav, hvilket har resulteret i flere uopklarede spørgsmål og refleksioner over livet.

4.3 Teori

I følgende afsnit vil specialets teorier blive præsenteret. Da specialet benytter en induktiv tilgang, er disse valgt på baggrund af den beskrivende analyse og er med til at give en dybere forståelse af informanternes fortællinger ift. deres identitetsdannelse.

4.3.1 Anthony Giddens

Den første teoretiker vi har udvalgt, er Anthony Giddens, hvor der vil være fokus på selvet som et *refleksivt projekt* og *den ontologiske sikkerhed* (Giddens, 1991:68). Grunden til at vi specifikt har valgt at tage afsæt i disse to teoretiske begreber skyldes, at det i den deskriptive analyse kom til syne, hvordan skabelsen af informanternes selvidentitet udsprang af en kontinuerlig proces, hvor de løbende gennem livet har formet den på baggrund af de oplevelser og erfaringer, de har gjort sig (jf. 4.2). Her udgjorde deres barndom og forhold til deres adoptivforældre en stor del af deres fortælling, hvor den ontologiske sikkerhed kan bidrage med en dybdegående forståelse af deres opvækst og nærmestes betydning.

Ifølge Giddens er der i det senmoderne samfund opstået en ny form for "*refleksivitet*", hvor det er op til individet selv at deltage aktivt i skabelsen af sin selvidentitet. Refleksivitet omhandler de utallige overvejelser og beslutninger, som individet skal forholde sig til på en daglig basis (Giddens, 1991:68). Herudaf ser Giddens selvet som et refleksivt projekt, hvor selvidentiteten aldrig er fastlagt eller statisk, men derimod er under konstant forandring, hvor den produceres og reproduceret gennem de valg, individet foretager (Giddens, 1991:279). Selvidentiteten afhænger derfor af individets evne til at opbygge en kontinuerlig fortælling om sig selv. Her skal hvert enkelt valg individet træffer, passe ind i denne fortælling, for at skabe en mening og sammenhæng i tilværelsen.

Selvom Giddens bruger betegnelsen selvidentitet, skal det ikke ses som en identitet, der bliver skabt uafhængigt af omverdenen. Selvidentiteten udspringer af de fortællinger, individet opbygger omkring sig selv, men kan kun opstå gennem en refleksivitet mellem individet og andre. Her er samhandling afgørende, hvor det udelukkende er i kraft af andres anerkendelse, at individet kan føle sig sikker i sin selvidentitet (Giddens 1991:223). Selvom selvidentiteten skabes i samhandling med andre, er det stadig individets eget ansvar at opretholde en kontinuerlig fortælling. I opretholdelsen heraf, kan selvidentiteten ses som et særdeles skrøbeligt projekt, hvor kontinuitet spiller en nøglerolle. En succesfuld fortælling kan medføre et positivt psykologisk udbytte, hvor det bidrager med en forstærket selvtillid og bekræftelse i, hvem man er. På samme tid kan det også få den negative konsekvens, at selvidentitet bliver en byrde, hvor det kræver en uoverskuelig mængde af psykisk energi at opretholde den kontinuerlige fortælling. Her opstår der en risiko for, at en grundlæggende tvivl sniger sig ind i individets selvfortælling, hvor man begynder at stille spørgsmålstegn ved de mindste valg.

I forhold til selvidentiteten, er der ifølge Giddens en afgørende forudsætning, der skal være opfyldt og succesfuld, før denne fortælling kan skabes og opretholdes. Det består i den ”*ontologiske sikkerhed*” (Giddens, 1991:84). Den ontologiske sikkerhed består af en følelse af, at man ved, hvem man er, og hvad man føler. Den skabes allerede i barndommen, hvor den etableres gennem den basale tillid og tryghed barnet mærker i tilknytningen til dens nærmeste omsorgspersoner. Den er med til at skabe grobund for personens fremadrettede tro på sig selv og tillid til andre og omverdenen. Den ontologiske sikkerhed udgør en afgørende forudsætning for personens videre færd ud i livet, og fordrer, at personen er i stand til at stå på egne ben, indgå i tillidsfulde relationer og håndtere de udfordringer, personen bliver udsat for. Her kan det siges, at den ontologiske sikkerhed udgør grundstenen i vores selvidentitet, hvor den medfører en tiltro til både den sociale og materielle verden. Giddens er forholdsvist essentialistisk i sit syn på den ontologiske sikkerhed, hvor han mener, at det vil forfølge en person ind i voksenlivet, hvis den ikke er oparbejdet i barndommen. På sin vis bliver tillid, tryghed og etableringen af den ontologiske sikkerhed en betingelse for anerkendelsen af ens egen identitet men også andres (Giddens, 1991:84). Den forudsætter, at barnet er i stand til at vurdere de risici de forskellige valg og handlinger indebærer, men på samme tid forbliver med en grundlæggende tro på, at tingene nok skal gå. Herigennem opnår individet evnen til reflektivt at forme sin selvidentitet med rod i en stabilitet (ibid.).

I sit syn på den ontologiske sikkerhed drager Giddens inspiration fra Erik Erikson og hans teori om den psykosociale udvikling. Ifølge Erikson har individet brug for en fundamental tillid til omverdenen i skabelsen af dens identitet (Kaspersen 1995:234). Her har han fokus på de sociale relationer og interaktioners betydning, hvor han opstiller otte faser, som et sundt individ skal opleve igennem livet (Erikson, 2021:27). Disse faser er opdelt efter alder, hvor vi kort vil skitsere de få, der findes relevante i specialet og i relation til Giddens syn på den ontologiske sikkerhed:

- Den første fase finder sted, når barnet er i alderen 0-18 måneder. Ligesom Giddens pointerer, er det i relationen til forældrene, at barnet enten lærer at stole eller ikke at stole på andre. Hvis barnet ikke oplever de nødvendige rammer, vil det kunne medføre mistillid, frustration eller ufølsomhed.

- Den anden fase finder sted i alderen 13-21 år. Her begynder barnet at gennemgå nogle identitetsspørgsmål, der enten kan medføre en afklarethed eller tvivl, da de skal finde frem til deres egne holdninger og værdier, og på samme tid tage andres meninger i betragtning.
- Den sidste fase vi vil inddrage, er i alderen 40-65 år. Individet har her et øget fokus på sin tætteste cirkel af familie og venner, hvor udefrakommendes holdninger får en mindre betydning. Hvis en person selv har fået børn, kan det skabe et behov for at anerkende deres mål og drømme på bekostning af ens egne (Erikson, 2021:179).

I samspil med Giddens syn på den ontologiske sikkerhed, kan Eriksons psykosociale udviklingsfaser give en dybere forståelse af de følelser og behov, en person har gennem livet, og på samme tid belyse hvilken afgørende rolle især forældrenes opdragelse spiller, men også de sociale relationer personen senere hen i livet vil indgå i.

Overordnet har vi fundet Giddens syn på selvidentitet og den ontologiske sikkerhed relevant, da vi ligeledes anskuer informanternes fortælling som et kontinuerligt projekt, der løbende er blevet skabt gennem hele deres liv og fortsat gør. I relation til den biografisk narrative metode og den fænomenologiske tilgang, vil Giddens teori kunne være med til at belyse, hvordan det er de forskellige episoder og momenter, som den enkelte informant lægger vægt på, der spiller en afgørende rolle i deres liv. Det er vidt forskelligt, hvor stor en betydning det at være adopteret har for informanterne, hvor det for nogle ikke indgår som en central del i deres selvfortælling, imens det for andre har haft en stor indflydelse. Her kan Giddens teoretiske pointe være med til at fremhæve, hvordan informanternes selvidentitet ikke nødvendigvis behøver at defineres ud fra deres fortid eller biologiske ophav, men at de derimod selv er med til at bestemme, hvilke karakteristika og kvaliteter, der skal være medbestemmende i deres identitetsdannelse. Herudover vil Giddens definition af den ontologiske sikkerhed bidrage med en dybere forståelse af, hvilken betydning det at være blevet bortadopteret potentielt kan have haft. Herudover vil vi anvende teorien i belysningen af adoptivforældrenes betydning, og hvordan deres opdragelse og åbenhed omkring deres børns adoption, har spillet en rolle i skabelsen af informanternes selvidentitet. Herudover kan den ontologiske sikkerhed være med til at forklare, hvordan informanterne senere hen i livet har været i stand til at tackle de situationer og udfordringer, de hver især er stødt på, især med fokus på fysisk at skille sig ud.

4.3.2 Richard Jenkins

Den anden teoretiker, vi har udvalgt, er Richard Jenkins. Han findes relevant, da hans teoretiske perspektiv om socialiseringens betydning, kan give en dybere indsigt i den rolle, omverdenen har spillet, i skabelsen af informanternes identitetsproces. Her blev det i den deskriptive analyse beskrevet, hvordan informanterne identificerede sig forskelligt, afhængig af den arena, de befandt sig i (jf. 4.2). Her kan Jenkins være med til at understøtte de teoretiske pointer af Giddens, men tilbyder på samme tid også et mere nuanceret syn på informanternes identitetsdannelse.

Ligesom Giddens har han fokus på menneskets identitet, men i stedet for at omtale den som selvidentitet, beskriver han den som en social identitet (Jenkins, 1996:4). Både individuelle og kollektive identiteter kan ikke ses eller forstås isoleret set, men må forstås i relation til hinanden. Selv den mest personlige identitet kan derfor ikke begribes uafhængigt af den sociale verden. Jenkins påtaler selv, hvordan identitet i stedet burde omtales som identifikation. Her identificerer vi os selv ud fra de omstændigheder og roller vi indtager, hvor vi alle besidder utallige og vidt forskellige identifikationer. Vores identitet bliver en sammensmeltning mellem vores egen men også andres forståelse af vores placering i den sociale verden. Jenkins syn på social identitet og identifikation er med til at belyse, hvordan vi som enkelte mennesker er forbundet til hinanden, og hvordan det er gennem de hverdagslige interaktioner med andre, at vores identitet skabes. Her er der ingen tvivl om, at Jenkins i modsætning til Giddens lægger en større vægt på omverdenen og socialitetens betydning i skabelsen af individets identitetsdannelse. Der hvor de er enige, omhandler deres syn på identitet som en kontinuerlig proces, hvor den altid er i bevægelse. Her opstiller Jenkins det, han betegner som en indre/ydre dialektik (Jenkins, 1996:62).

Vores sociale identitet eller identifikationer, er ikke en iboende kerne, som ligger i os, fra vi bliver født, men skabes derimod i samspillet mellem vores selvforståelse, og den måde, hvorpå omverdenen anskuer os. Dialektikkens essens ligger i, at vi ikke kan se eller forstå os selv uden at tage andres syn på os med i betragtningen. Det er dog en gensidig proces, hvor vi både bliver bedømt af andre, men også dømmes andre. Herudaf opstår et andet centralt begreb i Jenkins syn på den sociale identitet, at den er "*relationel*" (Jenkins, 1996:66). Vores identitet og identifikationer skabes i relation til andre, hvor vi ligeledes foretager grænsedragninger og distinktioner mellem os og andre. Her kommer den indre/ydre dialektik igen til syne, hvor den sociale identitet bliver skabt og formet på baggrund af en grænsedragning mellem os/dem.

Hvem og hvad vi er, bliver defineret ud fra, hvad og hvem vi ikke er. Når vi skal placere os selv i den sociale verden, bliver det derfor gjort, ud fra det vi har tilfælles med andre, men også det der adskiller os. Ifølge Jenkins er det her vigtigt at fremhæve, hvordan omverdenen kan vælge at godtage eller afvise de sociale identiteter, man påtager sig. Her har man dog ligeledes magten til enten at modstå eller acceptere andres holdninger og vurderinger.

I samspil med Giddens, kan Jenkins bidrage med en dybere men også anderledes forståelse af informanternes identitet. Jenkins teoretiske perspektiv kan være med til at belyse, hvordan og hvorfor informanterne enten identificerer sig med deres etnicitet og biologiske ophav, eller om de bevidst eller ubevidst vælger ikke at se det som en del af dem selv. Herudover kan perspektivet være med til at forklare, hvordan informanterne har og gør brug af flere sociale identiteter ift., om de er sammen med deres adoptivfamilie, venner, bekendte eller fremmede. I den fremadrettede analyse vil der ligeledes være fokus på især den indre/ydre dialektik og grænsedragningerne, hvor denne forståelse kan bidrage med en øget forståelse i belysningen af de oplevelser informanterne hver især har gået igennem, på baggrund af deres fysiske udseende. Her vil der gennem grænsedragningerne være fokus på, om de gennem deres liv har følt sig uden for eller ej. Her vil det fremanalyseres, om og hvordan andres holdninger og bedømmelser påvirker informanternes identitet, og om de godtager eller afviser disse kategoriseringer. Alle informanterne har oplevet en eller anden form for diskrimination eller racisme, hvor det derfor er interessant at se på, hvordan disse reaktioner er medskabende i informanternes syn på dem selv. Derudover vil dialektikken og grænsedragningerne anvendes ud over det fysiske aspekt, hvor det vil analyseres, hvordan informanterne identificerer sig med deres biologiske ophav eller ej. Her var der både nogle af informanterne, der følte sig hjemme i landet, men på samme tid følte sig vidt forskellig fra landets indbyggere på baggrund af sociale og kulturelle forskelle. Her kan teorien være med til at belyse, hvilken rolle socialiseringen spiller over for biologiens betydning.

4.3.3 Peter L. Berger og Thomas Luckmann

Gennem vores deskriptive analyse blev det tydeliggjort, hvordan de adopterede oplever at skille sig ud fysisk, og hvordan de, som har besøgt landet, oplever fysisk at passe ind i landet, men socialt føler sig helt anderledes (jf. 4.2.1:31). Det er herved interessant, hvordan de i Danmark fysisk skiller sig ud, men er socialt ens med majoriteten, imens de i landet er fysisk ens med majoriteten, men er socialt anderledes. Vi finder det relevant at inddrage Peter L. Berger og Thomas Luckmanns socialkonstruktivistiske perspektiv, samt deres perspektiv på

socialisering, da det kan give et mere strukturelt perspektiv på adoption. Deres teoretiske perspektiver kan hjælpe til at forklare, hvordan der i samfundet er nogle overordnede strukturer, som gennem socialisering bliver internaliseret i individet, og som er med til at afgøre, hvad der i samfundet anses som legitimt.

Ifølge Berger og Luckmann konstrueres virkeligheden gennem en dialektisk proces, hvor individet skaber samfundet gennem dets handlinger. Individets vaner, tolkninger, rutiner og handlemåder skabes gennem sociale interaktioner, og disse har en indvirkning på, hvordan individet forstår hverdagslivet (Berger og Luckmann, 2004:99). Disse gentagne handlemåder resulterer i dannelsen af varige samfundsinstitutioner, hvor individets handlinger skaber samfundets objektivitet. Ifølge Berger og Luckmann består disse gentagne handlinger blandt andet af sproget, hvor sproget giver fælles adgang til det sociale videnslager. Sproget er med til at illustrere den mening, der forhandles, som er med til at legitimere normerne i samfundet. Den dialektiske proces, hvormed samfundet konstrueres består af tre trin: *eksternalisering, objektivisering og internalisering*. Eksternalisering beskriver de, som den proces, hvor samfundsmæssige institutioner og strukturer eksternaliseres, hvor de skabes og reproduceres gennem menneskelig interaktion. Objektivisering vil hermed sige, at de eksternaliserede processer fremstår som virkelighed for individet. Der vil herefter ske en internalisering, da individet fødes ind i en verden fyldt med grundlæggende normer og værdier, hvor individet vil overtage samfundets indlejrede struktur (ibid.). Individet fødes derfor ikke som et allerede medlem af samfundet, men bliver først medlem efter at have nået denne grad af internalisering. Individet får her en forståelse af sine medmennesker og får opfattelsen af verden som meningsfuld (Berger & Luckmann 1999:153-154). Den dialektiske proces udvikles gennem socialisering, hvor der sondres mellem primær og sekundær socialisering.

Den *primære socialisering* foregår i barndommen, og gør individet til en del af samfundet. Dette er den vigtigste socialisering, da den danner grundlag for den senere socialisering (ibid.:154-155). Her er det *de signifikante andre*, som står for individets primære socialisering, og det er individets tætteste relationer, såsom forældre. De formidler den sociale verden til individet, hvor de udvælger aspekter af den sociale verden i overensstemmelse med deres egen placering i den. Individet lærer herved forældrenes verden at kende, og opnår en følelsesmæssig tilknytning til dem. Barnets forældre, som de signifikante andre, vil overskygge den samlede organisering af holdninger, som ellers måtte eksistere i barnets omgivelser. På den måde lærer

barnet at have tillid til sine signifikante andre, og vil internalisere og generalisere denne tillid til dets omverden. (ibid.:155-156).

Den *sekundære socialisering* er enhver følgende proces, som indfører det allerede socialiserede individ til nye sfære af samfundets objektive verden (ibid.:154). Her introduceres individet til subverdener, såsom skole, arbejde og andre sociale rum. Da den sekundære socialisering altid bygger ovenpå den primære socialisering, kan der opstå uoverensstemmelse mellem den primære og den sekundære socialisering, og individet erkender, at forældrenes verden ikke er den eneste eksisterende (ibid.:164-165). Den sekundære socialisering afhænger ikke af en følelsesmæssig tilknytning til de signifikante andre, og har derfor ikke den samme effekt på individets identitet. Individet kan derfor uden større vanskeligheder vælge at se bort fra denne socialisering (ibid.:162-164). I denne socialisering vil der i fællesskab dannes meninger, holdninger og fremtidige bevæggrunde, som er med til at definere, hvad der anses som acceptabelt (ibid.).

Anvendelsen af Berger og Luckmanns teoretiske perspektiver kan hjælpe til at give indblik i, hvilke diskurser der er i samfundet, og hvordan disse kan give adopterede en følelse af ikke at passe ind. At den sociale virkelighed skabes gennem handlinger, som har en indvirkning på strukturerne i samfundet. Hvis andre er socialiseret til, at ens biologiske forældre er den eneste rigtige familieform, så stilles der måske spørgsmålstejn ved relationen mellem den adopterede og deres adoptivfamilie, da dette ikke ses som normen. Omvendt vil de adopterede se relationen som normen, da de gennem den primære socialisering er socialiseret ind i denne forståelse af verdenen, og der vil derfor opstå en uoverensstemmelse mellem den primære og sekundære socialisering. Teorien kan på den måde give indblik i, hvilken rolle det sociale spiller over for det biologiske.

4.3.4 Erving Goffman

I den deskriptive analyse blev det beskrevet, hvordan de adopterede gennem deres liv er blevet mødt med negative reaktioner, som går på deres udseende (jf. 4.2.3:35). Dette indikerer, at de skiller sig ud fra majoriteten, og de går derfor med dette som en afvigende egenskab. Vi finder det derfor relevant at inddrage Erving Goffman teori om stigma, da stigmatisering kan have en påvirkning på de adopteredes selvidentitet.

Goffman har et symbolsk interaktionistisk perspektiv, hvor mennesker i samhandling skaber mening. I denne samhandling er det muligt at forudsige et individs sociale identitet, da samfundet har opstillet måder at inddele mennesker i kategorier på med dertilhørende egenskaber, som man vil forbinde med disse kategorier. De sociale miljøer bestemmer, hvilke kategorier af mennesker, der kan forventes at være til stede på bestemte steder, og de sociale spilleregler muliggør, at vi let og uden særlig meget opmærksomhed kan forholde os til de mennesker, som vi kan forvente at møde (Goffman, 2009:43). Et individ er på den måde i stand til at kategorisere en fremmed persons sociale identitet. Dette kalder Goffman for den *tilsyneladende sociale identitet* (ibid.:44). De egenskaber som den fremmede faktisk besidder, kalder han for den *faktiske sociale identitet* (ibid.). Hvis et individ i mødet med andre, viser sig ikke at besidde de egenskaber, der forventes i den givne kategori, vil der opstå en uoverensstemmelse mellem den tilsyneladende sociale identitet og den faktiske sociale identitet. I dette tilfælde vil stigmatisering forekomme (ibid.). Hvorvidt man oplever stigmatisering, afhænger ikke af selve egenskaben, man besidder. Et individ kan godt opleve stigmatiseringen for en bestemt egenskab, som en anden person ikke oplever stigmatisering for (ibid.:45). På den måde kan den stigmatiserede og den normale ikke opfattes som to forskellige individer, da de kan optræde i begge roller i forskellige dele af livet. I forhold til specialets beskrivende analyse kan dette f.eks. ses ud fra, at nogle af informanterne oplever diskriminerende reaktioner ift. deres udseende, hvor udseendet ikke har en betydning, når de er i deres fødeland (jf. 4.2.3:36).

Goffman skelner mellem tre former for stigma: *Kropslige vederstyggeligheder*, *karaktermæssige fejl* og *tribale stigma* (Goffman, 2009:46). Kropslige vederstyggeligheder beskrives som fysiske misdannelser og karaktermæssige fejl beskrives som et individ, der besidder nogle karaktertræk, der opfattes som afvigende (ibid.). Ud fra vores deskriptive analyse tyder det ikke på, at dette gør sig gældende for de adopterede, og vi vil derfor kun have fokus på det tribale stigma. Det tribale stigma omhandler race, nation og slægt (ibid.). Denne finder vi relevant, da det kan være med til at forklare, hvordan de adopterede oplever stigmatisering, ved at de har en anden slægt end majoriteten. Fælles for alle tre former for stigma er, at individet tiltrækker sig opmærksomhed fra omgivelserne, som kan resultere i social afvisning og manglende anerkendelse af, hvilke potentielle positive egenskaber individet kunne bibringe med i relationen (ibid.). På den måde har de 'normale' en tendens til at overse alle andre egenskaber hos individet, og ser hermed kun de stigmatiserende egenskaber. Den stigmatiserede udfoldelsesmuligheder kan hermed blive begrænset.

Hvis et stigmatiseret individets særpræg allerede er kendt eller umiddelbart synligt for samfundet, betegner Goffman det som *miskrediteret* (Goffman 2009:83). Det *potentielt miskrediterede* individ agerer ud fra en forståelse af, at samfundet ikke kender til eller lægger mærke til individets særpræg (ibid.). Her opstår problemet ved, hvorvidt individet skal afsløre sin miskrediterede egenskab eller skjule den (ibid.). Hvis man vælger at passere stigmatiseringen, så kan der opstå en frygt for at andre alligevel vil opdage den (ibid.:113). Dette kan derfor resultere i, at den stigmatiserede skal være opmærksom på sin egen optræden overfor andre, og det kan derfor påvirke individets selvidentitet. Da de adopterede har et fysisk kendetegn, vil dette være noget som er miskrediteret i og med, at det er synligt for omverdenen. Dog kan de adopterede have en forståelse af, at samfundet ikke lægger mærke til deres udseende, da de opfatter sig selv som danskere. På den måde kan der opstå en diskrepans mellem, hvordan andre ser dem, og hvordan de ser sig selv, som kan gøre at de føler sig afvigende fra andre danskere. De adopterede kan måske forsøge at afsløre deres egenskab ved at leve op til nogle forventninger, som stemmer overens med deres udseende. F.eks. Lærke som lærer sproget (jf. 4.2.1:32). Ligeledes kan man sige at besøge landet, kan være en måde, hvorpå de adopterede forsøger at skjule deres miskrediterede egenskab. Hvor de på den måde opsøger at ligne andre for ikke at skille sig ud. Goffman kommer ind på, hvordan stigmatiserede individer bør håndtere de 'normale', hvor den stigmatiserede f.eks. kan ignorere eller tålmodigt afvise forseelsen. En anden måde er, at den stigmatiserede kan vende sig til andre stigmatiserede for at få støtte (Goffman, 1963:156-161).

Goffmans teori omhandler hermed den sociale diskrimination, der sker, når et individ er miskrediteret for at have nogle fysiske og sociale egenskaber, som skiller sig ud fra majoritetssamfundet. F.eks. at de adopterede kan fremstå som miskrediteret i Danmark, men som potentielt miskrediteret i oprindelseslandet, da de ikke fysisk skiller sig ud. Rammerne og situationen er med til at rammesætte muligheder for individet, hvor teorien kan give indblik i, hvorvidt vores informanter oplever stigmatisering i forbindelse med at være adopterede. Dette kan både være i form af deres udseende, som flere af dem påtaler at have oplevet negative reaktioner på og ligeledes de negative reaktioner, som de oplever, når andre sætter spørgsmålstegn ved, at de ikke ligner deres adoptivfamilie. På den måde kan der opstå en uoverensstemmelse mellem, hvordan andre ser deres tilsyneladende sociale identitet som anden etnisk, hvor deres faktiske sociale identitet er dansk, da de er opvokset i en dansk familie.

4.4 Teoretisk analyse

Følgende analyse vil tage udgangspunkt i den beskrivende analyse, hvor specialets teoretiske perspektiver vil inddrages, som en hjælp til at give en større forståelse af de adopteredes identitetsdannelse. Da vi ser, at deres tilknytning til deres biologiske ophav og landet udspringer på baggrund af de andre fire tematikker, vil denne blive analyseret løbende, og er derfor ikke et tema for sig selv i denne del af analysen.

4.4.1 Forhold til adoptivfamilien

Gennem den beskrivende analyse blev det beskrevet, hvordan relationen til adoptivfamilien har haft en betydning ift. de adopteredes tilknytning til deres biologiske ophav og landet. Da adoptivfamilien gennem deres opvækst udgør deres primære tilknytningspersoner, finder vi det derfor relevant med en dybere analyse af, hvordan de er med til at påvirke deres forståelse af dem selv, og hvorvidt det skaber et større eller mindre tilknytningsforhold til deres biologiske ophav. Afsnittet består af to underafsnit: *“Nøglen til en positiv identitetsskabelse”* og *“Socialiseringens betydning”*.

4.4.1.1 Nøglen til en positiv identitetsskabelse

Det blev tidligere tydeliggjort, at adoptivforældrenes støtte og engagement i deres adoption har haft en betydning ift. de adopteredes relation til adoptivfamilien (jf. 4.2.2.1:32). Ifølge professor Kimberly McKee er det afgørende, at adoptivforældrene ikke benægter deres etniske herkomst, da dette vil gøre dem mere forvirret omkring deres identitet senere hen (jf. 1.1:6). Med det perspektiv in mente, så belyser det, hvor vigtigt denne 'forberedelse' fra adoptivforældrenes side er for de adopterede. Hvis forældrene ikke havde anerkendt deres etnicitet, ville de adopterede muligvis opleve, at de i familien skulle leve op til visse forventninger om at passe ind på trods af en anden etnisk baggrund. Dette ville ifølge McKee have gjort de adopterede mere forvirret omkring hvem de er, og hvor det hører til (ibid.). At adoptivforældrene anerkender deres fortid, er herved med til at gøre de adopterede mere bevidste om deres identitet, og forældrenes støtte kan på den måde være med til at afhjælpe nogle af de identitetsspørgsmål, som de står overfor. Ifølge Berger og Luckmann er det afgørende, at individet knytter sig følelsesmæssigt til de signifikante andre, og at disse personer er stærkt følelsesmæssigt involveret i relationen (jf. 4.3.3:50). I forhold til de adopterede vil dette medføre en følelsesmæssig identifikation med deres adoptivforældre, hvorigennem de bliver i stand til at identificere sig selv, og på den måde opnår de en sammenhængende identitet.

Hvis de adopterede lærer at have tillid til deres adoptivforældre under den primære socialisering, vil de internalisere og generalisere denne tillid til omverdenen. Når de adopterede oplever reaktioner fra andre, vil de være bedre rustet til at håndtere denne 'mistillid', idet de har en grundlæggende erkendelse af, at verden alligevel er til at stole på, da de har lært dette under den primære socialisering (ibid.). Relationen til adoptivforældrene er herved en essentiel del af de adopteredes selvforståelse, hvor de får en bedre rodfæste ift. at kunne håndtere generelle udfordringer i livet.

En anden måde, hvorpå adoptivforældrenes tilgang til de adopteredes fortid kommer til udtryk, er gennem deres åbenhed. I den beskrivende analyse blev det tydeligt, hvordan der ses en variation i, hvor åbne adoptivfamilien har været i forbindelse med deres adoption (jf. 4.2.2.1:33). I en rapport skrevet af Inger Glavind Bo og Hanne Warming undersøger de betydningen af forskellige former for åbenhed for adopteredes trivsel (Glavind & Warming, 2018:3-4). Her har de identificeret seks forskellige former for åbenhed, hvor vi kun vil beskrive de former, som relaterer sig til specialet. I forhold til vores empiri tyder det på, at det i høj grad er den *integrerede åbenhed*, som gør sig gældende for vores informanter, da den omhandler, at flere former for åbenhed bringes i spil, og at det har en positiv effekt på de adopteredes identitet (ibid.:16). Her er det især Pernille, Lærke og Lasses adoptivforældre, som udviser integrerende åbenhed, hvor vi ser, at det er tre former for åbenhed, som gør sig gældende. Den første ser vi ved, at de fortæller om adoptivforældrenes åbenhed ift. kontakten til den biologiske familie, og hvorvidt de har besøgt landet sammen med dem (jf. 4.2.2.1:32). Den "*relationsåbenhed*" gør sig herved gældende ved at adoptivforældrene har engageret sig og udvist en positiv indstilling til kontakten og oprindelseslandet (Glavind & Warming 2018:15). På samme måde gør den "*faktuelle åbenhed*" sig gældende, hvor flere af informanterne fortæller, at de kender til deres adoptionshistorie og grunden til deres bortadoption (jf. 4.2.2.1:33), (Glavind & Warming 2018:15). Den *følelsesmæssige åbenhed* gør sig ligeledes gældende, da det handler om forældrenes empati og evne til at tage hånd om problematikker, (ibid.:15-16), hvilket flere af vores informanter fortæller at have oplevet (ibid.). I forbindelse med disse former for åbenhed udviser informanterne en taknemmelighed over at være adopterede, som viser, hvordan adoptivforældrenes åbenhed har haft en positiv effekt på deres forståelse af sig selv. På den måde kan man tale om, at åbenhed hos forældrene i høj grad kan ses som en livspraksis, som har gjort, at især Lasse og Lærke har haft et stort behov for at kende mere til deres fortid som et positivt bidrag til deres selvfortælling. Lasse fortæller f.eks. hvordan forældrenes åbenhed har gjort, at han ikke længere har de essentielle spørgsmål i samme grad, som da han var yngre

(jf. 4.2.2.1:32). På den måde tillægger Lasse sine forældres åbenhed en stor betydning ift. hans skabelse af identitet.

Modsat ovenstående kan der argumenteres for, at Kasper og Katrines adoptivforældre har udvist en form for *disintegrerende åbenhed* (Glavind & Warming, 2018:16). Dette ved, at adoptivforældrene ikke har talt åbent om deres adoption, som har gjort, at de adopterede ikke har følt den tilknytning til landet og biologisk ophav, som de ellers ville have gjort (jf. 4.2.2.1:33). Dette hænger sammen med, at deres adoptivforældre har udvist mindre åbenhed, hvilket indikerer, hvordan adoptivforældrene kan være en hindring ift. deres behov for at kende til deres fortid. De har hermed ikke udvist *følelsesmæssig åbenhed* og *relationsåbenhed* i form af, at de ikke har snakket åbent om adoptionen, og har heller ikke udvist en positiv indstilling ift. at besøge landet. På den måde kan man se et mønster, hvor de, hvis forældre, som har udvist integrerede åbenhed, også er de adopterede, som har den største tilknytning til landet. I analysen heraf kan Giddens teoretiske begreb om *ontologisk sikkerhed* give os en bedre forståelse af, hvordan forældrenes støtte, engagement og åbenhed kan have bidraget positivt til de adopteredes selvidentitet. Ifølge Giddens etableres den ontologiske sikkerhed i barndommen gennem tillid og tryghed til omsorgspersoner (jf. 4.3.1:45). Her kan man sige, at de adopterede i starten af deres barndom, ikke er blevet mødt med denne tillid i og med, at de er blevet bortadopteret i en tidlig alder. Deres ontologiske sikkerhed vil hermed være brudt, da kvaliteten af de biologiske forældrenes omsorg ikke har været der. På den måde kan man argumentere for, at det netop er vigtigt for adoptivforældrene at kompensere for dette 'svigt', som de adopterede har oplevet. Det tyder på at have gjort sig gældende, ved at vores informanter fortæller om adoptivforældrenes åbne tilgang ift. deres adoption, hvilket indikerer en tillid og tiltro til de adopterede, som netop er med til at skabe den ontologiske sikkerhed hos dem. At adoptivforældrene har en tiltro til, at deres valg om at kende til sin fortid er de rigtige valg for dem, som har en positiv effekt på deres selvfortælling. Den ontologiske sikkerhed er ifølge Giddens en forudsætning for, at individet kan skabe og opretholde en fortælling om sig selv, og den er på den måde afgørende for, at man ved hvem man er, og hvad man føler (ibid.). Hvis man ikke har fået etableret en ontologisk sikkerhed, så vil den ifølge Giddens forfølge en i voksenlivet. På den måde kan den ontologiske sikkerhed belyse, hvordan adoptivforældrene er med til at skabe tillid, som er grundstenen for de adopteredes selvidentitet, og som medfører tiltro til den omkringliggende verden.

4.4.1.2. Socialiseringens betydning

Selvom nogle informanter fortæller om en stor tilknytning til deres biologiske ophav og landet, så ser de ikke deres biologiske familie som deres rigtige familie (jf. 4.2.2.2:34). For at få en større forståelse af dette er det relevant at se på, hvordan de forstår familie. Dette kan være med til at belyse deres tilknytning og forbundethed til familien, som ligeledes er med til at sige noget om deres identitet. Det står tydeligt frem, at alle informanter ser deres adoptivforældre som deres *rigtige* familie og flere informanter fortæller, hvordan en familie, ifølge dem, er de personer som har været der hele livet (ibid.). Som beskrevet tidligere, så fortæller Lærke, at hun aldrig ville kunne betragte en person, som bare har født hende, for hendes mor. Familie for hende er herved mere end blot det biologiske bånd, hvilket kan relateres til David Morgans perspektiv på familie. Ifølge ham er familie i højere grad noget man *gør*, frem for noget man *er* (jf. 1.1:5). At informanterne ikke anser det biologiske bånd som betydningsfuld ift. deres forståelse af familie er med til at illustrere, hvordan familien er noget der *gøres*. At det er praksisser inden for familien, som er rammesættende for, hvad de anser som deres familie. Deres forståelse af familien finder på den måde sted på grundlag af det forhold, adoptivforældrene har etableret til de adopterede. Dette bliver tydeliggjort gennem Lasses fortælling, hvor han på trods af en stor tilknytning til sin biologiske familie alligevel ikke anser dem som familie, men mere som bekendte (jf. 4.2.1:30). Dette viser også, hvordan familie ifølge ham ikke er defineret ud fra det biologiske bånd, men måske i højere grad handler om den fortælling, han har med adoptivfamilien. At der er en fælles tid som familien er bygget op på. Denne fælles tid mangler de med den biologiske familie, og denne relation anses derfor ikke som familiær.

Hvis man ser dette ud fra Jenkins teoretiske perspektiv, så kan det være med til at forklare, hvordan de adopterede identificerer sig med adoptivfamilien, hvilket gør, at de i højere grad ser denne som deres *rigtige* familie. Denne identificering skal ikke forstås ud fra det fysiske udseende, da de adopterede, ikke ligner deres adoptivfamilie, men ud fra, hvordan informanterne selv oplever deres familie. Vores informanter påtaler, at på trods af, at de ikke ligner adoptivfamilien fysisk, så ligner de dem personlighedsmæssigt (jf. 4.2.3.1:38). Dette kan ses som en måde, hvorpå de adopterede italesætter deres forbundethed til deres adoptivfamilie. De fremhæver på den måde lighedstræk mellem dem og adoptivfamilien, som er med til at knytte dem sammen. Ifølge Jenkins skabes den sociale identitet gennem en grænsedragning, hvor individet placerer sig selv i den sociale verden ud fra, hvad individet har til fælles med

andre. På den måde identificerer informanterne sig selv med familien ved at påtale, at de har nogle lighedstræk personligt. Denne personlige identifikation er med til at skabe en forbundethed til familien, hvor de identificerer sig ud fra rollen, som medlem af adoptivfamilien. Dette bliver hermed en del af dem og deres selvforståelse. Som nævnt i den beskrivende analyse er det f.eks. vigtigt for Pernille, at andre ikke omtaler hendes biologiske familie som hendes *rigtige* familie (jf. 4.2.2:35), hvilket viser, at hun i høj grad oplever sig selv som en del af adoptivfamilien. Hendes forståelse af sig selv bliver gjort ud fra, hvad hun har tilfælles med andre, hvor det i dette tilfælde er hendes personlighed, som hun påtaler, ligner adoptivfamiliens (jf. 4.2.3.1:39). På den måde skabes hendes identitet gennem en form for grænsedragning ved, at hun distancerer sig fra sin biologiske familie, da hun ikke oplever sig selv som en del af denne.

I forlængelse af de adopteredes forståelse af familie ser vi et mønster, hvor dem som ikke tænker meget over, hvem deres familie er (Kasper og Katrine), det er også deres adoptivforældre som har udvist mindre åbenhed. Hvorimod dem som har oplevet stor åbenhed (Pernille, Lærke og Lasse), bliver såret, når andre stiller spørgsmål ved familierelationen (jf. 4.2.2.2:35). Denne tristhed viser ligeledes deres opfattelse af dem selv og deres familie. Gennem deres primære socialisering vil de ifølge Berger og Luckmann internalisere de signifikante andres normer og værdier, hvor det i dette tilfælde vil være forståelsen af familie (jf. 4.3.3:50). De signifikante andre forstår vi som deres adoptivforældre, da de har stået for deres opdragelse, og har været der, siden de var helt små. De har herved lært adoptivforældrenes verden at kende, hvor de socialiseres til at forstå dem som deres familie. For dem er det en del af deres common-sense verden, at deres adoptivfamilie er deres rigtige familie. De ser og forstår sig selv gennem familien, da de er socialiseret til dette, og man kan derfor argumentere for, at det kan ses som et angreb på deres identitet, at andre ikke anerkender familierelationen. At andre sætter spørgsmålstegn ved familierelationen, skyldes ifølge informanterne, at de ikke ligner deres adoptivfamilie. I den beskrivende analyse blev det beskrevet, hvordan Pernille bliver ked af det, når andre siger, at det er synd for hende, at hun ikke kender hendes 'rigtige' familie (jf. 4.2.2.2:35). At andre bruger vendinger som 'rigtige familie' indikerer, at der i samfundet er nogle normer omkring en rigtig og en forkert måde at være familie på, hvor adoptivfamilien anses som forkert. På den måde skabes der en form for distinktion mellem de adopterede og andre, hvor andre afviser de adopteredes identificering med deres familie. Andre kategoriserer de adopterede som en person, der kommer fra en 'ikke-rigtig familie', hvilket kan udfordre deres forståelse af sig selv, hvis andre konstant stiller

spørgsmål til denne. Andres reaktioner kan hermed sætte gang i spørgsmål om, hvor man hører til, og kan derfor udfordre de adopteredes tilhørsforhold til adoptivfamilien. Ifølge Jenkins kan de adopterede dog vælge at acceptere eller modstå disse distinktioner, hvilket tyder på er tilfældet ved vores informanter i og med, at flere af dem påtaler, at de aldrig har været i tvivl om, hvem deres familie er (jf. 4.2.2.2:34).

Kommentarer på, at adoptivfamilien ikke er ens rigtige familie, er noget som flere af vores informanter har oplevet (ibid.). At denne præcis samme vending opleves af flere af vores informanter uafhængigt af hinanden, er med til at vise, hvordan sproget kan give indsigt i den kollektive forståelse i samfundet. Ifølge Berger og Luckmann vil handlinger med tiden legitimeres, når de gentages og bliver hverdag (jf. 4.3.3.3:50). Sproget er i dette tilfælde med til at vise legitimiteten af forståelsen af familie, hvor at have en adoptivfamilie i samfundet ikke ses som en rigtig måde at være familie på. Ifølge Berger og Luckmann produceres og reproduceres den sociale struktur i samfundet i samspil med andre og har en indvirkning på, hvordan individet forstår hverdagslivet på (ibid.). Denne vending får herved karakter af 'naturlighed', da denne produceres og reproduceres i den sociale interaktion. De samfundsmæssige diskurser er herved rammesættende for, hvordan mennesker kan tænke, tale og handle, og udelukker samtidig andre måder at tænke, tale og handle på. Dette viser de grundlæggende antagelser og selvfølgeligheder, der eksisterer i samfundet. Majoriteten i samfundet ligner deres forældre, og andre er derfor socialiseret ind i en forståelse af, at familie er et biologisk bånd, hvor man ligner hinanden. Dette vil derfor skabe en kollektiv forståelse af, hvordan man er en familie. En uoverensstemmelse mellem den primære og sekundære socialisering kan ifølge Berger og Luckmann skabe en konflikt i identitetsdannelsen, hvor den sekundære socialisering medfører alternative muligheder at internalisere en anden identitet (jf. 4.3.3:51). Oplevelsen af forbundethed med adoptivfamilien kan på den måde blive udfordret af andre, som er socialiseret ind i en anden forståelse af den sociale verden.

4.4.2 Betydningen af det fysiske udseende

Som det blev nævnt tidligere, har vi mennesker alle behov for at få opfyldt en følelse af at høre til og være forbundet med andre. En forudsætning for at skabe denne tilhørsfølelse til andre, består oftest i at finde fællestræk og ligheder mellem hinanden. Et af de punkter som vi på forhånd fandt særlig interessant, men også undervejs i empiriindsamlingen fandt ud af, udgjorde et centralt tema, omhandlede informanternes fysiske udseende, og det faktum, at de

skiller sig ud fra majoriteten i Danmark. I dette afsnit vil det derfor belyses, hvilken betydning og påvirkning de oplevelser og erfaringer informanterne har gjort sig på baggrund af deres fysiske udseende, har haft ift. deres identitet og syn på sig selv. Hertil er der tre underafsnit: *“Børns direkthed”*, *“Du kender mig ikke”* og *“familie på alt andet end udseende”*.

4.4.2.1 Børns direkthed

På tværs af alle informanternes fortællinger var der et grundlæggende fællestræk hos dem alle. Her spurgte vi ind til, om de kunne huske et specifikt øjeblik eller moment i deres liv, hvor de indså, at de var adopteret. Det kunne ingen af dem. Grunden til dette skyldes netop deres fysiske udseende. I og med at de ikke fysisk minder om deres adoptivforældre, har det altid været forholdsvist åbenlyst både for dem selv men også omverdenen, at de ikke var biologisk i familie. Derfor nævnte alle informanterne også, at de helt naturligt uden selv at tænke over det havde fundet ud af, at de var adopteret. En af de primære årsager ligger dog ikke i deres egne refleksioner over at se anderledes ud men derimod i omverdenens reaktioner. Her havde alle informanterne enten oplevet mere drilske kommentarer, eller decideret ondsindede bemærkninger på baggrund af deres udseende (jf. 4.2.3.2:39). Om det er kommentarer eller bare det at se anderledes ud, så er der ingen tvivl om, at alle informanterne har haft oplevelser igennem deres liv, hvor de grundet deres udseende har følt sig anderledes. I analysen heraf, kan Jenkins teoretiske begreb om grænsedragninger give os en bedre forståelse af, hvilke mekanismer der er på spil. Den indre/ydre dialektik kan være med til at belyse, hvordan informanterne gennemgår en identifikationsproces, hvor de i relationen til de andre danner deres sociale identitet (jf. 4.3.2:48). Denne identitet udspringer ikke af en indre kerne i dem selv men derimod i samspillet med omverdenen, hvor deres venner og bekendte er med til at forme synet på dem selv. Her bliver der på baggrund af deres udseende dannet en grænsedragning, hvor de står på den ene side, imens alle andre på den anden side. To modpoler opstår herudaf, hvor informanterne havner uden for den kollektive identitet grundet de fysiske karakteristika, der adskiller dem fra majoriteten. Her er det ifølge Jenkins afgørende, om individet vælger at acceptere eller modstå denne sociale identitet, der bliver påduttet dem. Her er der flere tegn på, at de fleste af informanterne valgte at gøre sidstnævnte. Både Simon og Kasper nævnte, at de godt kunne blive kede af det i momentet, men ellers tog de det ikke så tungt, når der blev kommenteret på deres udseende (jf. 4.2.3.2:39).

Overordnet er det noget, der gik igen hos alle informanterne. Selvom de alle havde oplevet drillerier i folkeskolen, var det ikke noget, der havde påvirket dem synderligt meget. Dette understreger også blot, at informanterne modstod den sociale identitet, de var blevet givet, og i stedet lod sig definere ud fra de fællestræk, de havde med de andre. Her kan Jenkins teori være med til at analysere, hvordan det at se anderledes ud har haft en påvirkning på informanternes identificering med de mennesker omkring dem, men på samme tid ikke ladet den overskygge alle andre aspekter af deres personlighed, som ikke havde noget at gøre med udseendet. Her kan det argumenteres, at mennesker, men især små børn, altid vil finde og udpege de ting, der er anderledes. Det kan i adoptivbørns tilfælde omhandle deres udseende, men i andre tilfælde kan det gå ud over andre, der måske socialt, adfærdsmæssigt eller kulturelt skiller sig ud. Overordnet er det essentielt at føle sig som en del af en kollektiv identitet, hvor alle informanter også nævner, at de har følt, de hører til, på trods af kommentarer, bemærkninger og drillerier.

4.4.2.2 Du kender mig ikke

Her vil vi komme ind på de oplevelser og erfaringer informanterne har haft i voksenlivet på baggrund af deres udseende. Selvom alle informanterne hovedsageligt havde bemærket det at se anderledes ud i de yngre år, især i folkeskolen, var det dog ikke noget, de helt slap for i voksenlivet. Her fremgik det i den beskrivende analyse, hvordan en række af informanterne havde oplevet, at fremmede satte spørgsmålstegn ved deres nationalitet på baggrund af deres udseende. Disse kommentarer var ofte baseret på en uvidenhed eller undren, som ingen af informanterne tog så tungt. Dog nævnte Pernille og Sofie, hvordan de havde været udsat for deciderede hadfulde og racistiske kommentarer, hvilket påvirkede dem i en højere grad (jf. 4.2.3.2:40). I denne sammenhæng vil det være relevant at se det ud fra Goffmanns perspektiv om stigmatisering. Informanternes sociale identitet bliver kategoriseret af fremmede, hvor den *tilsyneladende sociale identitet* baseres på deres udseende (jf. 4.3.4:52). På denne baggrund bliver der dannet en række antagelser angående nationalitet og etnicitet, som informanterne ikke selv er herre over. Ifølge Goffmann vil det her være et tribalt stigma, informanterne udsættes for, hvor de bliver bedømt ud fra deres race og hudfarve. I de oplevelser informanterne kommer ind på, har der været en klar uoverensstemmelse mellem deres *tilsyneladende* og *faktiske sociale identitet*. Det er herudaf stigmatiseringen skabes, hvor det antages, at informanterne ikke er danske, selvom de er danske (jf. 4.2.1:31). Informanterne er herved nødsaget til at nedbryde deres *tilsyneladende sociale identitet*, hvor de bliver nødt til at forklare,

at de er adopteret, men rent faktisk har boet i Danmark nærmest hele deres liv. Det er derfor kun gennem interaktionen, at deres faktiske sociale identitet kan komme til syne. Det er naturligvis ikke muligt at forklare sin livssituation til alle fremmede, og ifølge Goffmann vil en risiko for informanterne her blive, at deres rent faktiske egenskaber og kvaliteter bliver overskygget af det faktum, at de ser anderledes ud. Deres udseende bliver herved den stigmatiserede egenskab, som de defineres ud fra. Det skal her siges, at vi alle bedømmer andre ud fra vores førstehåndsindtryk, hvor det oftest vil være på baggrund af den fysiske præsentation. Det er dog de færreste danskere, der besidder fysiske karakteristika, der gør, at de skiller sig ud fra mængden. Her må det siges, at adoptivbørn fra et ikke vestligt land står i en særlig situation, hvor de i de fleste møder med fremmede, vil opleve en eller anden form for stigmatisering. Om det er negativt eller positivt ladet, er i og for sig irrelevant, da det under alle omstændigheder vil udgøre en stigmatisering. Idet at informanternes stigma er synligt for samfundet, indebærer det, at deres egenskab eller særpræg vil betegnes som miskrediteret.

Gennem de fortællinger informanterne kom med, kunne det tydeligt ses, hvordan der i visse situationer opstod en diskrepans mellem deres syn på sig selv, og hvordan andre så dem. Selvom denne diskrepans kan ses som et brud i deres selvforståelse, fik det aldrig den konsekvens, at informanterne følte sig mindre danske. De undrede sig derimod blot over, at omverdenen stillede spørgsmålstejn til deres identitet. Ifølge Goffman kan individet vælge enten at godtage eller at modstå den miskreditering, omverdenen stiller til deres sociale identitet. Her kan det argumenteres, at alle informanterne gennem deres liv har forsøgt at nedbryde de fordomme, de er blevet mødt af. Her har de altid følt de socialt og kulturelt har passet ind i samfundet, og herved har de gennem deres handlinger og adfærd selv mindsket den tribale stigma. Som det blev nævnt i den beskrivende analyse, glemte Simons venner endda til tider, at han var adopteret og ikke født i Danmark (jf. 4.2.3:35). Det opsummerer på mange måder den stigma informanterne har oplevet, hvor det udelukkende har været ift. personer uden for deres nærmeste omkreds og fremmede. Det kan her argumenteres, at deres tilsyneladende og faktiske identitet derfor altid har stemt overens med deres familie og venner. Overordnet kan det fremanalyseres, at den stigmatisering informanterne har gennemgået, mest af alt er kommet til udtryk i en form for humor eller undren, og kun i få tilfælde har været hadsk, hvor det har såret dem. Fordi stigmatiseringen udelukkende er kommet fra fremmede, har det aldrig fået den konsekvens, at informanterne er begyndt at tvivle på deres selvidentitet eller nationalitetsfølelse, og de har altid været sikre på deres nærmestes syn på dem.

4.4.2.3 Familie på alt andet end udseende

Indtil videre er det blevet fremanalyseret, hvilken påvirkning omverdenen og fremmedes reaktioner har haft på informanternes identitetsskabelse. Her fremgik det i forrige afsnit, hvordan informanterne aldrig havde taget andres holdninger så tungt, da de altid har været sikre på deres familie og venners syn på dem. Det er dog ikke ensbetydende med, at deres udseende ikke har haft en indflydelse ift. deres nærmeste. Her blev det i den beskrivende analyse belyst, hvordan flere af informanterne havde fundet det hårdt ikke at ligne deres adoptivfamilie. Denne pointe understreges hos de informanter, der havde søskende eller andre familiemedlemmer, der også var adopteret eller kom fra et andet land. Her oplevede informanterne en øget fællesskabsfølelse og sammenhold, da de kunne relatere til hinandens situation ift. at fysisk skille sig ud.

På trods af dette, var et tydeligt kendetegn hos alle informanterne, at ingen af dem nogensinde havde følt, at de ikke passede ind i deres familie eller følte sig uden for. Her påpegede flere af informanterne, hvordan de personligheds – og adfærdsmæssigt lignede deres adoptivfamilie (jf. 4.2.3.1:39). I denne forbindelse kan Berger og Luckmanns teoretiske perspektiv om socialisering bidrage med en dybere indsigt i de mekanismer, der finder sted. Familie er i informanternes tilfælde, noget der skabes gennem en dialektisk proces, hvor det er familiemedlemmernes handlinger, rutiner og interaktioner, der konstituerer deres relation til hinanden (jf. 4.3.3:50). Gennem informanternes primære socialisering og opdragelse, har en eksternalisering fundet sted, hvor de i tilknytningen til deres forældre har produceret og reproduceret nogle handlemønstre, som med tiden er blevet den objektiverede virkelighed for dem. Ud af denne objektivisering har de internaliseret forældrenes værdier, normer og samfundssyn, hvilket i sidste ende har medført en sikkerhed og tryghed til, hvem de selv er, og hvor de har deres nærmeste. Informanternes syn på sig selv kan derfor ikke ses, som en allerede eksisterende kerne i dem, men derimod en forståelse, der vedvarende er blevet skabt ift. deres familie. På baggrund af Berger og Luckmanns perspektiv kan det her siges, at denne proces har resulteret i, at informanterne har fået en grundlæggende forståelse for omverdenen og menneskerne omkring dem. Den primære socialiserings indflydelse kan her give en forståelse af den betydning, informanterne tillægger det fysiske udseende. Selvom nogle af informanterne har fundet det hårdt ikke at ligne deres adoptivfamilie, har de aldrig ladet det påvirke deres selvidentitet i sådan en grad, at det såede tvivl i dem, om hvem deres familie var (jf. 4.2.2.2:34). Derudover kan det argumenteres, at den socialisering informanterne har opnået gennem deres

forældre har sikret, at de ikke har ladet fremmede og omverdenens negative holdninger og kommentarer ændre deres eget syn på sig selv. I forlængelse heraf kan David Morgans perspektiv om familiepraksisser være med til at understøtte Berger og Luckmanns teoretiske pointer. Her kan det i informanternes tilfælde siges, at familie ikke bare er noget de er, men derimod noget de skaber. Empirien kan her være med til at give et dybere indblik i biologien over for socialitetens betydning, hvor informanternes selvidentitet aldrig har været betinget af spørgsmål vedrørende genetik, eller den måde de ser ud på, men derimod har været funderet på menneskerne omkring dem.

4.4.3 Nuværende familiesituation

Som illustreret i den beskrivende analyse, så har det at få sin egen familie haft en indvirkning på nogle af informanternes behov for at kende mere til deres fortid. At få kendskab til sin fortid, enten ved at tage kontakt til sin biologiske familie eller ved at besøge landet, kan give dem en større forståelse af sig selv, og er derved noget som er med til at påvirke deres selvidentitet. Vi vil se nærmere på, hvordan dette gør sig gældende for de adopterede.

4.4.3.1 Livets vendepunkt

I den beskrivende analyse kom vi ind på, hvordan Kasper og Simon er de informanter med den mindste tilknytning til deres biologiske ophav og landet. De fortalte dog, hvordan de oplevede, at det at få børn gjorde en forskel ift. denne tilknytning. Det samme gør sig gældende for Lasse og Katrine som også oplevede, hvordan forælderrollen skabte en større interesse for at vide hvor man kommer fra (jf. 4.2.4:40). Det bliver herved tydeligt, hvordan der er tale om et mønster, hvor behovet for at kende til sit biologiske ophav og landet bliver påvirket afhængigt af livssituationen. Hvis man ser på dette ud fra Erik Eriksons forståelse af den fundamentale tillid, så vil sociale relationer såsom relationen til ens barn spille en rolle i deres identitetsudvikling (jf. 4.3.1:45). Dette er interessant, da en central pointe i den narrative tilgang er, at oplevelser såsom tilknytning ændrer sig afhængigt af livssituation. Tilknytning er ikke en fast størrelse, men noget der ændrer sig over tid afhængigt af, hvor personen er i sit liv, og hvad der fylder lige nu. I og med at Kasper og Simon fortæller om en afklarethed omkring kendskab til sin fortid, så tyder det på, at børn har medført et behov for at anerkende deres drømme på bekostning af deres egne. Informanternes behov for at kende til sin fortid udvikles i takt med forælderrollen. Lasse fortalte dog, hvordan han førhen gennemgik nogle identitetsspørgsmål, men at han er blevet mere afklaret med dette, hvor behovet nu bunder i børnenes interesse (jf.

4.2.1:41). Man kan herved tale om, at han er gået fra en udvikling, der går fra hans egne behov om at kende til sin fortid, til et fokus på børnenes behov. Ifølge Erikson skyldes denne udvikling en fundamental tillid, som etableres i barndommen (jf. 4.3.1:46). Man kan dog sige, at vores informanter er blevet taget fra deres biologiske forældre, hvor de har oplevet en stor mistillid. Dog påtaler vores informanter en omsorgsfuld relation til adoptivforældrene, og da alle undtagen Pernille er blevet bortadopteret før etårsalderen, så påtænker vi, at den fundamentale tillid er skabt i relationen til adoptivforældrene. Ifølge Erikson vil den fundamentale tillid forfølge dem, hvor voksenlivets intimitet giver mulighed for at skabe kærlighed. Tidligere faser i livet vil blive revurderet, og børn medfører et øget ansvar, hvor man bliver bevidst om, hvad tidligere erfaringer har medbragt (ibid.). På den måde vil kærlighed og omsorg videregives til den næste generation. At informanterne får børn, aktiverer et tab på en anden måde, hvor kærligheden til sit eget barn kan få dem til at reflektere over deres egen livshistorie, og hvordan man som forældre kan få sig selv til at bortadoptere sit barn væk. Det at få familie er et vendepunkt i livet, og noget som kan være med til at sætte livet op til refleksion. Det kan være refleksioner som dette, der ligeledes er med til at skabe informanternes selvidentitet ifølge Anthony Giddens. Selvførelser er kontinuerlige, og nogle der løbende skabes gennem livet gennem refleksivitet (jf. 4.3.1:44). Man kan herved sige, at der i takt med forælderrollen forekommer en refleksiv proces, hvor informanterne stiller spørgsmål om, hvem de er, og hvor de kommer fra. Valget om at kende mere til sin fortid kan være et valg, som er med til at skabe en sammenhæng i ens fortælling og herved mening i livet. På den måde kan forælderrollen sætte gang i en masse følelser og en nysgerrighed ift. landet og ens biologiske ophav.

4.4.4 Adoptionens eftervirkninger

I dette afsnit vil der være fokus på de adopteredes egne oplevelser af, hvordan det at være adopteret har påvirket deres liv. Her vil det belyses, hvordan adoptionen i sig selv har påvirket dem, men også hvordan spørgsmål og en undren omkring deres adoption efterfølgende har været med til at forme deres liv. Det vil her fremanalyses, hvad der kan ligge bag disse eftervirkninger af adoptionen. Denne består af to underafsnit: *“Sidder i kroppen”* og *“Lad mig få nogle svar.”*

4.4.4.1 Sidder i kroppen

Som det blev illustreret i den beskrivende analyse, har Simon og Pernille op igennem livet haft nogle udfordringer, hvor Simon altid har følt et behov for kontrol og strukturer, imens Pernille

har været præget af angst og usikkerhed (jf. 4.2.5:41). Både Simon og Pernille har gået til psykolog, hvor de begge er nået frem til den konklusion, at det at blive revet væk fra deres biologiske forældre, formentlig har medført et kæmpe tab af kontrol, hvilket ligger til grund for disse udfordringer senere hen i livet. Der er derfor ingen tvivl om, at adoptionen har sat sine spor i dem, hvor store dele af deres liv og hverdag er præget af disse eftervirkninger (ibid.). I forhold til adoption og de implikationer det kan have for et spædbarn at fjerne det fra dets vante omgivelser, vil de teoretiske pointer fremført af Giddens anvendes. Her kan det argumenteres, at den ontologiske sikkerhed blev afbrudt, hvor Simon og Pernille i de første par måneder i deres liv, oplevede en mangel på en grundlæggende tryghed, kærlighed og opmærksomhed fra deres biologiske forældre. Denne mangel på stabilitet har forfulgt dem ind i voksenlivet, og kan være med til at forklare de udfordringer, de senere hen har oplevet. Her nævner Pernille, at hun aldrig har været tryk ved at rejse, og at hun oplever en fysisk smerte ved de mindste ting. Derudover har hun hele livet gået rundt med en separationsangst (jf. 4.2.5:42). Disse følelsesmæssige udfordringer kan med sandsynlighed forklares i en sammenhæng til den ufuldendte ontologiske sikkerhed, hun i en tidlig alder oplevede. I lyset af Giddens teori har det sandsynligvis fået den konsekvens, at Pernille har haft svært ved at træde ud i verden på egne ben, hvor hun i stedet altid søger det velkendte og trygge. Det kan her argumenteres, at det har haft en påvirkning på hendes evne til at besvare fundamentale eksistentielle spørgsmål, såsom; hvem er jeg, og hvor kommer jeg fra? Fordi Pernille går rundt med en knude i maven og en følelse af usikkerhed og angst, kan disse spørgsmål forekomme nærmest umulige at forholde sig til.

På baggrund af den ontologiske sikkerhed, kan der yderligere drages en parallel til Berger og Luckmann, hvor de er inde på de "*signifikante andre*" betydning (jf. 4.3.3:50). De signifikante andre, er de personer, som står for den primære socialisering. Her lægges der vægt på ligesom hos Giddens, at socialiseringen allerede starter fra barnsben, og måske i en endnu højere grad er afgørende i denne del af et menneskes liv, da det er her den grundlæggende tillid til omverdenen skabes (jf. 4.3.1:45). Disse teoretiske pointer kan give en dybere indsigt i de årsager, der ligger bag informanternes udfordringer. Selvom både Simon og Pernille var helt små, da de blev bortadopteret, har det stadig sat sine spor i deres krop både fysisk og mentalt. Især Pernilles separationsangst giver god mening, da hun netop blev fjernet fra hendes signifikante andre, og pludselig skulle genetablere den ontologiske sikkerhed til nogle nye personer. I forhold til Pernilles udfordringer og de konsekvenser bortadoptionen kan siges at have haft, skal det fremhæves, at Pernille var den informant, der var ældst, da hun blev bortadopteret,

hvor hun var halvandet år gammel. Det kan her formodes at have haft en betydning ift. de andre informanter, da det er hos Pernille, at de største udfordringer med tillid, tryghed og separationsangst, har været tilstede. Det, at hun var over et år gammel, understreger blot de teoretiske pointer af Erikson om de psykosociale udviklingsfaser (jf. 4.3.1:46). Selvom hun kun var mellem 8-12 måneder ældre end de andre informanter, da hun blev bortadopteret, må denne aldersforskel ikke negligeres, da den rent psykologisk kan have haft nogle alvorlige efterfølgere. Her kan den første fase i Eriksons model, i samspil med Giddens syn på den ontologiske sikkerhed, være med til at forklare, hvordan de problemer Pernille har oplevet i hendes voksenliv, sandsynligvis har en forbindelse til de første 18 måneder i hendes barndom. Begge teorier understreger vigtigheden i de primære omsorgspersoner, hvor det er igennem dem, at barnet etablerer en tryghed og tillid til omverdenen. I Pernilles tilfælde har hun ikke haft nogle faste omsorgspersoner, og konsekvenserne af den manglende stabilitet kan have haft en indflydelse på de næste udviklingsfaser i hendes liv. Det er i den anden og tredje fase, at individet enten begynder at blive mere selvstændig og afklaret eller begynder at opleve en stigende tvivl og uro. De følgende faser vil altid være betinget af den første fase, hvor den vil lægge grobund for personens videreudvikling (ibid.). Her kan de teoretiske pointer overføres til Pernilles situation, hvor hun netop har oplevet usikkerhed og tvivl i teenagealderen især. Det kan derfor argumenteres, at hendes sene alder ift. adoptionen har sat sine spor i hende, hvor en mangel på ontologisk sikkerhed i den første udviklingsfase har medført de eftervirkninger. Det skal tilslut understreges, at det er umuligt at fastslå, i hvilken grad bortadoptionen har skabt disse følelser af utryghed og angst. Her kan andre faktorer have spillet en lige så stor rolle, hvor der kan være tale om biologiske eller sociale forhold i form af opdragelse og socialisering blandt venner og bekendte. Der er dog ingen tvivl om, at i og med at Pernille er den eneste informant, og på samme tid den væsentligste ældste, der har oplevet disse udfordringer i denne grad, at hendes adoption må kunne tillægges en betydning i et eller andet omfang, hvilket hun også selv pointerer, er tilfældet. Ud fra deres fortællinger ses det, hvordan de adopterede kobler tryghed til det at være adopteret, hvor det bliver en del af deres selvforståelse, som de tolker deres oplevelser igennem. Det er en central narrativ pointe, hvor de bruger det at være adopteret som en begrundelse for deres forskellige identitetsspørgsmål, og det bliver hermed et centralt omdrejningspunkt i deres identitetsskabelse.

Det skal tilslut understreges, at der i Simon og Pernilles tilfælde ikke er tale om, at den ontologiske sikkerhed eller primære socialisering aldrig er blevet skabt eller mislykkedes. De udtaler begge, at de har haft en rigtig god barndom med omsorgsfulde og kærlige forældre.

Men det skulle dog gerne fremstå klart, på baggrund af de teoretiske pointer, hvordan deres bortadoption kan siges, at have haft en påvirkning på deres følelsesliv og selvidentitet.

4.4.4.2 Lad mig få nogle svar

Ud over Simon og Pernille tillægger Lærke og Lasse også det at være adopteret en vis vægt ift. deres nuværende livssituation. De udtrykker dog selv, at det ikke er det i sig selv, at de er adopteret, men derimod var det i mødet med deres biologiske familie, og de konsekvenser det har haft for dem efterfølgende, der har været med til at forme deres livssituation. Tilfælles for dem begge var, at de havde en forhåbning om at kunne forstå sig selv bedre på baggrund af et kendskab til deres biologiske ophav og familie (jf. 4.2.5:43). Mødet fik dog den modsatte effekt, hvor de begge udtrykker, hvordan det at møde deres biologiske familie medførte en masse nye spørgsmål og åbnede nogle nye døre, hvor de pludselig blev i tvivl om, hvor de hørte til. Her udtrykker de selv, hvordan det skabte et hul i dem, hvor det påvirkede dem i sådan en grad, at Lærke græd og græd i en periode, imens Lasse blev ramt af en depression, efter han kom hjem (ibid.). For bedre at forstå de konsekvenser det havde for Lærke og Lasse, vil Giddens syn på selvet som et refleksivt projekt inddrages. Her kan det argumenteres, at Lærke og Lasse før mødet med deres biologiske familie, havde skabt en biografisk fortælling om sig selv, hvor de havde en forholdsvis fast og kontinuerlig forståelse af sig selv og deres familie. Det at de efter mødet oplevede en masse nye spørgsmål, som såede en tvivl i dem, indikerer, at deres fortælling med ét blev afbrudt. Her kommer Giddens syn på selvet som et skrøbeligt projekt tydeligt til syne, hvor deres selvidentitet ikke længere var hængt op på noget fast (jf. 4.3.1:45). Nu var de pludselig tvunget til at forholde sig til en ”ny” familie, hvorfra kontinuiteten i deres fortælling var svær at opretholde. Kontinuerligheden i ens fortælling er afgørende ifølge Giddens, hvor det er denne, der er med til at afgøre, om udbyttet af det refleksive projekt enten er positivt eller negativt (ibid.). I dette tilfælde fik det et negativt udbytte for Lærke og Lasse, hvor dannelsen af deres selvidentitet pludselig krævede en uoverskuelig mængde af psykisk energi og overskud. Her begyndte de at stille spørgsmålstejn ved deres egen fortælling, hvor en tvivl lige så stille sneg sig ind på dem i forståelsen af, hvem de var, og hvor de hørte til. Selvidentitet i lyset af Giddens, vil altid betinges af samhandling og forhandling, hvor det er gennem anerkendelse, at individet kan føle sig sikker. Her kan det argumenteres, at Lærke og Lasse formentlig altid, op til dette punkt, havde fået opfyldt deres behov for anerkendelse. Men i mødet med deres biologiske forældre, som i og for sig stadig bestod af fremmede mennesker på dette tidspunkt, skulle de nu både opnå, men også udvise en

anerkendelse. I forlængelse heraf kan Kelly – Ann Allens pointer om tilhørsforhold og forbundethed være med til at understøtte de teoretiske pointer af Giddens (jf. 1.2:6). Grundlæggende er vi mennesker et socialt væsen, hvor følelsen af at høre til er et følelsesmæssigt behov, vi alle har brug for at få opfyldt. Tilhørsfølelsen er centreret om en gensidig accept, opmærksomhed og støtte mellem medlemmerne. Ifølge Allen kan en mangel på tilhørsfølelse påvirke ens mentale og fysiske sundhed negativt, hvor det kan hæmme fremtidige interaktioner og evnen til at indgå i sociale sammenhænge. Ud af denne forståelse kan der drages en parallel til selvet som et refleksivt projekt, hvor det at høre til og være forbundet til andre, udgør et centralt element i ens biografiske fortælling. I mødet med deres biologiske familie skulle de pludselig danne et helt nyt tilhørsforhold og en følelse af forbundethed. På baggrund af Lærke og Lasses udtalelser om, at de efterfølgende oplevede en tvivl om, hvor de hørte til, kan det formodes, at den inklusionsfølelse de omfavnede deres biologiske familie med, på samme tid medførte en eksklusionsfølelse ift. deres adoptivfamilie (jf. 4.2.5:43). Herudaf kan det argumenteres, at Lasse og Pernille stod i en situation, hvor de skulle jonglere to identiteter, hvor den ene er den, de hele livet havde været bekendt med og den anden en komplet fremmede. Denne jonglering mellem to centrale identitetsspørgsmål, kan ses som en kæmpe omvæltning i deres biografiske fortælling og refleksive projekt. Her kan Giddens syn på vigtigheden af kontinuitet bidrage med et bud på, hvad nogle af de bagvedliggende årsager kunne være til Lærke og Lasses tristhed og depression, hvor mødet med deres biologiske familie rejste en lang række af nye spørgsmål, som skabte en splittelse i dem, og dirigerede deres fortælling og selvforståelse i en helt ny retning.

5. Kvalitetskriterier

I alle undersøgelser er det afgørende, at det opfylder en række kvalitetskriterier ift. besvarelsen af den ønskede problemstilling. I dette afsnit vil vi derfor komme ind på tre kriterier, der går på, om vi har formået at besvare vores problemformulering, i hvilken grad undersøgelsen kan foretages igen, og tilslut hvordan resultaterne kan overføres til andre områder og tilbyde et bredere perspektiv ud over blot informanternes livssituation.

5.1 Interne validitet

Det første kriterium vi vil dykke ned i, er specialets interne validitet, som omhandler resultaterne af specialets troværdighed (Andersen et al., 2010:100). Grundet vores induktive

tilgang har problemformuleringen undervejs ændret sig, hvor vores primære fokus til at starte med, lå på adoptivbørns tilknytning til deres biologiske ophav. I takt med at vi foretog vores empiriindsamling, fandt vi det dog mere interessant at gå i dybden med identitetsskabelsen hos adoptivbørn, dog stadig med øje for det biologiske ophavs rolle i forbindelse med denne. Problemformuleringen har derfor løbende tilpasset sig informanternes livsverden, og den viden vi opnåede herigennem. I dette afsnit vil vi gennemgå, hvordan vi har forsøgt at sikre, at specialets interne validitet blev så høj som mulig, og om det i sidste ende lykkedes os at besvare vores problemformulering.

Overordnet vurderer vi, at den interne validitet er forholdsvis høj, da vi gennem interviewene er kommet i dybden og vidt omkring informanternes livsverden, oplevelser og erfaringer. Vores metodiske tilgang har været med til at sikre en høj intern validitet, hvor vi gennem den fænomenologiske og biografisk narrative tilgang er lykkedes med at få udforsket de unikke og individuelle fortællinger, informanterne er kommet med. Her har de opstillede tematikker i interviewguiden været med til at sikre, at vi fik belyst de aspekter af informanternes fortællinger, som fandtes relevant i besvarelsen af problemformuleringen (Bilag 1:1). Et andet punkt, der indgår i vurderingen af den interne validitet, går på rekrutteringen af informanter. Her vurderer vi ligeledes, at rekrutteringen har sikret en høj intern validitet, da vi som interviewere ikke havde nogen relation til informanterne på forhånd (jf. 3.3:16). Et element der potentielt set kunne have været med til at sænke vores interne validitet, udspringer af vores metodiske tilgang og interviewformen. Fordi det biografisk narrative interview er mere ustruktureret end andre interviewformer, risikerer man hermed, at man kommer ind på nogle veje i informanternes fortællinger, som i og for sig ikke er relevante i besvarelsen af problemformuleringen. Derudover vil det aldrig være muligt at gå i dybden med alle de områder i informanternes liv, som potentielt set kunne sige noget om deres oplevelser som adopterede, og hvilken påvirkning det har haft på deres identitetsdannelse. En risiko kan derfor bestå i, at man overser andre mulige årsagsforklaringer. Overordnet vurderer vi dog, at den interne validitet er høj, da vi gennem alle interviewene formåede at holde en rød tråd og komme ind på alle de samme elementer i informanternes fortællinger, imens vi på samme tid var åbne overfor nye og overraskende fund.

5.2 Reliabilitet

Kvalitetskriteriet om reliabilitet omhandler specialets gennemsigtighed, og om det vil være muligt at foretage samme undersøgelse igen og få de samme resultater (Andersen et al., 2010:101). Her skal det fremhæves, at vi har arbejdet ud fra en kvalitativ tilgang, hvor empiriindsamlingen har været baseret på individuelle erfaringer og oplevelser. Derfor vil det være umuligt at få de helt nøjagtige samme svar, da de varierer fra informant til informant. Herudover består et af hovedkendetegnene ved det biografisk narrative interview, i dets mere ustrukturerede og uformelle opbygning, hvor det netop åbner op for den enkeltes fortælling, og de veje personen selv vælger at gå (jf. 3.4:19). Med det in mente, har vi stadig forsøgt at være så transparente igennem vores undersøgelse som muligt. Selvom den biografisk narrative interviewform er mere fri og ustruktureret end andre, har vi stadig opstillet nogle klare tematikker, vi ønskede belyst. Herigennem har vi sikret os, at vi kom ind på de samme emner hos alle informanterne. Et andet element, der har været med til at højne specialets reliabilitet, består af afsnittene omkring vores litteratursøgning og kodning. De er med til at skabe en transparens over udvælgelsen af vores litteratur og den måde, hvorpå vi har kodet vores empiri. På denne baggrund har vi højnet specialets reliabilitet, da det vil være muligt for andre at tilgå feltet med en tydelig og præcis skabelon. Selvom informanternes svar altid vil være forskellige, vurderer vi derfor, at der på baggrund af interviewguiden og den metodiske tilgang vil kunne findes nogle af de samme tendenser, selvom det er andre informanter, der vil blive interviewet. I sidste ende har det heller aldrig været specialets formål at nå frem til en endegyldig konklusion eller resultat, og derfor vurderer vi samlet set, at specialet har en forholdsvis høj reliabilitet på baggrund af dens kvalitative tilgang.

5.3 Eksterne validitet

Det sidste kriterium vi vil komme ind på, omhandler den eksterne validitet, eller specialets generaliserbarhed. I de kvalitative studier vil generaliserbarheden ofte være lavere end i de kvantitative, da den stikprøve der tages udgangspunkt i, vil være mindre (Andersen et al., 2010:105). Dermed ikke sagt, at vores resultater ikke kan bredes ud på et mere generelt plan. I vores speciale er der tale om en analytisk generaliserbarhed, hvor det genstandsfelt vi har været interesseret i at undersøge, er gået i dybden med menneskets erfaringer, og hvordan informanternes oplevelser og følelsesliv fremtræder og forstås. Vores eksterne validitet afspejler derfor problemformuleringens formål, hvor vi har forsøgt at forstå informanternes livsverden set ”inde fra”. Selvom der ikke er tale om en statistisk eller kvantificerbar

generaliserbarhed, har vi stadig formået at fastslå nogle tendenser, som gik på tværs af informanterne. Her har vi gennem vores interviewguide og kodning sikret os, at resultaterne kan fortælle os noget mere end blot om den enkelte informant. Herved har den dybdegående analyse været med til at skabe et mere nuanceret indblik i informanternes livsverden gennem de forskelle og ligheder, vi fandt frem til. Vores empiriske resultater kan dog ikke sige det store i sig selv, men ved at holde dem op imod den eksisterende forskning og teori på området, er det lykkedes os at danne nogle mere generelle konklusioner. I litteratursøgningsafsnittet fremgik det, hvordan den udvalgte forskning på området både kunne være med til at belyse vores problemformulering men på samme tid også trække den op på et højere plan. Her afspejler forskningen nogle mere generelle samfundstendenser, som vil ses i relation til vores empiriske fund. Her vil vores egne konklusioner i samspil med den eksisterende forskning blive præsenteret i konklusionsafsnittet.

6. Diskuterende konklusion

Afslutningsvis vil vores diskuterende konklusion bestå af tre dele, hvor første del vil være en besvarelse af specialets problemstilling og vores analytiske fund. Anden del vil bestå i en gennemgang af vores vidensproduktion ift. de valg, vi løbende har foretaget i specialet, og hvilken betydning det har haft for vores resultater. Den tredje del vil bestå i en diskussion af vores resultater og den eksisterende forskning, og hvordan resultaterne kan bredes ud til en større sammenhæng og perspektiveres ud til andre områder.

6.1 Vores fund

Nysgerrigheden til specialets genstandsfelt udsprang på baggrund af en undren over den stigende interesse, der er i samfundet for at kende mere til sit biologiske ophav. Vi fandt det derfor interessant at undersøge, om adopterede enten havde eller ikke havde et behov for at kende til deres biologiske ophav. Hvad er det, der gør, at man oplever en tilknytning til personer, som man i og for sig ikke kender? Vi havde en formodning om, at dette behov udsprang på baggrund af en manglende del af deres selvfortælling, og vi ønskede derfor at undersøgelsen skulle have fokus på deres identitetsdannelse. Dette ledte op til følgende problemformulering:

Hvordan oplever adopterede det at være adopteret, og hvordan påvirker det deres selvidentitet?

I afsnittet om de adopteredes forhold til deres adoptivfamilie fandt vi frem til, at forældrenes tilgang til deres adoption har haft en betydning ift. deres identitetsspørgsmål. Her er det især forældrenes forskellige former for åbenhed, som har haft en positiv effekt på deres identitet, hvor nogle informanter har haft et behov for at kende til sin fortid som et positivt bidrag til deres selvfortælling. Dette har afhjulpet nogle af deres essentielle spørgsmål omkring deres egen fortælling. I denne sammenhæng så vi et mønster ift. at de forældre som har udvist størst åbenhed, også er de adopterede som har den største tilknytning til deres biologiske ophav og landet. Derudover fandt vi frem til, at de adopterede, i høj grad anser deres adoptivfamilie som deres rigtige familie. Dette skyldes blandt andet praksisser i familien, som viste sig at være rammesættende for deres forståelse af familie. Denne forståelse bundede samtidig i en identifikation med adoptivfamilien, hvor de adopterede udtalte, at de personligt ligner familien. At de adopterede italesatte denne personlige identifikation, var med til at fremhæve deres forbundethed med familien, som var med til at forme deres identitet. At andre udfordrer deres forståelse af familie, skyldes normerne i samfundet, hvor det tyder på, at der er en forståelse af, at en rigtig familie i høj grad er bundet op på det biologiske bånd. På den måde udfordres det sociale perspektiv på familien af det biologiske bånd.

I forhold til det fysiske udseendes betydning, kan det konkluderes, at det at skille sig ud fra majoriteten, er noget alle informanterne har oplevet. I de fleste tilfælde har oplevelserne været baseret på kommentarer fra omverdenen, hvor det hovedsageligt har været skjult bag humor eller mere drilske bemærkninger. Få af informanterne har dog været udsat for mere hadske og racistiske kommentarer, hvor de er blevet bedømt ud fra deres tilsyneladende sociale identitet frem for deres faktiske sociale identitet. Det kan dog konkluderes, at informanterne har valgt at modstå denne identificering af dem, hvor de har forsøgt at nedbryde dette stigma gennem deres handlinger og interaktioner. Derudover kan det konkluderes, at det fysiske aspekt for nogle af informanterne ikke har spillet en større rolle, mens det for andre til tider har påvirket dem negativt, hvor de er blevet kede af det. Overordnet er det dog ikke noget, der har haft en påvirkning på nogle af informanternes nationalitetsfølelse, da de alle føler sig 100% danske. Det element der har været hårdest for nogle af informanterne, har været det, at de ikke fysisk ligner deres familie. På trods af dette har det dog aldrig fået nogle af informanterne til at tvivle på, hvem deres rigtige familie er. Her har de internaliseret de værdier og normer, deres forældre

har givet dem, hvor de på trods af udseendet stadig minder om deres familie personlighedsmæssigt. Overordnet kan det derfor konkluderes, at alle informanterne har oplevet at skille sig ud på baggrund af deres fysiske udseende, men at de ikke har ladet det påvirke dem i sådan en grad, at det har ændret deres selvopfattelse.

I forhold til afsnittet omkring de adopteredes nuværende familiesituation så vi et mønster i, at behovet for at kende til sin biologiske familie og landet ændres i takt med de adopteredes livssituation. Det blev herved tydeligt, hvordan deres tilknytning til deres biologiske ophav blev påvirket af, hvor de er i livet. Forståelsen af denne tendens kunne vi forklare ud fra Eriksons forståelse af den fundamentale tillid. Teorien var med til at forklare, hvordan sociale roller, såsom det at få børn, har en betydning ift. individets identitetsudvikling. Dette ved, at informanterne påvirkes af et behov for at anerkende deres børns drømme på bekostning af deres egne behov. Vi kunne herudfra udlede, at tidligere faser i livet har fulgt dem ind i voksenlivet, hvor kærligheden til deres børn har fået dem til at reflektere over deres egen livshistorie. I takt med forælderrollen forekommer der hermed en refleksiv proces, hvor der reflekteres over faser i livet, som har sat gang i en masse følelser og interesse på børnenes vegne om at kende mere til sin fortid.

Det at være adopteret har for nogle af informanterne haft en større påvirkning på deres liv end andre. Her kan det konkluderes, at selve bortadoptionen havde haft en signifikant indflydelse på to af informanternes liv, hvor det for den ene havde resulteret i et øget behov for kontrol og struktur, mens den anden havde døjet med angst og usikkerhed gennem det meste af sit liv. I forlængelse heraf kan det konkluderes, at alderen kan have haft en betydning, hvor den sidstnævnte informant også var den ældste, da hun blev bortadopteret. Her har Giddens syn på den ontologiske sikkerhed og Eriksons teori om de psykosociale faser været med til at belyse, hvordan de eftervirkninger informanterne har oplevet, kan være et resultat af bruddet på deres ontologiske sikkerhed i den første fase af informanternes liv. Derudover oplevede nogle af de andre informanter, at mødet med deres biologiske familie havde haft en påvirkning på deres selvopfattelse og identitetsdannelse. Her følte de, at det skabte et hul i dem, hvor kontinuiteten i deres biografiske selvfortælling blev afbrudt, og det pludselig åbnede op for en masse nye spørgsmål og døre. Samlet set kan det konkluderes, at der ses en variation i oplevelsen af at være adopteret, hvor det i nogle af informanternes liv har haft en stor betydning, mens det for andre aldrig rigtig har været noget, de har tænkt over eller lagt vægt på.

6.2 Udfaldet for vores valg

Denne del af konklusionen vil diskutere vores egen vidensproduktion ift. de løbende valg, vi har foretaget i specialet. Den valgte biografisk narrative metode har haft en stor betydning ift. vores resultater i specialet. Da metoden har fokus på den enkeltes livshistorie, har den muliggjort en større indsigt i den mening de adopterede selv tillægger de forskellige faser i deres liv, og har på den måde hjulpet til at fremhæve den identitetsdannelse, som de adopterede har gået igennem. Metoden har derfor været særdeles anvendelig i nærværende speciale, da der netop ønskes en indsigt i de adopteredes selvidentitet ud fra deres livshistorie.

Et andet element ved den narrative metode, som vi fandt fordelagtig, er metodens åbne tilgang. Interviewformen har fokus på informanternes fortællinger og følger hermed den retning, som informanterne ønsker at gå i. Dette har gjort, at vi har fået indsamlet varierende empiri, som muliggjorde en mere nuanceret analyse, som ikke blot handlede om en komparativ indsigt. Metoden har derfor givet indsigt i, hvordan de adopterede til tider, bruger deres fortælling om at være adopteret som en forklaring på deres identitetsspørgsmål. På den måde har den narrative metoden gået godt i spænd med specialets fænomenologiske tilgang, hvor den har taget højde for at sætte vores forforståelse i parentes. Dette har ligeledes muliggjort et øget fokus på informanternes skabelse og formidling af meningssammenhænge, hvor vi gennem informanternes varierende fortællinger har kunne reducere empirien for at finde mønstre. På den måde har det været informanternes fortællinger, som har dannet rammen for specialet, hvor vores induktive og eksplorative tilgang har gjort, at analysen i høj grad har været præget af vores empiriske fund.

Specialets fænomenologiske tilgang og narrative metode har herved gjort, at vores resultater er drevet af vores informanternes fortællinger. Dette har resulteret i, at empirien har været styrende for, hvilke teorier der var relevante for specialets problemstilling. Gennem de adopteredes fortællinger blev det tydeligt, at de kontinuerligt gennem deres liv har skabt deres identitet på baggrund af deres oplevelser og erfaringer. Anthony Giddens *refleksive projekt* kunne herved bidrage med en forståelse af, hvordan de adopterede skaber en fortælling om sig selv, hvor forskellige episoder har spillet en rolle i deres liv. Ligeledes kunne *den ontologiske sikkerhed* hjælpe til en forståelse af, hvordan adoptivforældrene har haft en betydning i deres selvfortælling. Giddens viste sig derfor som brugbar til at få en forståelse af deres selvidentitet. I de adopteredes fortællinger viste det sig også, at deres identitet blev påvirket i relation til

andre, hvor Richard Jenkins kunne hjælpe med et andet blik på deres identitetsskabelse. Den kunne modsat Giddens give en forståelse af, hvordan de adopterede identificerer sig forskelligt afhængig af den sociale arena, de befinder sig i. Disse teorier fandt vi herved anvendelige ift. at få en forståelse af deres identitetsdannelse. De adopterede fortalte, hvordan de oplever negative reaktioner fra samfundet, som blandt andet var grundet familierelationen. Vi fandt det derfor relevant at inddrage Peter L. Berger og Thomas Luckmann, da de kunne give et mere strukturelt perspektiv på adoption. Deres perspektiv kunne hjælpe til at forstå, hvordan individet socialiseres ind i nogle normer, som internaliseres og bliver afgørende for, hvad der i samfundet anses som legitimt. Disse normer i samfundet gør, at de adopterede oplever reaktioner fra omverdenen grundet deres fysiske udseende. Disse reaktioner fra andre viste sig at være med til at stigmatisere de adopterede, og Erving Goffmans teori kunne derfor hjælpe til at belyse dette. På den måde har vores valg igennem hele undersøgelsen været afgørende for specialets analytiske fund.

6.3 Ikke kun gældende hos adoptivbørn

I forlængelse af vores empiriske fund, vil vi i dette afsnit holde det op imod den eksisterende forskning på området, og herigennem diskutere, hvordan de i samspil med hinanden kan fortælle os mere, end hvad de er stand til hver for sig. Her vil det både belyses hvilke fællestræk, men også hvilke uoverensstemmelser, der er fundet mellem empirien og forskningen, og hvordan begge dele kan bidrage med en ny viden.

I forhold til informanternes forståelse af familie, kom det tydeligt til syne, hvordan familie for dem ikke var betinget af biologiske eller genetiske kriterier, men derimod bestod af de personer, der havde været der for dem hele livet. Her var en konsensus blandt alle informanterne, at deres adoptivforældre var deres rigtige forældre. Selvom nogle af informanterne havde opsøgt deres biologiske familie, var det vigtigt at understrege for dem, at de ikke anså dem som familie men nærmere venner eller bekendte. Dette fund understreger validiteten af David Morgans forskning om familiepraksisser. Ifølge ham konstitueres familie netop gennem de praksisser medlemmerne på en daglig basis skaber og reproducerer, hvor det er i interaktionen og den fælles tid medlemmerne deler med hinanden, der gør familie (jf. 1.1:5). Samlet set kan resultaterne derfor være med til at starte en diskussion om, at familieforståelsen i dag ikke længere er så statisk, som den måske tidligere har været. Her har forståelsen på et mere overordnet plan været betinget af samfundsudviklingen, hvor globaliseringen og

teknologiseringen har medført, at international adoption i første omgang overhovedet er mulig. I forlængelse heraf kan Giddens syn på overgangen fra det traditionelle til det senmoderne samfund, tilbyde en dybere forståelse af dennes indflydelse på den generelle familieforståelse. Tidligere var familien og den enkeltes verdenssyn i højere grad bundet op på traditioner. Grunden til at vi nævner denne overgang skyldes, at traditionernes fald kan siges at have haft en indflydelse på familieforståelsen inden for det senmoderne samfund. I det senmoderne samfund er der opstået nye familieformer, såsom bonusfamilier, regnbuefamilier og enkeltpersoner, der vælger at få børn på egen hånd (jf. 1:4). Disse nye familieformer understreger blot, hvordan familieforståelsen er langt mere flydende og omfavnende, end den nogensinde har været. Det skal dog nævnes, at selvom alle informanterne anser deres adoptivfamilie som deres rigtige familie, er de dog stadig stødt på personer, der har udfordret deres syn, og ikke villet godtage, at det var deres rigtige familie. Selvom informanterne aldrig har været i tvivl om, hvem deres familie er, vil det aldrig være alle, der er enige i denne forståelse. Herudaf kan det argumenteres, at selvom familie er noget, der konstitueres socialt og internt blandt familiemedlemmerne, så er det ikke ensbetydende med, at denne konstituering vil accepteres af alle andre i det omgivende samfund. Overordnet kan det dog argumenteres, at en legitimering har fundet sted, hvor det er blevet generelt mere anerkendt, at du godt kan være i familie uden at være blodsbeslægtet.

Denne udvikling i det generelle syn på familie, kan være med til at belyse, hvordan informanternes syn på deres egen familie måske er nemmere at opretholde, da mange andre ud over adoptivbørn står i samme situation. Her skal adoptivbørn, papbørn og donorbørn måske ikke kæmpe en lige så stor kamp som tidligere, i legitimeringen af deres familieforståelse. I forlængelse heraf kan de forskningsmæssige pointer af Kimberlee Mckee inddrages, hvor hun fremhæver familiemedlemmernes betydning i legitimeringen af familieformen (jf. 1.1:5). Her kunne det i analysen konkluderes, at adoptivforældrenes åbenhed har spillet en vital rolle i skabelsen af informanternes identitet, hvilket har resulteret i, at de aldrig har været i tvivl om, hvem deres rigtige familie var. Kelly – Ann Allens forskning understøtter ligeledes de omgivende personers betydning, hvor forudsætningen for trivsel og det at skabe mening i livet, betinges af en tilhørsfølelse og forbundethed til ens nærmeste (jf. 1.2:6). I samhandling med deres familiemedlemmer har informanterne derfor gensidigt været med til at legitimere deres familieform og forståelse.

Overordnet vil vi argumentere for, at de empiriske fund kan generaliseres ud til en mere overordnet samfundsudvikling, hvor informanternes familieforståelse afspejler sig i mange andre familieformer, og ikke kun gør sig gældende for adoptivbørn alene. Her skal det dog understreges, hvordan ens familieforståelse aldrig ville kunne kategoriseres, hvor det ikke er muligt at definere en fællesforståelse blandt adoptivbørn. Denne konklusion nåede Lene Myong også frem til. Selvom de informanter hun interviewede, delte det fællestræk, at de var adopteret, kom det på samme tid til syne, hvordan en lang række af andre identiteter kom til syne på baggrund af sociale og kulturelle værdier. Det samme kunne konkluderes ud fra vores empiri, hvor informanterne langt fra delte de samme holdninger, erfaringer eller følelser. Dette fund kan åbne op for et mere nuanceret syn på hinanden, hvor vi ikke bedømmer hinanden ud fra vores tilsyneladende sociale identitet, men i stedet forsøger at lære hinanden at kende gennem vores faktiske identitet.

Litteraturliste

- Allen, K. (2021): "The beginnings of belonging" I *The psychology of belonging*. Routledge.
- Andersen, L. B., Hansen, K. M. & Klemmensen (2010): *Metoder i statskundskab*. Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 1. oplag.
- Antoft, R. & Thomsen T. (2005): "Når livsfortællinger bliver en sociologisk metode. Introduktion til det biografisk narrative interview" Kap 6 i: Jacobsen, Kristiansen & Prieur, *Liv, fortælling og tekst - Strejftog i kvalitativ sociologi*.
- Berg-Sørensen, A. (2010): "Hermeneutik og fænomenologi" i Jacobsen, Michael Hviid, Lippert-Rasmussen, Kasper & Nedergaard, Peter 2010 (red): *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1999): *Den samfundsskabte virkelighed*. Viborg, Lindhardt og Ringhof.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (2004): *Den sociale konstruktion af virkeligheden - en videnssociologisk afhandling*. Akademisk Forlag, København.
- Birkler, J. (2014): *Videnskabsteori en grundbog*. 1. udgave, 10. oplag, København: Munksgaard.
- Bridgwater, A. (2018a): "Vi skabes af fortællingen om os selv?" i *Adoption og Samfund*.
- Bridgwater, A. (2018b): "Hvor stammer identiteten fra?" i *Adoption og Samfund*.
- Brodzinsky, D & M. Schechter (1993): *The Psychology of Adoption*. Oxford University. Press Inc.

- Carsten, J. (2000): "Introduction: Cultures of Relatedness." I *Cultures of Relatedness: New Approaches to the Study of Kinship* Cambridge. Cambridge University Press.
- Erikson, E. (2021): *Barnet og samfundet*. Gyldendal.
- Giddens, A. (1991): *Modernity and Self-Identity*. Polity Press.
- Glavind, I. B. & Warming, H. (2018): *Åbenhed i adoption og betydningerne heraf*. Aalborg Universitet.
- Goffman, E. (1963): *Stigma. Notes on the management of spoiled identity*. London: Penguin books.
- Goffman, E. (2009): *Stigma: Om Afvigerens Sociale Identitet*. Samfundslitteratur.
- Heinskou, M. (2017): *Fænomenologisk analyse – om forholdet mellem forsker og forskningsfelt*. Kapitel 5, Aalborg Universitetsforlag.
- Henze-Pedersen, S. (2017): *Adopteredes familierelationer - Slægtskab, beslægtelse og forbundethed*. VIVE Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Henze-Pedersen, S. & Olsen, R. F. (2017): *At vokse op som adopteret i Danmark*. VIVE Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
Tilgængelig via:
https://pure.vive.dk/ws/files/967514/At_vokse_op_som_adopteret_i_Danmark.pdf
(Sidst tilgået d. 5/2-23).
- Horsdal, M. (1999): *Livets fortællinger: en bog om livshistorier og identitet*. Borgen.
- Jenkins, R. (1996): *Social Identity*. Routledge.

- Kaspersen, L. B. (1995): *Anthony Giddens*. Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, S. (2002): *Det kvalitative kontinuum – om data og teoriudvikling i kvalitativ sociologi*. Aalborg Universitetsforlag.
- Kroløkke, C., Myong L., Adrian S. & Tjørnhøj T. (2016): *Critical Kinship Studies*, Rowman & Littlefield International Ltd.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009): *Interview - Introduktion til et håndværk*. 2. Udgave. Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2011): *Interview – Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015): *Interview – Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lee, R. & Renzetti, C. (1990): *The Problems of Researching Sensitive Topics: An Overview and Introduction*. The American Behavioral Scientists. Udgave 33, nr. 5.
- Morgan, D. (1996): *Family Connections: An Introduction to Family Studies*. Cambridge: Polity Press.
- Morgan, D. (2011): *Rethinking Family Practices*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Myong, L. (2009): *Adopteret: fortællinger om transnational og racialiseret tilblivelse*. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Riis, O. (2005): *Samfundsvidenskab i praksis – Introduktion til anvendt metode*. Hans Reitzels Forlag.

- Schneider M.L. & Kwan B.M. (2013): *Psychological need satisfaction, intrinsic motivation and affective response to exercise in adolescents*. Psychology of Sport and Exercise.
- Schutz, A. (1975): *Hverdagslivets sociologi* (oversat fra amerikansk af Lisbeth Eriksen) 1. udgave, Hans Reitzels Forlag.
- Simon, M. (2011): *The Role of the Researcher*. Scientific Research - An Academic Publisher.
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2015): "Interviewet: Samtalen som forskningsmetode". *Kvalitative metoder. En Grundbog*. Hans Reitzels Forlag.
- Thomsen, T. L., Bo I. & Christensen A. (2016): *Narrativ Forskning: Tilgange og Metoder*. Kapitel 1. Reitzels Forlag.
- Videnskab.dk (2022): *Følelsen af tilknytning fremmer mental og fysisk sundhed*. Tilgængelig via: <https://videnskab.dk/forskerzonen/krop-sundhed/foelelsen-af-tilknytning-fremmer-mental-og-fysisk-sundhed> (Sidst tilgået d. 26/2-23).
- Yuval-Davis, N. (2006): *Belonging and the politics of belonging*, in *Patterns of Prejudice*, vol. 40(3).